

DE

št.

1

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

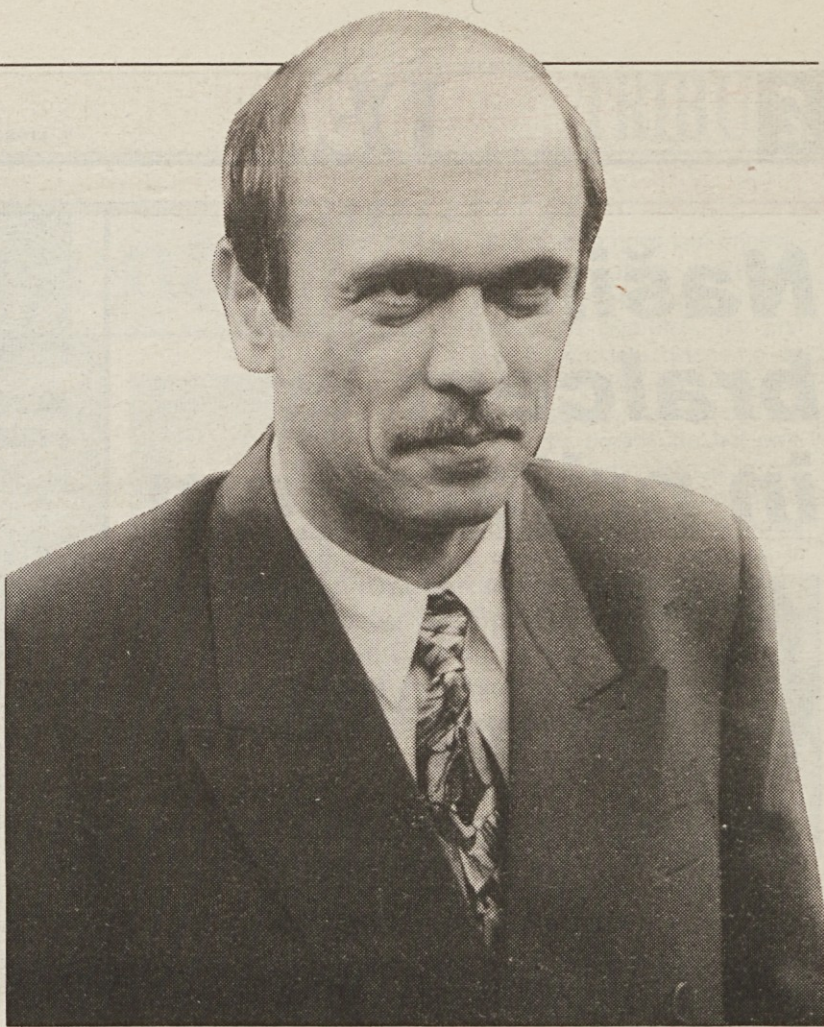
Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 6. januarja 1994, št. 1, letnik 53, cena 160 SIT

SKRIVNOSTNO IGRANJE S ŠTEVILKAMI

BANKOMAFIJA

Bankomafija izsesava zdrava podjetja, piše nad člankom v Ravbarkomandi. Tokrat, res le za primer, opisujemo dramo novomeškega NOVOTEKSA. Sicer obetaven kolektiv kleca pod ultimati Ljubljanske banke Dolenjske banke d.d., ponujeno hipoteko in grožnjo stečaja.

Oderuško, nerealno krepitev bančnega sektorja na rovaš proizvodnega gospodarstva bomo vsi še krepko občutili. Zdrava podjetja bodo propadala in na tisoče delovnih mest bo šlo po zlu.

Vse to zgolj zaradi bančnih pijavk! Že zaradi delovnih mest pričakujemo pravočasno in odločno akcijo sindikatov.

Kako bodo predsednika vlade dr. Janeza Drnovška prepričali, naj delovnih mest ne meče v pogoltna žrela denarnikov? Zlepa? Hm, doslejšnje izkušnje žal kažejo, da bo treba uporabiti kaj ostrejšega.

Na 6. strani se je v skrivnostni ples s številkami na osnovi starodavnega nauka kabale zavrtel naš zvezdogled.

Na 15. strani pa v Ravbarkomandi preberite, kako se s številkami poigravajo slovenski bankirji. Za temi ni zvezd, so le ogrožena podjetja in delovna mesta.

DE, sreda 14⁰⁰

Danes so se nadaljevala pogajanja o splošni kolektivni pogodbi za negospodarstvo. Vlada še naprej ponuja le 27.000 tolarjev za izhodiščno plačo za prvi tarifni razred. Zaradi povečevanja razkoraka s plačami v gospodarstvu in zaradi vedno večjih razlik v plačah delavcev negospodarstva sindikati na vladin predlog ne morejo pristati.

Predsedniki in sekretarji republiških odborov Svobodnih sindikatov pa so danes govorili o novi tarifni prilogi splošne kolek-

tivne pogodbe, o socialnem sporazumu in sindikalnem koncernu. Glavni problem soglasja k tarifni prilogi je delovno besedilo zakona o kolektivnih pogodbah. Iz njega je razvidno, da vlada ne bo dopuščala, da bi panožne kolektivne pogodbe določale višje plače kot splošna kolektivna pogodba. Razlogi za nestrinjanje z novo tarifno prilogo so s tem utemeljeni, vprašanje pa je, kaj lahko sindikati dejavnosti pridobijo, če zavrnejo njen podpis. O vseh teh zadevah bo svet ZSSS sklepal na seji, sklicani za 18. januar.

Pred sejo sveta se bo sestala tudi izredna konferenca SKEI. Albert Vodovnik nam je povedal, da lahko na sporazum o socialni

varnosti pristanejo le, če vlada obljubi boljše perspektive za delavce. To kar je v sporazumu zapisano zdaj, po njegovem mnenju znižuje raven pravic delavcev. Če bi sindikati začasno pristali na znižanje plač in drugih pravic iz delovnega razmerja, bi morala vlada npr. zagotoviti, da bodo delavci, ki jih prizadenejo stečaji, zaščiteni skladno z zakonom o delovnih razmerjih in ne po zakonu o stečajih.

Izredna konferenca SKEI bo po Vodovnikovem mnenju omogočila poenotenje stališč sindikata o vseh teh vprašanjih. Če bo potrebno, pa bo konferenca glasovala tudi o zaupnici predsedniku in ožjemu vodstvu SKEI.

F. K.

Našim bralcem in prijateljem

Piše: Marjan Horvat

Civilna inicijativa se je v svojih inkriminiranih zapisih obregnila tudi ob Delavsko enotnost in jo uvrstila med udbomafijske dejavnike na Slovenskem. Takšno početje zmedenih glav in črnih duš nas pravzaprav ni ganilo, niti presenetilo, saj ima naš časopis kar precejšnje število

nasprotnikov, ker vztraja na tistih pozicijah, ki niso bile povšeči ne starim oblastnikom, in niso niti sedanjim, saj hočejo nekateri v naših zapisih na vsak način najti, česar ni moč najti, zlasti pa ne komunistične in boljševistične navlake, razen če to ni dosledno zavzemanje za delavske pravice, za boljše plače, za zaposlovanje in človeka dostojne proizvodne in upravljalске procese. Če naši kritiki temu pravijo boljševizem, potlej naj bo to tako; prepirali se z njimi za oslovo senco prav gotovo ne bomo. Uvrščanje Delavske enotnosti med udbomafijske dejavnike kajpak kaže na to, da avtorji zapisov pravzaprav nič ne vedo o naši časopisni in založniški hiši, ki se bori za obstoj in razvoj na slovenskem trgu brez subvencij. Izjema so posamezne leposlovne knjige (takšnih subvencij so deležni tudi drugi založniki), časopis pa naročnikom prodajamo tako, kot se vsak drug časopis. Morda je njegova prodajna specifičnost samo v tem, da obstaja v okviru sindikatov, pa ne samo Svobodnih, čeprav so oni njegov ustanovitelj, specifični trg.

Zato je kakršnokoli povezovanje poslovanja ČZP Enotnost ali pa Delavske enotnosti z udbomafijo milo rečeno konstrukt, nastal v norih glavah brez dokazov, in plod bolne domišljije nasprotnikov delavskega in sindikalnega časopisa, ki se je s kritičnostjo do družbenih razmer in posameznikov dokazoval in dokazal v bivšem režimu in takšno svojo držo ohranil tudi danes.

Polemiziranje z »brezjajčnimi« avtorji zapisov o udbomafiji, ki se skrivajo za Civilno inicijativo, je brezplodno. Zato je ta zapis namenjen našim bralcem in tistim prijateljem, pa tudi onim, ki niso ravno prijatelji, pa s svojim podpisom kritično spregovorijo o našem delu, o našem časopisu ali pa nas tudi pohvalijo. Lep pozdrav tudi Civilni inicijativi.

Mnenje k prispevku v rubriki PREJELI SMO

DE, 30. 12. 1993

Spoštovani, skladno z zakonom o tisku vas prosim, da objavite moje mnenje k pisanju Tugomera Kušlana v rubriki PREJELI SMO pod naslovom Za ustanovitev protifašistične fronte! Mnenje sem moral napisati zato, ker se pisec v določenem pasusu neopravičeno obreza vame.

ODMEV K POZIVU ZA USTANOVITEV ENOTNE PROTIFAŠISTIČNE FRONTE

Gospod Tugomer Kušlan, Laze 72, 61370 LOGATEC (žal), je skladno z demokratičnimi načeli napisal poziv za ustanovitev enotne protifašistične fronte. Vredu! Demokracija je. In varujemo jo pred pogrebci. In prav zato, kot prebivalec Logatca – prisegam – se ne stramujem pisanja gospoda Tugomera Kušlana, Laze 72, 61370 Logatec (žal). Veni sami točki njegovega pisanja, ta je zame bistvenega pomena, pa je vzbudil mojo osebno radovednost, namreč, v tistem delu besedila, ko piše, da naj »bi bil (Logatec op. p.) kar simbol slovenskega šentflorjanstva, s svojo občinsko upravo in še bolj s svojimi poslanci in svetniki (na glas lahko poljubno predstavljate) vred.«

Zakaj radovednost?

1. Logaška občina je skupaj z Vrhniško in Cerkniško izvolila le enega svetnika v državni svet. Ni mi znana tedaj množina svetnikov z Logaškega.

2. Ta edini svetnik, živeč v Logatcu 30 let, je imel svojo izkaznico vselej odprto na stežaj – misli in ravnanja tudi. Kljub očitajočemu simboliziranju šentflorjanstva (kakor se bere v navedenem citatu gospoda Tugomera Kušlana, Laze 72, 61370 Logatec (žal)) so mu volivci dvakrat zapored na demokratičnih in neposrednih (večinskih) volitvah zaupali mandat (najprej v zboru občin in nato v državnem svetu). Ponašam: dvakrat zapored. Med prvim in drugim mandatom je bilo pa časa dovolj za razmislek o šentflorjanstvu, ali morda ne?

3. Ta svetnik ima tudi na stežaj odprto pisarno za vsakogar vsak tretji ponedeljek v mesecu v Logatcu na Tržaški 15 med 9. in 15. uro; sicer pa je voljan srečati se po dogovoru s komerkoli tudi zunaj navedenega časa. Pač, tudi zato, da bi se s šentflorjanstvom pogledali iz oči v oči.

4. Ta svetnik bi se sila rad pogovoril z gospodom Tugomerom Kušlanom, Laze 72, 61370 Logatec (žal) o premenljivih navedbah iz njegovega zapisa, vendar ne kar tako v splošnem in počez, ampak lepo zlagoma, od primera do primera:

- o varovanju mlade demokracije pred črnim fašizmom,
- o javnomnenjskem čudežu v Logatcu,
- o zavogalnih čenčah,
- o širjenju fašistoidne ideologije, ki štrli iz prenekaterih nastopov poslancev,
- o ksenofobiji in intelektualni ozkosti,
- o ločnici med demokracijo in črnokutarstvom,
- o ozkosrčnem revanšizmu,
- o najnižkotnejšem politikanstvu,
- o zavedanju poslancev, ko so sprejemali Zakon o lokalni samoupravi, ko so glasovali o svojih plačah in ko so glasovali o pogojih za predčasno upokojevanje,
- o pravih sovražnikih slovenskega delavskega razreda,
- o parlamentarnih klovnih,
- o potolčeni desnici na Norveškem, v Španiji, v Grčiji, na Poljskem, v Litvi,
- o fašističnih drekbobcih,

– o grobarjih demokracije in sejalcih sovraštva na Logaškem...

O vsem tem bi bilo mogoče spregovoriti, pa še kaj malega tudi o razvojnih premikih na Logaškem v zadnjih štirih letih.

Bi se kar nekaj nabralo, za primer: prenova in razširitev telefonske centrale, obnova arhitekturno zanimivih zgradb, asfaltiranje kakih 15 kilometrov lokalnih cest, prenova šolskih poslopij, gradnja glasbene šole, pridobitev službe družbenega knjigovodstva, Abanke, carinske izpostave, izgradnja novega vzgajališča, predstavitel cestne baze iz središča Logatca v industrijsko cono, dograditev dveh domov za ostarele, odprte karitasovega vrtca, sofinanciranje gradnje mlekarne v Lazah, razvojni program industrijsko-obrtne cone za železnico in v Raskovcu, gradnja nove šole v Rovtah, ki se preoblikuje iz štirirazrednice v osemletko, zadrževanje relativno nizke brezposelnosti, kljubovanje logaškega gospodarstva vsem pretresom brez odpuščanja delavcev, nastajanje zasebnih obratovalnic (210 obratovalnic v letu 1989, v letu 1992 pa 336 obratovalnic), nadaljnja gradnja vodovodov z dvema rezervoarjema (po 200 in 300 m³), pomoč pri sanaciji zdravstvenega doma, ustanovitev kmetijske zadruge v Rovtah, gradnja športnega parka, priprava prostorskih planov za Logatec in Hotedršico...

Pa še kaj, bi bilo vredno vzeti v besedo.

In bi morda le ugotovili, da življenje tudi na Logaškem ni samo črno, da je tudi kaj svetlega vmes, in da svetloba morda, čeprav počasi, le izpodriva temo, v kateri smo pač vsak po svoje tavali.

Torej, vabljeni na obisk, gospod Tugomer Kušlan, Laze 72, 61370 Logatec (žal).

Marcel Štefančič,
Logatec

Odgovor g. Zrimšku

DE, 23. 12. 93

Spoštovani g. Zrimšek. Časi kolektivne odgovornosti na katero se ti sklicuješ, so označeni pod poglavjem real-socializma pod oznako tempi pasati. Kolikor mi je znano, si ti v sindikatu SDZDS predsednik in s tem odredbodajalec, ki je zadolžen in odgovoren za izvajanje sprejetih sklepov. Čudi me, da ne komentiraš moje trditve, da se je članstvo več kot prepolovilo, kar nedvomno kaže, da je s tabo nekaj narobe (po tvoje s sindikatom). Kar se tiče moje samovolje, naj dodam, da medtem ko je sindikat v DIVAČI volil nove predstavnike v organe sindikata za novo štiriletno obdobje, je tvoj sindikat izglasoval z izrednimi volitvami tebi nezaupnico in izvolil dva nova zastopnika, katerim do naše intervencije ni bilo omogočeno delo v sindikatu VP. Naj omenim, da sem na teh volitvah v Divači dobil 93-odstotno podporo. Toliko o mojem absolutizmu. Na koncu naj dodam: tisto o zbiranju podpisov je čista laž g. Zrimška, glede strankarstva pa tole: Tomšič je strankarsko opredeljen, ravno tako Semolič, pa Kmetič, zate se sicer ne ve, kje si. Glede tvojih prijemkov ti pa svetujem, da drugič dostaviš verodostojne podatke z imenom in priimkom ter navedeš vse prejeme, dnevnice, sejnino, dodatna plačila za pripravo tako imenovanih notranjih aktov, spisov, skratka, povej česa nimaš dodatno plačanega (priloženo potrdilo je brez imena in priimka slučajno). Vsem 5000 članom, ki so izstopili iz SDZDS, njihovim vodstvom pa hvala za iskreno izjavo. Ne vem, kako lahko takšno množico okarakteriziraš s tako žaljivim izrazom.

Uredniku hvala za korektno objavo, članstvu in bralcem pa, če ravno malo pozno, vse najboljše v letu, 94.

Srečo Prijatelj,
sindikat VP in UZ
TVD Divača

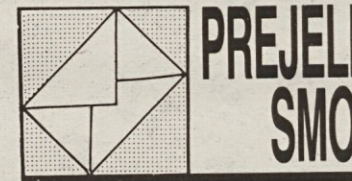
KNSS ni resen in pošten sindikat

DE, 16. 12. 1993

DRUŽBENI PRAVOBRANILEC SAMOUPRAVLJANJA NA REPUBLIŠKEM NIVOJU NE MORE NADOMESTITI ODSOTNOSTI OBČINSKIH DRUŽBENIH PRAVOBRANILCEV SAMOUPRAVLJANJA

Zapis g. Mata Gostiše v Delavski enotnosti z dne 16. 12. 1993 na strani 6 pod naslovom »KNSS ni resen in pošten sindikat« je treba v delu, ki se nanaša na ukrepanje družbenega pravobranilca samoupravljanja v podjetju Varnost p.o. Kranj, dopolniti s tem, kar je podpisnik članka hote ali nehoče zamolčal in zaradi česar je članek v tem delu nepopoln, nekorekten in zavajajoč. Podpisnik ni povedal, da občinska skupščina občine Kranj ni imenovala občinskega družbenega pravobranilca vse od 31. 3. 1990 dalje, ko je družbeni pravobranilec samoupravljanja v kranjski občini v osebi g. Mata Gostiše prenehal delovati. Zakon o družbenem pravobranilcu ne nalaga družbenemu pravobranilcu na republiški ravni, da mora prevzemati zadeve, ki sodijo v pristojnost občinskih družbenih pravobranilcev. Družbeni pravobranilec samoupravljanja Republike Slovenije, na podlagi izrecne določbe v 5. členu Uredbe Vlade Republike Slovenije o načinu izvedbe postopkov revizije, obravnava revizijska poročila za podjetja s sedežem v občinah, kjer ni občinskih družbenih pravobranilcev. Da pa bi to nalogo lahko izpeljal, ker že v 46 občinah ni družbenih pravobranilcev, je družbeni pravobranilec samoupravljanja RS pooblaščen po 50. členu zakona o lastniškem preoblikovanju podjetij, da sme pooblastiti odvetnike in druge pravnike s pravosodnim izpitom za zastopanje pri vlaganju tožb na podlagi revizijskih poročil službe družbenega knjigovodstva.

Utopično je torej pričakovati, da (skoraj štiriletno) odsotnost delovanja družbenega pravobranilca samoupravljanja v občini Kranj lahko nadomesti družbeni pravobranilec samoupravljanja RS. In če je kdo odgovoren za tako stanje, je to gotovo skupščina občine Kranj in ne družbeni pravobranilec samoupravljanja Republike Slovenije. Zato je tudi toliko bolj čudno pisanje g. Gostiše, da kot poznavalec razmer in kot vodja pravne službe Sveta kranjskih sindikatov posebej izpostavlja opravičilo mag. Anice Popovič

Odprto pismo gospodom:

- Urošu Koržetu, dir. sklada za razvoj
- dr. Maksu Tajnikarju, predsedniku upravnega odbora sklada
- dr. Janezu Drnovšku, predsedniku vlade Republike Slovenije

Iskra Releji Makole in Glin Nazarje, obrat Zg. Polskava sta med tistimi podjetji v lasti Sklada za razvoj, ki so postavila na cesto večje število delavcev, po predhodni ugotovitvi, da je postalo njihovo delo zavaljo nujnih operativnih razlogov trajno nepotrebnost.

Postopek ugotavljanja trajno presežnih delavcev sta sicer izpeljali po skrbno pripravljenih pisnih navodilih lastnika; očitno pa ta navodila ne napotujejo na uporabo določbe 36. f člena novele zakona o delovnih razmerjih (Ur. l. RS, št. 5/91).

Po tej zakonski določbi je namreč podjetje dolžno delavcu, ki mu je delovno razmerje prenehalo iz prej opisanih razlogov, izplačati

o neprevzemu zadeve v podjetju Varnost p.o. Kranj.

Po predpisih, ki se uporabljajo za postopek pred sodišči združenega dela, sindikat lahko zastopa delavce pred temi sodišči. Sindikat KNSS v imenu svojih članov to zakonsko pooblastilo zelo često uporablja.

Anica Popovič,
družbeni pravobranilec samoupravljanja RS

Še o revoluciji...

DE št. 53, 16. 12. 1993

Spoštovani tovariš Kušlan!

Pišes (glej Odmeve, DE 16. 12. 1993) korektno, a nedosledno. Prepričan sem, da legitimnosti ni mogoče očitati – poleg, kot pišeš, kočevskemu zboru – tudi nobeni od skupščin v vseh 45 letih nove Jugoslavije od krajevnih skupnosti do zveze. To o njihovi nelegitimnosti sicer res poslušamo zadnjih 5 let, a zgolj iz ust različnih prevratnikov v državnem zboru in v politiki običajno mimo volje volivcev), ki skušajo s tem prikriti lastno prerivanje ob oblastnem koritu, kjer si tešijo svojo lakoto po lahkotijstvu, oprtem na delavske žulje in znoj.

Z negiranjem legitimnosti teh skupščin, se negira tudi vseh 45 let življenja nas, ki smo se v tem sistemu rodili, zrasli in vzgojili. S tem in z negiranjem pozitivne vsebine NOB, nam skušajo zlomiti našo moralno oporo, na kateri je zgrajeno vse naše bitje in žitje. Brez pozitivne vsebine NOB-eja in samoupravnega socializma postanemo ljudje brez sanj, vsebine in hrbtenice. Tudi brez domovine. Dobri le za hlapce, dekle in za zaničevanje.

Dobro veš, da je bilo dobrih stvari v prejšnjem sistemu bistveno več od slabih. To je treba jasno in glasno povedati in stalno ponavljati, da bo v spominu ostalo tudi prihajajočim rodovom. Na ta način se bo – vsaj mali človek – kot 1000 let kneza Sama, spominjal maršala Tita in na sanjah o njem iskal lepši svet zase v prihodnosti. Z belogardizmom v jadrin in z Janšo, Pučniko, Peterletom. Podobniki ipd. pri krmilu pa bo barka slovenske pomladi hitro zaplula v vode že preživete 1000-letne zgodovine, za katero, vsaj tisti, ki jo poznamo, že vemo, kako radodarna je bila za Slovence.

Branko Weizler,
Logatec

odpravnino v višini najmanj polovice njegovega povprečnega mesečnega OD v zadnjih treh mesecih za vsako leto dela v podjetju.

Dejstvo je namreč, da trajno presežni delavci uvodoma imenovanih podjetij doslej niso dobili izplačanega niti tolarja iz naslova odpravnin, čeprav bi jim morala biti celotna odpravnina izplačana še pred prenehanjem delovnega razmerja.

In pojasnilo direktorjev obeh podjetij: »Sklad za razvoj doslej še ni zagotovil sredstev za te namene.«

Podpisnik tega odprtega pisma sem zaposlen kot sekretar krajevnega sveta ZSSS Slov. Bistrica, zato se dnevno soočam s travami, problemi, ogorčenjem in razočaranjem, kar vse preživljajo odpuščeni delavci.

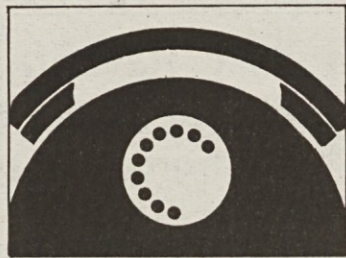
Naj se mar ti ljudje, z negotovo prihodnostjo, še dodatno obremenjujejo s postopanjem po hodnikih sodišča združenega dela, da bi po sodni poti dobili, kar jim pripada po zakonu, in to (kakšna ironija!) po ISTEM zakonu, ki jih je vrgel na cesto?

GOSPODJE, SRAMOTA!

Dušan Detiček
sekretar KS ZSSS,
Slov. Bistrica

DE časopis
slovenskih
delavcev

Nanj se resda lahko
naročite tudi pisno,
toda zakaj bi se
trudili: pokličite
(061) 321-255

in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če že ne nemogoče

DE časopis
slovenskih
delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime: _____

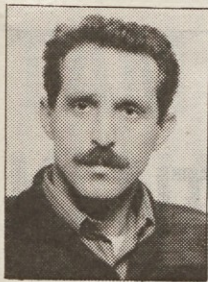
Naziv podjetja ali ustanove: _____

Naslov: _____

Podpis naročnika: _____

DE časopis
slovenskih
delavcev

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 ● DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije ● Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479 ● Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956 ● Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 1316-163, 313-942 ● Časopis urejajo: Sašo Bernardi (fotografija), Marija Frančeskin (življenjska razpotja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Kržnik (Kažipot), Franček Kavčič (sindikati), Boris Ruželj (Na tržnem preprihu), Andrej Ulaga (Na tržnem preprihu), Bora Zlobec (lektorica), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, 311-956 ● Naročnina: 321-255 ● Posamezna številka stane 160 tolarjev ● Žiro račun: 50101-603-46834 ● Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana ● Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič

Piše: Martin Ivanič

Vprašanje koncepta

Samokritičnost ni nujno demagogija. V tem primeru vse-kakor naj ne bi bila. V zadnjem času sem večkrat slišal sodbo, da **Delavska enotnost** sicer nastopa ostro in pogosto kar dobro, vendar da nima »pravega koncepta«.

To si velja zapomniti in premisliti. Gotovo se da marsikaj izboljšati. Vendar! Takšnih sodb do zdaj vsaj osebno nisem slišal iz krogov, ki jim je častnik prvenstveno namenjen. Pustimo ob strani marnje, da je načeloma vsak častnik namenjen vsem potencialnim bralcem. Vsakomur je namreč jasno, da ima sleherni medij neko »ciljno publiko«.

Te sodbe sem imel priliko slišati iz logov, dasiravno ne iz njihovih uradnih »instanc«, na katere konkretno ali načeloma najbolj letijo kritični toni tega časopisa. Kritika je torej logična in v glavnem premišljena. Zal pa operira z že obrabljenimi obrazci, ki ji jemljejo precejšnjo mero verodostojnosti.

Ker k sreči nismo več v časih, ko bi lahko časopisu zavezali jezik do zgoraj, je treba uporabljati modernjšo terapijo. In omenjena se zdi kar prikladna. Reče se: vi ste sicer dobrohotni in imate marsikaj prav, vendar vas ni moč jemati povsem resno. Gre za simpatičen način diskreditiranja. Skoraj bi se mi zareklo, da teče po načelu psi lajajo, karavana gre dalje. Ali boljše rečeno: karavana laja, pa gredo dalje. Mislim, da je prikrojeni rek glede na stanje stvari ustrenejši.

Ker se za vsako rečjo skrivajo gotovi interesi, se vprašajmo, koga utegne zanimati poskus vpludno aranžirane diskvalifikacije Delavske enotnosti na raven malce populističnega in konceptualno zmedenega glasila. To bržkone ne more biti njena ciljna publika. Ta si kvečjemu lahko želi (ako logika še ni povsem odpovedala!) še boljšega in učinkovitejšega glasila, ki bi ji pomagal v njenih upravičenih prizadevanjih. Ta prizadevanja žal danes ne morejo biti usmerjena v še več in še boljše.

Osiromašena so na vsaj minimalno obrambo nekoč že pridobljenega, kar v svetu, kamor se hočemo prištevati, pomeni tako ali tako minimum sedanjega razvojnega ciklusa.

Ako družbo razdelimo na tista dva temeljna pola, ki sta z našega gledišča edina merodajna, to je na delodajalce in delojemalce, tedaj jasno vidimo, komu ta »zmedeni« časopis ni pisan na kožo. In ni se nam treba spuščati v ta hip zelo zagatno analizo vprašanja, kdo pri nas šteje med delodajalce. Državopolitična oblast vsekakor. S svojo močjo in nemočjo, ki ju izžareva v odnosu do delojemalcev. Povsem konkretni delodajalci so dandanes povsodni toliko opogumljeni, da se za tak častnik niti ne menijo kaj prida. Zdi se jim dovolj, če tisto, kar jih zadeva, kratkomalo zanikajo, sklicujoč se na zakonsko pravico.

Toda državopolitična sfera bloka delodajalcev, v prvi vrsti pa so to politične stranke (še posebej one, ki bolj računajo na volilne glasove delavcev in nameščencev), morajo svoj »lep« obraz ščititi na bolj prefinjen način. Delavstvu in

njegovemu glasilu se ne kaže zameriti naravnost. Nasprotno, celo dobrohotno zveni prišepetavanje, da je pisanje tega glasila premalo verodostojno...

In če smo že pri konceptih: Sprašujem se, kdo v tej državi sploh ima koncept?! Ker ga povsem očitno nima državopolitična oblast – z vsemi razpoložljivimi službami in domala neomejenim denarjem ter neomejenimi možnostmi »kadrovske« krepitve – kako naj ga ima potlej časopis, ki se mora preživljati z naročnino iz delavskih in nameščenskih plač?

Ali pa je morda koncept to, da državna oblast in politika lahko neomejeno trošita (seveda ne le za poslansko-funkcionarske plače, dnevnice in dodatke, marveč za vse mogoče samopašnosti in samovšečnosti, kot so puchi, nove ministrske plače, računalniška oprema, psevdosvetovalci – mogoče kar Širsetove prove-nience, kar bi bržkone moral znati razložiti premier – ipd.). hkrati pa z lažnimi obljubami in novoletnimi optimizmi drogirata delavstvo. Politiki in državniki po vsem sodeč delavstvu kar naprej pripisujejo zadostno mero topornosti, da bo vse to prežvečilo. Malo naj se jezi na državo, malo prepira med seboj, če je bolj načelen Janša ali Kučan, nekoliko pa se lahko razburja celo na svoj časopis, ki mu prinaša škodo s svojo brezkonceptualnostjo. Jim bomo dali prav?

Piše: Jože Smole

Proti miloščini

Pred tridesetimi leti so se v mnogih državah posmehovali japonskim veleposlanikom in diplomatom, ker so se vozili v majhnih, neuglednih japonskih avtomobilih. Odločitev vlade, da se uradna vozila japonskih državnih organov lahko samo japonska, je bila zelo pomembna. Z njo je bila simbolično izražena odločnost, da morajo vsi predstaviški organi in vsa državna administracija deliti usodo gospodarstva.

Današnja gospodarska vlesila Japonska, ki s svojim ogromnim izvozom povzroča velike težave Ameriki in Evropi, postaja vse bolj pomemben dejavnik tudi pri uvajanju modernih oblik soodločanja zaposlenih in izvajanju so-

cialnih programov. Že zdavnaj so za nami časi, ko je japonsko gospodarstvo zagotavljalo svojo konkurenčno prednost v veliki meri z nizkimi plačami delavcev. V mnogih japonskih podjetjih je zelo razvito gibanje »zero defect«, torej gibanje za takšno vestno delo, pri katerem nihče ne naredi nobene napake. Predsednik velike japonske firme NEC dr. Kobayashi razlaga, da je vsaka tovarna podobna uri. V njej ni pomembnih in nepomembnih delov. Če v tovarni z devetsto zaposlenimi eden naredi napako, se bo to na neki način pokazalo v končnem izdelku. Seveda bo napaka inženirja imela težje posledice od napake snežilke. Toda filozofija gi-

Leto 1994 bo leto advokatov in drugih pravnških vrst in podvrst. Od novega leta naprej namreč lahko dvomimo o vsakem zakonu, ki ni usklajen z ustavo, ker so ga spisali še v prejšnjem sistemu. Menda je takih zakonov vsaj 200, točne številke pa tako nihče ne ve, kar je seveda prava slika in priložnost naše pravne države.

Vsak proces, ki bo slonel na stari zakonodaji, bo vprašljiv. Pravi raj za advokate. Kdo pa ne bo svojega advokata brnil v zadnjo plat, če ne bo znal izkoristiti vseh pravnih zvijač, saj bo razsojanje po zakonih, ki niso usklajeni z stavo, skrajno dvomljiva reč. Advokati se bodo hahljali, sodnike pa bo bolela glava. Kateri sodnik pa si bo upal soditi, če mu bo obramba metala naprej ustavno neusklajenost zakonov in zahtevala, naj najprej ustavno sodišče reče, kako je s tem in tem zakonom.

Zato bo leto 1994 leto splošne imunite. Že sedaj hudo zasedeni ustavni sodniki bodo lahko kvečjemu v naslednjih desetih letih razvzvali vse ustavne in zakonske razprtije, sodniki bodo imeli

Nategovanje

grmade nezaključenih spisov in procesov, državljani in podjetja pa se bodo med tem mirno sončili v dvomljivem brezpravju. Njihova imuniteta bo trajala vsaj en poslanski mandat.

Takšno leto so skuhali v Podobnikovi stranki ob milostljivi pomoči krščanskih demokratov. Zaradi ljudske stranke se zavoljo tega niti ni treba čuditi. Opozicija na slovenski način pač mora mešati štrne na vse načine, ker se drugače ne zna dokopati do oblasti; namreč tako, da bi večino prepričala, da je pametnejša od pozicije. Krščanskim demokratom s svojim socialdemokratskim priveskom, ki so na oblasti, pa bi menda že moralo biti kaj od pravnega reda v državi. Ves čas so sicer vpili, da jim je še kako do tega, Hermana Rigelnika so s svojimi obljubami nategovali bolj kot Civilna inicijativa, ko pa bi se bilo treba izreči o pravnemu normaliziranju države, pa so pokazali figo. Kar zaradi tega rok za usklajevanje starih zakonov z ustavo ni bil podaljšan, imamo odslej večino zakonov iz nekdanje Jugoslavije, ki formalno veljajo, vsak pa lahko izpodbija njihovo ustavnost. Takim rečem se seveda reče pravni nered, in Ljudska stranka ter krščanski demokrati z omenjenim priveskom se pač ne bodo mogli otrestiti odgovornosti zanj. Dirka za volilci je pač čudna zadeva. Bogaboječim krščanskim demokratom ne bo kot kaže, prav nič hudo, če bodo med svoje glasove vpisali tudi take, ki so prešli navzkriž z zakonom ali pa so mojstri za iskanje lukenj v njem. Samo takim namreč lahko koristi pravni nered.

banja »nultega defekta« je prav v tem, da nihče ne sme storiti nobene napake. Takšno vestno delo pa se zagotavlja z ustrezno materialno stimulacijo vseh zaposlenih in z njihovim vključevanjem v soodločanje.

Po novih splošnih carinskih in trgovskih sporazumih v okviru GATT-a, doseženih ob koncu prejšnjega leta, se bo po mnenju mnogih zahodnih ekonomistov težišče pravega tekmovanja preneslo prav na področje odpiranja novih delovnih mest in zagotavljanja socialne varnosti ljudi. Prav pri vprašanju zmanjševanja nezaposlenosti bodo potekale temeljne debate ob obvezah vlad in njihovih sposobnostih. Na teh področjih se bo še posebej stopnjevala konkurenca med Japonsko, ZDA in Evropo.

Ugledni britanski časopis The Financial Times je v uvodniku zapisal naslednjo ugotovitev: »Atlantske države na splošno in evropske še posebej se soočajo s konkurenco mlajših, ostrejših in močnejših kapitalizmov južne Azije. Če se kapitalizem blaginje želi obdržati, morajo njegovi menedžerji poiskati nove oblike nadzora nad stroški in zmanjšati stroške zaposlenih. Voditi se mora ra-

arena

Ker nam je novo leto prineslo že s prvim dnevom podražitev, resda ne pri mleku ali kruhu, marveč pri cigaretah, naj prvi palec v tem letu dvignemo za Zmaga Jelinčiča. Ta je namreč edini zahteval, da bi denar od podražitve porabili za boj proti kajenju. Gospod Jelinčič je pač hotel onemogočiti vlado, da bi svoje proračunske luknje krpala z obdavčevanjem vsevprek in tudi s porabo davkoplačevalcev vsevprek. Nacionalni prvak Jelinčič sicer ni uspel, kar je dobro,

Razmišljanje

ker res ne gre, da bi na tak način zbiral denar za razne programe. Poleg cestnega, šolskega, zdravstvenega, obrambnega, poplavnega in Bog ve še kakšnega tolarja bi tako imeli še tobačnega, pa potem morda tudi alkoholnega, pa požarnega itd.

Jelinčič pa ima prav, da bi država morala imeti svoj nacionalni program proti kajenju. S tem je pravzaprav opozoril na nesposobnost vlade, ki po eni strani zna nabijati davke, tako kot na Hrvaškem, kjer imajo menda obdavčene še kokoši in pse, malo pa se ji ljubi storiti v prid takim zamislim, kot je Jelinčičeva.

Pri tem seveda sploh ne gre samo za tobak ali samo za kadičce. Gre preprosto za načelo, da mora državna blagajna, če je že tako požrešna, kot je naša, poskrbeti za narodov večji blagor tudi s spodbujanjem takšnih reči, ki jih ni najti v železnem repertoarju javnega sektorja, od šolstva, kulture do obrambe, morajo pa biti sestavni del »javnega življenja«, ker jih pač življenje narekuje.

Seveda ne pričakujemo od vlade, da nam bo sedaj pripovedovala, naj ne kadimo, naj pijemo zmerno, naj se ne ljubimo vsevprek ali brez kondomov, naj več razmišljamo o humanosti, pa o zdravi prehrani ali o sosedski pomoči; pričakujemo pa, da bo o takih in podobnih rečeh razmišljala in tudi kaj domislila ter z denarjem tiho podpirala. Da bo skrbela tudi za mentalno zdravje in počutje nacije, ki je vsaj toliko vredno kot materialna blaginja.

Z mentalnim zdravjem nacije je namreč nekaj narobe, če za osebnost leta izbere, denimo, obrambnega ministra, pa čeprav pri takih radijskih anketah navijači resnično javno mnenje postavijo na glavo. Seveda je od vlade, ki nam naravnost vsili kregarijo, ali potrebujemo letala in podmornice, ne da bi nas vsaj vzporedno s tem, če ne že predvsem, silila v razmišljanje o prej naštetih rečeh, točko pričakovati mentalno zdravo obnašanje. Zato ima Jelinčičev predlog svojo sol.

Boža Gloda

dikalna politika podajanja roke siromašnim, ne pa dajanje miloščine.

Prav v tem zadnjem stavku je jedro problema. Ne gre za takšne socialne programe, ki bi nezaposlenim dajali vbogajme ter z drobtinami z bogate mize preprečevali socialne nemire. V ospredje se postavlja zagotavljanje takšnih razvojnih programov, ki bodo odpirali nova delovna mesta in na stvarni ekonomski osnovi zagotavljali socialno varnost.

Stara konzervativna dogma, da je uporaba proračunskih sredstev za socialno porabo uporaba v prazno, je popolnoma preživela. Osnovno vprašanje je, za kakšne namene se zagotavljajo državna sredstva. Ugledni britanski časopis pravilno ugotavlja, da imajo vlade veliko vlogo pri »podajanju roke siromašnim«, torej pri reševanju gmoetnega položaja brezposelnih. Le-tem morajo z ustreznimi programi zagotavljati zaposlovanje.

Ameriški dnevnik Washington Post je zapisal: »Z znaki oživljanja ameriškega gospodarstva je nastopil čas, ko je treba priznati, da zmanjšanje deficita ni absolutna prioriteta, kot je kazalo še pred letom dni. Ni bistveno, ko-

liko vlada troši, ampak v kaj nalaga. Če razprava o zdravstvenem zavarovanju pripelje do skupnega zaključka, da pametno vlaganje javnih sredstev v zdravstvo in v družbeno infrastrukturo lahko bistveno poveča ameriško konkurenčnost v spreminjajočem se svetovnem gospodarstvu, potem je ta razprava pravilna.«

Mnogi ameriški ekonomisti vidijo rešitev problema brezposelnosti v velikih javnih delih, v gradnjah supermodernih železnic, novih letališč ter številnih infrastrukturnih objektov. Po nekaterih ocenah bi takšni programi lahko v ZDA zagotovili milijon novih delovnih mest.

Bistvo vseh teh razmišljanj je, da se družba nikakor ne sme sprijazniti z rastočo nezaposlenostjo in z zmanjševanjem socialne varnosti. Japonski primer »zero defecta« nas uči, da mora kot ura delovati ne samo posamezna tovarna, ampak družba v celoti. To pa pomeni, da mora vsakdo imeti možnost delati, soodločati o ustvarjalnosti in si zagotavljati socialno varnost z vestnim delom.

Ne gre za miloščino, gre za podajanje roke tistim, ki niso sami krivi, da so ostali brez dela.

v Sloveniji, kjer se ne drži tako pošteno določil kolektivne pogodbe kakor v parlamentu, vendar pa vsakdo ve, da je za nekaj več kot sedem tisoč tolarjev mesečno težko pripraviti okoli 25 še tako skromnih malic. Kuharjem v parlamentu pa uspe tako kuhati, da za ta denar pripravijo vsakemu poslancu in uslužbencu kar okoli 25 odličnih kosil.

Medtem ko se delavci in uslužbenci v številnih slovenskih tovarnah in podjetjih iz dneva v dan otepaajo z rčetom in pasuljem, znajo kuharji v parlamentu pripraviti odlične dunajske in pariške zrezke, slastne mesne obare, okusne priloge in podobne reči. Tako se lahko poslanci med delom dobro namalicaajo, kar je dobro tudi za vse nas, saj pogovor

pravi, da siti lačne najbolj razumejo.

Ker pa je pri nas večja draginja, tudi odlični kuharji v parlamentu ne morejo več delati čudežev. Tako morajo poslanci in uslužbenci že nekaj časa k vsakemu obroku tople malice prispevati 5 tolarjev (pet slovenskih tolarjev). Tisti poslanci, ki dobivajo nekaj več kot 27 tisočakov nadomestila za ločeno življenje, to še nekako prenesejo, težje pa je tistim, ki morajo to plačati neposredno iz plače. Zato obstaja nevarnost, da se bodo tudi nekateri poslanci zatekli na ričet v sosednja podjetja in ustanove, kar bi lahko bilo zelo slabo za vse nas. Potem bodo namreč lačni in ne bodo več tako dobro razumeli težav nas malih ljudi. Miha Ropar

Malo za šalo, malo...

POSLANCI NA RIČET

Medtem ko postaja iz dneva v dan bolj jasno, da pri volitvah v parlament nismo imeli najbolj srečne roke in za poslance nismo izvolili najboljših med najboljšimi, postaja vse bolj očitno, da je imel naš parlament doslej največ sreče pri izbiri kuharjev.

Naši parlamentarci so v minulem letu sprejeli nekaj zakonov, ki jih tudi sami tako različno razumejo, kakor jih različno razlagajo in uporabljajo strokovnjaki v praksi. Ob sprejemanju prora-

čunskega memoranduma za letošnje leto so sprejeli celo nekaj tako zapletenih in nerazumljivih sklepov, da bomo lahko srečni, če se bodo do konca tega leta uspeli dogovoriti, tem, kaj sploh pomeni, kar so sprejeli. Čeprav je v parlamentu samo en humorist z licenco, so seje državnega zbora včasih tako smešne, da jih slovenska televizija z veseljem prenaša. Še zlasti, odkar ima novo vodstvo, ki je, kakor je znano, zelo naklonjeno satiri in humorju.

Zato pa so imeli v parlamentu več sreče, ko so izbirali kuharje za svoj obrat družbene prehrane, kjer si v odmorih med napornim delom lahko privoščijo toplo malico. Kuharji v tem obratu družbene prehrane so zares pravi mojstri svojega poklica, saj znajo izvrstno toplo malico pripraviti takorekoč iz nič. Res je sicer, da prejemajo poslanci in uslužbenci državnega zbora večji regres za prehrano kakor večina zaposlenih v negospodarstvu in gospodarstvu

Delavci se prebujajo

Zaposleni v številnih mariborskih podjetjih so v zadnjem času zopet začeli budno spremljati, kaj počnejo in kako delajo njihovi direktorji oziroma vodilni menedžerji. Po političnem zatonu samoupravljanja in potem ko so začeli v podjetjih odslavljeni presežni delavci, se zaposleni marsikje niso upali direktorjev povprašati niti, kaj počnejo, samo da se jim ne bi zamerili in da se ne bi morebiti znašli celo na spisku presežnih delavcev.

Odkar pa so se v podjetjih začeli razgovori o lastninjenju nekdanje družbene lastnine, se zdi, kakor da so se delavci ponovno spomnili, da so tovarne in podjetja še vedno v družbeni lasti in da lahko s samoupravnimi mehanizmi, ki v podjetjih pravnoformalno še vedno obstajajo, kontrolirajo, kaj menedžerji počnejo z lastnino, ki so jo desetletja pomagali soustvarjati vsi zaposleni.

Še pred letom ali dvema so se direktorji lahko obnašali, kakor da so tovarne njihove. Danes pa morajo v marsikaterem mariborskem podjetju delavcem, ki se začnajo obnašati kot pomembni solastniki, natančno poročati o poslovnih rezultatih podjetja in o svojem delu. Nova lastninska zakonodaja je očitno ponovno oživila interes delavcev za gospodarske rezultate v podjetjih, ki se bodo tako ali drugače lastninili.

Ob izteku poslovnega leta je kar nekaj mariborskih direktorjev občutilo posledice povečanega zanimanja delavcev za gospodarske rezultate podjetja. Tako so denimo delegati delavskega sveta Vinaga, ki je največji proizvajalec vin v tem delu Slovenije, odstavili direktorja Stanislava Tanjka, in sicer z utemeljitvijo, da so se v času njegovega mandata od maja 1993. leta močno poslabšali gospodarski rezultati. Le-ti so v Vinagu že kar nekaj časa zaskrbljujoči, saj ima kopico likvidnostnih in poslovnih težav. Poleg tega je direktor sedaj pred začetkom lastninjenja nameraval izmed nekaj več kot 400 zaposlenih odpustiti 61 trajno presežnih in 23 začasno presežnih delavcev. To je delavce, ki menijo, da so Vinag skupaj ustvarili, še dodatno razburilo. Za nameček so se zaradi padca cen sadja v Evropi pojavile še napetosti med vinarskim, sadjarskim in vinogradniškim delom podjetja. Zaradi vsega tega so zaposleni »ponovno« vzeli usodo podjetja v svoje roke, imenovali v. d. direktorja in z razpisom začeli iskati novega vodilnega menedžerja.

Tudi direktor podjetja Intes Mlin testenine Otmar Lipovnik in vodja proizvodnje Ivan Koglar sta konec minulega leta morala zapustiti svoja položaja, ker sta med drugim tudi zaradi medsebojnih nesoglasij dobila nezupnico na delavskem referendumu. Vse več je tudi direktorjev, od katerih njihovi sodelavci terjajo, naj na sejah delavskih svetov temeljito pojasnijo poslovno politiko, ki jo vodijo. Marsikateremu direktorju, ki mu ni uspelo uresničiti danih obljub, bo tako verjetno pošteno vroče, ko bo v naslednjem mesecu pred sodelavci zagovarjal zaključni račun.

Tomaž Kšela

To kar smo zapisali v naslovu, je osrednje sporočilo z 32. tiskovne konference predsedstva sveta ZSSS v lanskem letu. K temu je treba dodati, da bi bilo zadovoljstvo še večje, če bi podpisali tudi aneks k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo in sporazum o socialni varnosti. Pogajanja o obeh listinah pa se nadaljujejo in podpis aneksa je možen že v zelo kratkem času. S podpisom socialnega sporazuma pa se vsak od partnerjev nečemu odpoveduje in prav zato je soglasje zaenkrat še nekoliko oddaljeno.

Najpomembnejše dogodke in dosežke v letu 1993 je Rajko Lesjak orisal takole:

»Raziskava slovensko javno mnenje 93, v kateri je 45 odstotkov anketiranih odgovorilo, da so vključeni v ZSSS, kaže, da je zaupanje v sindikat večje kot v druge institucije. V sindikate dejavnosti, ki tvorijo ZSSS, se je letos na novo včlanilo nekaj več kot 20.000 delavcev, izstopilo pa jih je le 4.000.

Ob sprejemu intervencijskega zakona o plačah marca 1993 smo Svobodni sindikati sklicali izredno konferenco in o vladinih namerah obvestili mednarodne institucije, ki so intervenirale pri predsedniku vlade. Udeleženci izredne konference, ki se je sestala dvakrat, smo dvakrat protestirali pred parlamentom. Zakon je bil kljub temu sprejet, vendar smo Svobodni sindikati vplivali na njegovo vsebino in rok njegove veljavnosti.

Svobodni sindikati Slovenije smo prvi v Sloveniji uporabili ustavno možnost zbiranja podpisov za zakonodajno pobudo. Državnemu zboru smo na ta način predlagali spremembe in dopolnitve zakona o zdravstvenem varstvu, po katerem bi obvezno zdravstveno zavarovanje pokrivalo celotno ceno zdravstvenega varstva za brezposelne. Na enak

SVOBODNI SINDIKATI ZADOVOLJNI Z REZULTATI V LETU 1993

način smo predlagali tudi sprejem zakona o kolektivnih pogodbah. V 14 dneh je ZSSS zbrala za obe pobudi več kot 27.000 podpisov in oba predloga konec marca predala predsedniku državnega zbora. Spremembe zdravstvenega zakona poslanci niso potrdili, zahtevali pa so analizo izvajanja zakona o zdravstvenem varstvu. Zakon o kolektivnih pogodbah pa je vlada pripravila šele v decembru.

ZSSS je dala tudi pobudo za oblikovanje stalnega tripartitnega organa za urejanje odnosov med delodajalci, delojemalci in vlado, ki na žalost še ni naletel na ustrezen odziv. Pripravili smo tudi svoj predlog socialnega sporazuma in ga poslali vsem partnerjem.

Državnemu zboru smo predlagali, naj se pri notranjem odkupu delnic podjetja prizna upravičenec dodaten popust za premalo izplačane plače v primerjavi s kolektivnimi pogodbami. S temi amandmaji na zakon o spremembah in dopolnitvah lastninske zakonodaje je ZSSS uspela. Pomembno smo vplivali tudi na zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju in na spremembo dohodninskega zakona.

Novembrski protestni shod na ploščadi pred Metalko smo Svobodni sindikati organizirali proti odpušcanju delavcev in ukinjanju delovnih mest. Po našem mnenju

smo z njim vplivali na razprave o proračunskem memorandumu in na njegovo končno vsebino.

Pred krovne pogodbe za prostovoljno zdravstveno zavarovanje smo Svobodni sindikati zavarovali več kot 360.000 delavcev in članov njihovih družin. Izračunali smo, da delavec z nizko plačo že z olajšavami pri prostovoljnem zdravstvenem zavarovanju pridobi toliko, kolikor vplača sindikalne članarine v posameznem letu. Pri volitvah v skupščino Zavoda za zdravstveno zavarovanje smo uspeli in tako imamo večino med predstavniki delojemalcev. Podobno stanje smo dosegli tudi v skupščini Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

V minulem letu smo okrepili stike s sindikati iz Italije, Madžarske, Nemčije in Hrvaške. Na novo smo vzpostavili stike z makedonskimi sindikati. Sodelovali smo na konferenci sindikalne skupnosti Alpe-Jadran. Posebej moramo omeniti odlično sodelovanje in stalne stike z Zvezo nemških sindikatov za Bavarsko.

Toliko je povedal Lesjak. Oglasil se je tudi poslanec Združene liste socialnih demokratov Miloš Pavlica, ki je orisal svoja prizadevanja za uveljavitev politike in zahtev ZSSS in SKEI v državnem zboru. Po njegovem mnenju so pogledi Svobodnih sindikatov najboljše vgrajeni v zakon o lastninskem preoblikovanju in zakon o soupravljanju. Zaradi zahtev

Svobodnih sindikatov je tudi zakon o stečajih za delavce bistveno ugodnejši, kot je predlagala vlada. Tudi drugi zakoni so takšni, da po Pavlicovem mnenju naša država dobiva moderno delavsko zakonodajo. Zase trdi, da v državnem zboru deluje kot čisti sindikalist in zato ni nikoli v precepu med stranko in sindikatom.

Na vprašanje o razlogih za odložitve podpisa aneksa k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo je Dušan Semolič odgovoril, da Svobodni sindikati enotno odklanjajo le sankcijski del tega aneksa. O vsem drugem pa se je po njegovem mnenju možno sporazumeti že v januarju. Brane Mišič je k temu dodal, da je v lanskem letu med socialnimi partnerji nastalo veliko nezaupanje in tega ni možno odstraniti čez noč. Člani sveta ZSSS so predlog aneksa dobili šele na sejo, ki je bila 23. decembra, in zato o njem takrat niso mogli odločiti.

Oglasil se je tudi Vladimir Bizovičar in povedal, da je vlada pozitivno odgovorila na devet od enajstih zahtev SKEI. Njihov republiški odbor pa je sklenil, da bo o socialnem sporazumu in aneksu SKP razpravljaj na posebni problemski konferenci, ki bo 12. januarja v Cankarjevem domu. V SKEI mislijo, da bi morali pazožne kolektivne pogodbe podpisati pred socialnim sporazumom.

Franček Kavčič

DOLENJSKI DIREKTORJI SE POSTAVLJAJO NAD ZAKONE

Kolikor smo mogli, smo se pogovarjali in tudi pogajali, zato smo probleme številnih podjetij rešili brez stečajev, je za DE povedal Igor Vizjak, predsednik Svobodnih sindikatov za Dolenjsko. Na ta način so uspeli v Istri Tenel in verjetno tudi v tovarni obutve Novo mesto. Stavke pa po Vizjakovem mnenju ne pospešujejo doseganja sindikalnih ciljev.

Iskra Tenel je imela v najboljših letih več kot 800 delavcev. Številne sanacije niso dale rezultatov. Zaradi grožnje s stečajem je Tenel jeseni leta 1992, ko je zaposloval še 300 delavcev, poiskal varstvo v Korzetovem skladu. Sanacije pa tudi sklad ni zmogel in Tenelu je ponovno grozil stečaj. Svobodni sindikati Dolenjske so namesto tega skladu in zavodu za zaposlovanje predlagali poseben dogovor o skrajšanem postopku ugotavljanja presežnih delavcev. Ponujeni dogovor so oboji sprejeli in z njim se je strinjalo tudi 200 presežnih delavcev. V Istri Tenel tako danes dela le še 100 delavcev, 70 pa v treh zasebnih firmah, ki so zrastle na tovarniškem dvorišču.

Posebej zanimiv je primer iz Adrie Caravan, ki je lansko leto ugotovila 400 trajno presežnih delavcev. Po podjetniški kolektivni pogodbi je delavcem pripadala odpravnina v višini 100-odstotne plače. Sklad, ki je lastnik Adrie Caravan, se s tem ni strinjal. Svobodni sindikati so predlagali arbitražo, ki je razsodila v korist delavcev. Enak sklep je izdalo tudi sodišče. Kljub temu je sklad delavcem izplačal le nekaj več kot polovico plače. Zaradi tega bodo Svobodni sindikati Dolenjske s tožbo uveljavljali za vsakega delavca razliko do polne odpravnine, polnega nadomestila in tudi zamudne obresti. Vizjak pravi, da gre za zelo velik denar.

Iskra Upori iz Sentjerneja je pred tremi leti šla v stečaj. Takrat se je na spisku njenih delavcev znašalo tudi 92 delavcev Iskre Hipot, ki posluje na istem dvorišču. Podjetje je zanje dobilo kolektivno kapitalizacijo, ki je na posameznega delavca znašala tudi več kot 10.000 DEM. Na zadevo bi mogoče že pozabili, če ne bi Iskra Hipot tudi tem delavcem izdala zadolžnice, s katerimi lahko kapi-

Igor Vizjak

talizacijo uveljavljajo pri nakupu delnic podjetja. Kljub temu, da je zadeva formalnopravno pokrita s papirji, pa Igor Vizjak opozarja na moralno tistih, ki vedo, da se posamezni papirji ne skladajo z dejanskim stanjem. Podobni problemi so tudi v številnih zasebnih firmah, ker država ne nadzira rezultatov vlaganj denarja za odpiranje novih delovnih mest. Vizjak misli, da so ti problemi posledica nereda tako na ministrstvu za delo kot na zavodih za zaposlovanje. Najbolj pa vse to prizadene delavce, ki jim ne morejo pomagati niti sindikati, saj jim direktorji ne dajo pogodb o delu.

Svobodni sindikati Dolenjske se ukvarjajo tudi z zakonitostjo odločanja v sistemu Novoles. V Žagi iz Soteske je pred dvema letoma prenehala delovati skupščina in namesto nje podjetje upravlja le upravni odbor. Za takšno praktično rešitev so se upravitelji Novolesa verjetno odločili zaradi nevarnosti, da bi se v skupščini uveljavljali tudi glas delavcev. Ta bi lahko ogrozil sistem odločanja v korist krovnega podjetja. Ker sindikalna opozo-

rila (in tudi stavke) niso zalegla, je v zadevo posegel Franc Cvelbar, družbeni pravobranilec samoupravljanja in sklical skupščino Žage. Njen prvi sklic pa ni dal rezultata, ker je Novoles svojim predstavnikom v njej odvzel pooblastilo za odločanje. Ko se bo skupščina sestala v novi sestavi, bo morala najprej potrditi ali odpraviti sklepe upravnega odbora v minulem dveletnem obdobju. Podobno stanje je po Vizjakovem mnenju tudi v vseh drugih Novolesovih hčerah in še v marsikaterem družbenem podjetju.

To so le največji problemi, s katerimi se srečujejo Svobodni sindikati Dolenjske. Njihova pravna služba je v letu 1993 zastopala več kot tisoč presežnih delavcev. Skušala je pomagati tudi delavcem Revoza, ki so še vedno brez delovnih pogodb.

Franček Kavčič

NESOGLASJA POKOPALA ŠE ZADNJE UPANJE ZA REŠITEV ELRADA

Poslanci občinske skupščine v Gornji Radgoni na svojem zasedanju tik pred novoletnimi prazniki niso našli rešitve za zdrava jedra Elrada. Spori med vodilnimi delavci, ki so v minulih dveh letih, ko se je v podjetju zamenjalo šest direktorjev, razdvajali ta 650-članski delovni kolektiv, so razdvojili tudi poslance v občinskem parlamentu. Ker se niso mogli zediniti za pot, po kateri bi rešili Elrad, so reševalno akcijo preprosto opustili.

vadami smo pravočasno vse povabili, pripravili prostor, celo kavico...

In se je zgodilo. Tokrat so prišli skoraj vsi člani pogajalske skupine Ministrstva za kulturo. Gospod Boris Šinigoj, direktor Slovenske filharmonije je bil malo zaradi občutka lastne krivde in še bolj, da bi krivdo poočital nam, celo obveščen z Delavsko enotnostjo in moj članek tudi na glas prebral vsem prisotnim – vsem članom njihove skupine, ker sem na naši strani sedel sam.

Zgodilo se je pač. Zgodilo se je, da z naše strani razen mene ni bilo nikogar. Zgodilo se je, da so zaradi nenavadnega spleta okoliščin (vsi so bili nujno zadržani) članek, ki je bil namenjen njim, brali nam.

In prav je tako. Prav je tudi, da se je to dogajalo dostojno in s precejšnjo mero humora, in še bolj prav je, da sem se jim iskreno opravičil – ne za članek, temveč za tisto, kar se ne bi smelo zgoditi, se pa je – in tudi to so pogajanja.

Upam, da smo ob slovesu »Srečno v novem letu« mislili vsi resno.

Doro Hvalica

nih oseb in prejemale z zavoda za zaposlovanje denarna nadomestila – v Elrad Internationalu pa, bi delali zastoj (kasneje bi lahko zasluženno spremenili v lastniški delež). Predlog občinske vlade je podprl tudi v. d. direktorja Elrada Karel Sapač.

Med poslanci pa se je v razpravi oblikovalo še več drugačnih predlogov. Nekateri so menili (podobno kakor bivši člani skupščine Elrada, ki so odstopili), naj bi oživili Elradovo družbo Elektronika, ki pa ima po Sapačevih besedah z obrestmi že 200 milijonov tolarjev dolgov. Drugi so zopet menili, da bi morali v Elrad Internationalu vložiti lasten kapital bodoči menedžerji podjetja, zato da bi del rizika prevzeli tudi na svoja ramena. Tretji so menili, da je načrt za rešitev zdravih jader nerealen, saj se z 1,5 milijona tolarjev ne da v Elradu nič rešiti. Ker se poslanci nikakor niso mogli zediniti, kako bi pomagali Elradu, je občinska vlada svoj predlog umaknila. Poslanci so se uspeli zediniti vsaj o tem, da se predlog umakne z dnevnega reda, čeprav so nekateri glasovali tudi proti takšnemu predlogu.

Usoda Elrada je sedaj več kot očitno v rokah sodišča in bodočega stečajnega upravitelja. O tem, da bo sodišče uvedlo za Elrad stečajni postopek, ni namreč po vsem tem nobenega dvoma več.

Tomaž Kšela

Opravičilo

V eni decembrskih števil Delavske enotnosti sem objavil razmišljanje o svojem odnosu in doživljanju pogajanja – pogajanja kot novega načina urejanja odnosov med delodajalci in delojemalci in pogajanja kot oblike poljubnega zavlačevanja oblasti v konkretnem primeru priprav na kolektivno pogodbo za kulturne dejavnosti v Republiki Sloveniji.

Ker znam biti neusmiljen do sebe, sem si to privoščil tudi do pogajalske skupine Ministrstva za kulturo. V petih dotedanjih pogajanjih smo »predelali« 17 členov, kar je dajalo obete za enako živahno delo v prihodnjih dveh letih. Ni jim bilo torej težko očitati, da kolektivne pogodbe najbrž sploh ne želijo, da zavlačujejo, da čakajo na zakon o plačah v javnem sektorju in podobno.

Po objavi je po pogajalskem poslovníku bil kot gostitelj pogajanj na vrsti Sindikat kulture Slovenije.

Še pred novim letom smo hoteli delo pogajalske komisije pospešiti. V skladu z dobrimi na-

TAM JE LASTOVKA, KI NAPOVEDUJE POMLAD

Medtem ko v večini mariborskih podjetij z negotovostjo in strahom zrejo v letošnje leto, je predsednik družbe TAM Maksimilijan Senica v novoletni poslanici delavcem optimistično razgrnil poslovne perspektive Tama v letu 1994 in naslednjih letih. Očitno je to največje mariborsko podjetje prebrodilo najhujšo krizo.

TAM je uspel v letu 1993 realno povečati fizični obseg proizvodnje, prodajo in izvoz. Razveseljivi so predvsem rezultati poslovanja v zadnjih mesecih, ki pomenijo dobro izhodišče za letošnje poslovno leto. To Tamu ne zagotavlja samo boljših perspektiv, ampak mu ugodnejši položaj na trgu dviguje tudi ceno. V Tamu so začeli dajati prve rezultate veliki napor in vlaganja v nove trge, proizvode, tehnologijo in znanje, kar se bo delavcem ob lastninskem preoblikovanju obrestovalo. Senica je prepričan, da lahko

Tamovi delavci s certifikati in listinami za premalo izplačane plače v celoti realizirajo program notranjega odkupa, seveda če bodo v svoje podjetje verjeli. Če se bo gospodarska uspešnost Tama v naslednjih letih vzpenjala, kakor se danes, bo rasla tudi vrednost njegovih delnic in njihova donosnost.

Z Maksimilijanom Senico je lahko zmerni optimist vsakdo, ki vidi nove tipe tamovih avtobusov, kamionov in različnih specialnih vozil, ki zapuščajo proizvodne linije. To niso več stari tamovci, kakršne

smo videvali na naših cestah v minulih desetletjih. So sodobno oblikovani in opremljeni avtomobili, ki se jih ne bi sramovali tudi najbolj uveljavljeni evropski proizvajalci avtomobilov. Še posebej je dragoceno, da so v veliki meri rezultat lastnega – domačega znanja

TAM je del letošnje proizvodnje že prodal. Tako bo polovico proizvodnje modernega devetmetrskega avtobusa za visoki turizem izvozil v Izrael, kjer vlada veliko zanimanje tudi za sedeminpolmetrske turistične avtobuse, ki jih pripravljajo za homologacijo v tej državi.

Poleg tega je TAM začel osvajati tudi belorusko tržišče. S tamkajšnjimi partnerji je sklenil dolgoročno po-

godbo za oskrbo te nove države s turističnimi, primestnimi in mestnimi avtobusi. Avtobusa za prevoz beloruskih športnikov na zimskih olimpijskih igrah na Norveškem pa sta že v Minsku.

Zadnje mesece se vse bolj odpira prodaja tudi v Rusijo. Prvih trideset tovornjakov za ruski Gazprom je še pri kupcu. Ta je naročil za skupno osem milijonov ameriških dolarjev kamionov. Sodelovanje z ruskimi partnerji je dolgoročno zasnovano.

V Tamu so pred koncem leta podpisali tudi pogodbo z družbo Deutz Motor-Fahrzeugmotoren (DMF) o podaljšanju posojil v skupni vrednosti 13 milijonov mark. To kaže na zaupanje, ki ga TAM uživa pri tem nemškem partnerju.

Ena lastovka res še ne priinese pomladi, vendar pa vsaka prinese upanje, da bo pomlad prej kot slej prišla. Maribor upanje na začetku leta 1994 zares potrebuje, saj bo to leto eno najtežjih v njegovi zgodovini. Upajmo, da tudi prelomno.

Tomaž Kšela

Piše: Lučka Böhm

Čakanje na zdravstveno storitev

Razlika med teorijo in prakso je vedno taka, da je praksa manj lepa od teorije. Novi zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 9/92, 13/93) nam zagotavlja, da imamo s plačilom prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje iz naše bruto plače ter plačilom premije za paket popolnega prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja iz naše neto plače zagotovljeno plačilo zdravstvenih storitev za primere vseh bolezni in poškodb. Vemo torej, kaj, kdaj in koliko moramo plačati, da lahko računamo na zdravstveno storitev, ki jo potrebujemo. To je teorija. Praksa pa je tisto, na kar nas vedno pogosteje opozarjajo ogorčene pritožbe tistih, ki so plačali tako prispevek kot premijo, pa so po dolgem čakanju na zdravstveno storitev kapitulirali in zdravstvenemu osebju iz svojega žepa še enkrat plačali tisto, kar so menda enkrat že plačali. Za kaj gre?

Vprašanje o tem je na decembrski seji skupščine Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije postavila članica skupščine, predstavnica aktivnih zavarovancev Vanja Vizjak iz Novega mesta. Tako je prvič na skupščini postavila vprašanje, ki smo ga predstavniki aktivnih zavarovancev postavljali doslej le na upravnem odboru zavoda. Sindikati lahko na to vprašanje vplivamo zgolj preko svojih predstavnikov v upravnih organih Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, kjer pa nismo sami. Odgovor, ki smo ga na to vprašanje prejeli člani skupščine, nam ni bil všeč. Slovensko zdravstvo je mogočna organizacija, ki jo je le stežka mogoče premikati, če tega noče samo. Pogovarjati se je namreč mogoče zgolj o nezadostnih sredstvih, ki jih prejme zdravstvo, in nič o učinkovitejši organizaciji dela.

Zdravstveni ekonomisti so nam razložili, da se tako s prispevki kot s premijami za zdravstveno zavarovanje ne nabere dovolj denarja za kritje cene prav vseh zdravstvenih storitev, ki jih potrebujejo ali vsaj želijo prebivalci Slovenije. Istočasno pa jim zakon zagotavlja ob plačilu dostop do teh storitev. Omenjena sredstva pomenijo v taki situaciji zgolj eno: čakalno dobo za zdravstvene storitve, ki ne sodijo v osnovno

zdravstveno varstvo. To so čakalne dobe v specialističnih ambulantah, v bolnicah in v zdraviliščih. Tovrstne zdravstvene storitve so najdražje in ob omejenih sredstvih je pač treba počakati na vrsto. Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ki mora omejena sredstva enakomerno razporediti preko vsega leta, tako z zdravstvenimi zavodi in privatniki po Sloveniji sklene letne pogodbe zgolj za omejeno število zdravstvenih storitev. Števila posameznih storitev se praviloma v letu ne sme preseči. Zdravstveni delavci tvegajo, da za presežek storitev ne prejmejo plačila. Problem torej ni prostovoljno zavarovanje, kot zmotno mislijo mnogi, temveč omejena sredstva obveznega zavarovanja.

Ko končno pridemo na vrsto, nam res ni treba doplačati. Čakalne dobe pa so za tiste, ki imajo resne zdravstvene težave in so zato nestrpni, ponekod nevzdržno dolge. Eno izmed pisem bralcev na to temo v enem izmed slovenskih časnikov omenja 270 dni čakanja na poseben pregled srca. V tem času je bolnik lahko že na onem svetu in preiskave potemtakem ne potrebuje več.

Čakalno dobo pa je mogoče skrajšati na zgolj nekaj dni, kot vam namignejo prijazni zdravstveni delavci, če ste pripravljeni seči v svoj žep in za storitev plačati posebej ne glede na zdravstveno zavarovanje. Kako je to mogoče, se sprašujejo naši zavarovanci, če pa po redni poti to menda fizično ni mogoče? Preko vrste je mogoče ob takem doplačilu tako, da so zdravstveni delavci pripravljeni opraviti zdravstveno storitev po zaključku svojega rednega delovnega časa. To pa je treba plačati posebej, saj je sicer zdravstveni delavci ne dobijo plačane od Zavoda za zdravstveno zavarovanje. In zakaj ne zaposlijo še ene ekipe zdravstvenih delavcev, ki bi delo opravljali izmensko in bi bili tako dragi aparati uporabljeni v istem dnevu večkrat in bi bile tako skrajšane čakalne dobe? Zato, ker ni denarja za dodatno osebje in storitve v okviru obveznega zavarovanja (o vzrokih za omejena sredstva več v proračunskem memorandumu za leto 1994).

Tako torej zvenijo pojasnila in opravičila. Marsikateri zavarovanec pa ima občutek, da je opeharjen in da so dodatni denar zdravstveni delavci dobili z izsiljevanjem na račun svoje privatne prakse, ki je končno dovoljena. Ogorčenje je posebej veliko zaradi dolgih čakalnih dob pri zobozdravnikih. Zanimivo je le to, da je tako malo teh opeharjenih bolnikov pripravljenih o tem napisati pisno pritožbo. Le tako je mogoče takšno izsiljevanje, če res obstaja, izkoristiti. Predstavniki aktivnih zavarovancev bomo v upravnih organih Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije zahtevali, naj bo vsaka čakalnica zdravstvenega zavoda ali privatnika, ki opravlja storitve za zdravstveno zavarovanje, opremljen z naslovom in telefonsko številko, kamor se je mogoče pritožiti. Prav tako, kot je to v vsaki obratovalnici ali trgovini. Čakalne dobe pa naj skrajša tudi racionalnejša organizacija dela v zdravstvu.

JE SKLAD ZARES STOODSTOTNI LASTNIK ŠPEDTRANSA?

Na sindikalnem sestanku tik pred novim letom so delavci Špedtransa postavili predstavnikom republiškega razvojnega sklada, ki je stoodstotni lastnik podjetja, nekaj neprijetnih vprašanj in terjali pisne odgovore do 10. januarja. Delavci Špedtransa, ki so bili prisiljeni umakniti ponudbo za odkup podjetja, ker niso mogli zbrati dovolj sredstev za nakup in obratni kapital hkrati (certifikatov pa razvojni sklad noče vzeti za kupnino), so očitno odločeni, da vsega, kar so v minulih desetletjih ustvarili, ne bodo zlahka in zastonj dali iz rok.

Svobodni sindikati v Po-dravju so Sklad Republike Slovenije za razvoj že avgusta opozorili, da bo ob morebitni prodaji podjetja treba upoštevati terjatve delavcev za razliko med izplačanimi plačami in plačami po kolektivni pogodbi. Skladu so predlagali, naj te terjatve izračuna in z njimi seznanji potencialne kupce. Ti naj se potem odločijo, ali jih bodo poplačali ali spremenili v lastninske deleže. Zahtevajo, naj se vpraša-

nje terjatev reši pred prodajo podjetja.

Sindikati so tudi ocenili, da bi bilo možno terjatve spremeniti v lastninske deleže, delavci pa bi v podjetje vložili še certifikate in z dokapitalizacijo rešili problem obratnih sredstev. Toda predlogom in opozorilom ni tokrat nihče prisluhnul ne v vodstvu podjetja ne v skladu. Sedaj ko se je sklad odločil Špedtrans prodati avstrijski firmi Nunner, so omenjena vprašanja

ponovno postala aktualna. Delavci zahtevajo, naj se pred podpisom pogodbe o prodaji reši vprašanje njihovih terjatev, ki znašajo že 4,5 milijona mark, celotna vrednost podjetja pa je ocenjena na nekaj več kot 10 milijonov mark.

Delavci terjajo tudi, naj jim bo omogočeno s certifikati sodelovati pri lastninjenju Špedtransa. To pravico jim daje pogodba o prenosu družbenega kapitala, s katero so organi upravljanja Špedtrans

septembra leta 1992 prenesli na republiški razvojni sklad. Sklad se je namreč s pogodbo obvezal, da bo po sprejetju zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij delavcem Špedtransa omogočil morebitno brezplačno razdelitev deleža podjetja ali delavski odkup po ugodnejših pogojih v skladu z zakonskimi določili, vendar ne več kot 20 odstotkov celotne vrednosti podjetja na dan sklenitve pogodbe. Potemtakem imajo sedaj delavci pravico s certifikati sodelovati pri lastninjenju dvajsetih odstotkov podjetja. Vprašanje pa je, če Nunner pozna obveznosti sedanjih lastnikov in pravice zaposlenih, zato pri prodaji še lahko pride do zapletov. Vprašanje je tudi, ali je sklad glede na to določilo v pogodbi zares stoodstotni lastnik podjetja, kakor je zapisal v javnem razpisu za njegovo prodajo.

Delavci Špedtransa, ki so se dolgo odpovedovali višjim plačam, da bi pomagali »svojemu« podjetju, sedaj zahtevajo tudi višje plače. Osebni dohodek v prvem tarifnem razredu je samo 17.640 tolarjev bruto.

T. K.

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

● SPLOŠNA KOLEKTIVNA POGODBA ZA GOSPODARSTVO

s komentarjem
Komentirata Gregor Miklič in Brane Mišič. Cena 950,00 SIT

● več avtorjev:

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstvo, socialno varstvo – Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,00 SIT

● Mira Becele

STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVEM

Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,00 SIT

● Bogdan Kavčič

DELAVCI IN UPRAVLJANJE

Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednost in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«. Cena 460,00 SIT

● Gregor Miklič

NOVA DELOVNA ZAKONODAJA

Prečiščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti s komentarjem. Cena 670,00 SIT

● Stane Uhan

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodiščni osebni dohodek – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podcenjeno znanje – Najvišje plače. Cena 400,00 SIT

● Emil Rojc

KARIERA KOT SPREMINJANJE

Priročnik za podjetništvo in razvoj kadrov
Cena 850,00 SIT

● Več avtorjev

SOCIALNA DRŽAVA

Zbornik razprav za VARNOST, SVOBODO, SOLIDARNOST IN PRAVIČNOST
Cena 600,00 SIT

● Aleksej Cvetko

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVEM

Novi zakon o zdravstvenem zavarovanju – Razlage vseh sprememb in vseh oblik prostovoljnega zavarovanja občanov. Cena 580,00 SIT

● ZAKON O LASTNINSKEM PREOBLIKOVANJU PODJETIJ IN SINDIKATI

Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij – Uredba o pripravi programa preoblikovanja in o izvedbi posameznih načinov lastninskega preoblikovanja podjetij – Uredba o metodologiji za izdelavo otvoritvene bilance stanja
Razlage: mag. Tone Rop, Gregor Miklič, dipl. oec. Radovan Teslić in dr. Alenka Žnidaršič-Kranjc. Cena 1.800 SIT

● KOLEKTIVNA POGODBA ZA NEGOSPODARSKE DEJAVNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI S KOMENTARJEM

Kolektivna pogodba s stališči komisije za razlago KP s komentarjem – Priloge: Sklep izvršnega sveta R Slovenije o določitvi koeficienta za določanje OD – Sklep o določitvi kalkulativnih osnov za določitev obsega sredstev za plače v zavodih, ki se financirajo iz proračuna – Tarifni del KP za zdravstvo in socialno skrbstvo – Zakon o plačah delavcev v javnih vzgojno izobraževalnih zavodih – Pripravi: Nevenka Zaviršek in Vinko Kastelic
Cena 950 SIT + 5% p. davek

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... izv. ● Sploš. kol. pog. izv. ● Plačni sistem
..... izv. ● Moje pravice na izv. ● Kariera kot...
..... izv. ● Stanov. razmerja izv. ● Socialna država...
..... izv. ● Delavci in uprav. izv. ● Zdrav. zav...
..... izv. ● Nova del. zakon. izv. ● Kol. pog. za negosp...
..... izv. ● Zakon o last.

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov:

Ulica, poštna št. in kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne: Žig Podpis naročnika

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 1310-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 311-956.

KABALA V LETU 1994

Že v prastarih časih so čarodeji, alkimisti, zvezdogledi in privrženci judovskega skrivnostnega nauka KABALA vedeli, da se v številkah in številih skrivajo različni pomeni in vse skrivnosti tega sveta.

Tudi Igor Torkar očitno bolj ceni stare kot sedanje modrosti in v črni noči je ob temni sveči sedel k debeli knjigi kabale.

Zamaknil se je v mračne skrivnosti števil in razodelo se mu je, da so tudi meseci leta številke, od 1 do 12. Odkril je številne pomene teh dvanajstih števil in našim bralcem jih posredujemo v razmislek.

1 JANUAR

Vse tiste, ki so rojeni v januarju, bi rad spomnil, da je to mesec številka 1. Lažje in bolj veselo boste živeli, če boste vedeli, kaj vse je povezano s številko *ena*. Pregovor v zvezi s pregrehami na primer pravi: *Ena ni nobena*. Dobro je vedeti, da *ena* lastovka še ne prinese pomladi. V šoli je za otroke sovražnik številka 1 – *enka*. Kot veste, pri nas vse delamo po *enem* kopitu in smo zato z *eno* nogo že v grobu. Ob pomanjkanju masla, olja in mesa bomo kmalu jedli samo še *enolončnice*. Vsi ste se marsikaj naučili ob filmu Plesala je samo *eno* poletje. Ni varno, če rečeš ženski: Ti si pa *ena* gos. Lahko ti primaže *eno* okrog ušes. Vsi veste, da smo imeli pri nas predolgo *enopartijski* sistem. Ni dobro, če živiš tja v *en* dan. Dobro je vedeti, da aktivisti vseh strank govorijo v *eni* sapi, mečejo vse v *en* koš in trobijo v *en* rog. Lep je pozabljen pregovor: Vsi za *enega*, *eden* za vse. Vsi veste, da ima vsak samo *eno* življenje. In narodno pesmico tudi poznate: *Ena* lučka mi gori, *ena* mi pa sveti... Večkrat upravičeno rečemo, da je vse skupaj *eno* sranje. In piknik smo začeli z *enim* kozarčkom in potem, ko jih bo več, bomo *eno* zapeli. Moški preveč pozabljamo, da pri nas še vedno velja *enoženstvo*, v svetem zakonu le *ena* žena. Najbrž zato, ker je številka *ena* skrita že v besedi *žena*. V besedi *enakost* je skrita le *ena* kost, ki jo zmeraj zaman glodamo, da bi z nje odglodali vsaj *en* grizljaj sočnega mesa.

2 FEBRUAR

Ker je mesec februar mesec številka 2, svetujem, da si vsi, ki so rojeni februarja, zapomnijo vse o številki *dve*. Pregovor pravi: Kar vesta *dve* ženski, jih kmalu ve mnogo. Vedno več Slovencev no-stalgično žaluje za avstrijskim dvoglavim orlom. Brez številke *dve* ne bi bilo *dvokolesa*. Pri nas je vedno več *dvoličnežev*. Tudi za nedokončani film o dražgoški bitki je bila usodna številka 2. Zapravil je namreč *dve* milijardi takratnih dinarjev! Vsi poznate pesmico: *Dve* sta tabli Mojzesa... (ne Sepeta!) Ne pozabite, da je v slehernem človeku *dvojnik*. Preštevilni lovci imajo *dvocevke*. Med ženskami so znane *dvoživke*. Vedno bolj častimo boga Janusa, ker ima *dva* obraza. V modi so *dvospolniki*. Še slovnica ne more brez številke 2, saj predpisuje *dvopičje*. In človeško srce je *dvoeprekatno*. V naših naprednih dneh je vedno bolj zastarela zakonska *dvojica*. Vsi poznamo *dvogrbo* kamelo, pa *dvofazni* tok, *dvoglasno* petje in v gledališču *dvodejanke*. Poznamo prastare zakonske *dvoboje*. In naši večstrankarji malce šepajo zaradi *dvojne* morale. Seksa ni brez *dvojnega* stika. Vsi imamo *dve* nogi, *dve* roki, *dvoje* oces, *dvoje* ušes, *dva* ritna krljla in *dva* joška. Škoda, da nimamo tudi *dve* češpljici in *dva* janeza.

3 MAREC

Marec je številka 3. Vsi, ki so rojeni marca, naj prislunhejo, kaj vse razodeva številka *tri*. Svetujem, da svete *Tri* kralje ne praznujete več na skrivaj. Zapomnite si, da imamo preveč ljudskih *tribunov*. Hvala *troedinemu* Bogu, da smo vsaj *trinoge* pregnali. Danes se ne da živeti brez zvijačnih *trikov*. Pregovor pravi, da so vse dobre stvari *tri*. Katere *tri* so to, pa našim *trem* glavnim strankam še ni uspelo dokončno ugotoviti. Dobro bi bilo iz zgodovine poklicati na pomoč *Tri* mušketirje. Včasih bi bil uspešno obrambno orožje pred strankarskimi birokrati Pozejdonov *trizob*. Ne prezrite, da si marsikateri nekdanji zaslužni zaslužnik za naš denar gradi *Trianon*. In pri tem nima moralnega mačka. Svetujem, da se ob pajku spomnite na *trikel*. Priporočam, da se pogumneje bijete za svobodno, demokratično govorniško *tribuno*. Bolj morate ljubiti slovenski Triglav in bolj sovražiti *triglavega* zmaja strankarskih frazerjev. In ne letajte kupovat preperelih kavbojk v *Trieste*. Razmišljajte, kdaj bo večstrankarstvo doseglo *triumf*. Razmišljajte o tem, kakšna škoda je, da moški ne spadajo v *triklinski* sestav. Kadar zaidete v ljubezenski *trikot*, pazite, da ne staknete *triperja*.

4 APRIL

Četrty mesec je april. Vsem, ki so rojeni aprila, bo koristilo, če si zapomnijo vse, kar izvira iz številke 4. Aprilcem želi vse dobro na Pegazovem pikniku *štiriperesna* deteljica. Tudi v demokraciji naj bi bile po mnenju znanstvenikov *štiri* dimenzije: ŠIRINA duha, VIŠINA standarda, DOLŽINA sej in zlati ČAS. Dobro je vedeti, da so si dojenčki in pijanci podobni: oboji se plazijo po vseh *štirih*. Tudi v demokraciji se časopisnim lažem upirajte z vsemi *štirimi*. Po skoku čez plot je za plotom pametno, če se pogovarjate samo na *štiri* oči. Povečajte svoje znanje in si zapomnite, da se kvadratu reče tudi *štirjak*. Pazite, da vam ženske ne nataknejo toliko rogov, da boste taki kot jelen *štirinajsterák*. Živite po pameti, da boste čim pozneje stegnili vse *štiri* od sebe. A veste, da je srce vašega avtomobila *štiricilindrski* motor? Če ste glasbeniki, ne pozabite na *štiričetrtinski* takt. In da kvartet mora peti *štiriglasno*. Spoznajte, da so v naših dneh bolj kot dvonožci zvesti *četveronožci*. V demokraciji uporabljajte za kidanje napak *štiri*rogeljne vile. Želim vam, da vaše žene ne bi rodile *četverčkov* in da bi večkrat zaplesali *četverko*.

5 MAJ

Maj je mesec številka 5. Ne pozabite, da je v številki *pet* veliko elementov naše osvobodilne vojne in družbenega razvoja: *peterokraka* zvezda, *petletka*. Pijte kavo tako kot Angleži čaj: ob *petih* in ne od *petih* zjutraj do *petih* zvečer. Vzgajajte otroke tako, da vam bodo iz šole nosili same *petice*. In ne pozabite, da tudi danes bolj kot kdaj prej velja Prešernov verz: »da le *petica* da ime sloveč«*.* Ne verjemite, da je nesrečen dan *petek*. Ne domišljajte si, da ste zaslužni samo vi sami, zaslužna je tudi števika *pet*, če ste še dober *petelin*! Za kariero si zapomnite, da je ključar spet sveti *Peter*! Kdor bi rad razgibal demonstracije šolnikov, kmetov ali prevoznikov, naj si kupi *petardo*. Včasih je bil več kot danes tolar vreden *petak*. Žalostno bi bilo na svetu, kajti brez številke 5 ne bi bilo *petja*. Lahko pa številki *pet* zamerite, da omogoča *petoliznike*! Priznajte, da je bila najlepša *petošolska* ljubezen. In če ste lirične dušice, bodite hvaležni številki *pet*, kajti brez nje ne bi bilo pesnika *Petrarke*. Škoda, da košarkarsko pravilo ne velja tudi za demokracijo. Potem bi moral vsakdo, ki zagreši *pet* osebnih napak, na klop. Na zatožno klop! Vsakdo ima Ahi-lovo *peto*! Brez številke *pet* se ne bi rodil satirik *Petan*!

6 JUNIJ

Šesti mesec. Vem, da imajo tisti, ki so rojeni junija in so hkrati ljubitelji vinske kapljice, številko *šest* še posebno radi, saj je v Ljubljani gostilna *ŠESTICA*. Nasproti je slavna palača Slavija, kjer je bilo zaslišanih že več kot *šest* Slovencev. Umivajte si zobe, da vas ne bo bolelo, ko vam bo zobozdravnik vrtal *šestico*. No, teh bolečin se boste znebili gotovo takrat, ko si boste naložili *šesti* križ. Tedaj so mnogi namreč že brez zob. Pevci, vedite, da brez številke 6 ne bi bilo *sekteta*, saj ga sestavlja *šest* pevcev. Glasbeniki poznajo *šestonsko* lestvico, šoferji *šesttonski* kamion, arhitekti *šestilo*. V stari Jugoslaviji smo trpeli pod *šesto*-januarsko diktaturo. Naslovi diktatur so pač različni. Ne pozabite, da imajo velesrbi kletvico »Jebemti *šest* bogova«. Ljubimci, ne pozabite, številka 6, povedano po nemško: zeks, nas spomni na seks. Junijcem želim v demokraciji mošnjo srebrnih *šestic*. Hkrati pa svetujem, da ženskam, ki jih ne marate, poskusite narediti *šesterče*.

7 JULIJ

Sedmi mesec. Vsi, ki ste julijci, spoštujte številko 7! Narodna pesem vam poje: Čez kratkih *sedem* let se bova vidla spet... Kdor priznava mistiko, naj ga varuje Marija *sedem* žalosti. Ali starejši še poznate starinski ples, imenovan *sedmerka*. Pevci radi pojejo pesem: *Sedem* si rož natrgala mi... Zapomnite si, da se posebna vrsta koruze imenuje *sedmákinja*. Grki so imeli *sedem* modrih filozofov, večstrankarski Slovenci pa imamo samo *sedem* triglavskih jezerc, v katerih se utapljam. Ne pozabite, da ima teden še vedno *sedem* dni. Na *sedem* čudes starega sveta pozabljate najbrž zato, ker vidite pri nas vsak dan *sedem* krat *sedem* lastninskih čudes. Ob naraščajočem pomanjkanju bo prav, če si zapomnite pregovor: Čez *sedem* let vse prav pride. Pa tudi pregovor za strankarske krivce pomanjkanja: Vse pride na dan, če ne prej, pa čez *sedem* let. Vse kaže, da bomo živeli *sedem* suhih let, saj imamo že *sedem* nesposobnih strank. Da razveselim moške julijce, naj povem, da so – tako kot pravljčna Sneguljica – tudi sodobne Sneguljčice sposobne zadovoljiti *sedem* škratov. Vpišite se med škrate! Škoda, da ženske nimajo, tako kot pujsica, *sedem* seskov.

8 AVGUST

Avgust je mesec številka 8. Rojeni v avgustu si o tej številki zapomnite tole: Pri nas je tudi v demokraciji preveč vodilnih kadrov, ki imajo samo *osemletko*. Zato naš *osemurni* delavnik šepa. Žalostno je, da samo tastari pesniki poznajo verz *osmerek*. Bojte se birokratske hobotnice, ki se po slovensko imenuje *osmeronoga*. Pijancem je premalo samo *osminka* vina. Če nameravate postati tiskar, se poučite, kakšen tisk je *osminec*. Kdor namerava drsati na ledu kariere, mora obvladati vsaj *osmico*. Ženske bi brez številke osem ostale brez praznovanja *osmega* marca. No, *osmi* marec pa pri nas, recimo, v *osmih* družinah praznuje *osem* zakonskih mož in nobena žena. Veslači poznajo *osmerek* s krmarjem. V našem demokratičnem *osmerc*u vesla samo delavec, *osem* birokratov pa krmari. Krog demokratičnega razvoja nekateri šefi strank radi spremenijo v *osmerokotnik*, da v *osem* kotov lažje skrijejo svoje grehe. Ste že opazili, da so gole in seveda lepe ženske prsi podobne ležeči številki 8?

9 SEPTEMBER

Deveti mesec. Rojeni v septembru, pozor! Številka 9! Kdor je velik grešnik, naj opravi spokorniško *devetdnevno*. Brez številke 9 ne bi bilo Beethovne *Devete* simfonije. Ljubitelji žogobrcar vedo, da traja nogometna tekma *devetdeset* minut. Burji, ki piha devet dni, pravijo obmorci *deveto*-danka, kar pa nima nobene zveze z danko. Vedno bolj se zavedamo, da bomo z našim družbenim razvojem v *devetih* nebesih šele v *deveti* deželi za *deveto* goro, ker nam je bilo rentabilno gospodarstvo najmanj *devet* let *deveta* skrb. Aktivistični čvekači se po slovensko imenujejo tudi *devetkáci*. Zapomnite si, da se ptič drozg imenuje tudi *devetmetrovko*. Če pa boste v nogometnem moštvu srednji napadalec, boste na hrbtu nosili številko 9. Tudi v demokraciji pozabljamo pregovor, ki pravi, da slab glas seže v *deveto* vas. Ljubezenski igri, v kateri se *devetkrat* poigraš, pravijo *devetkanje*. Velikemu moškemu janezu ponekod pravijo *devetak*.

10 OKTOBER

Oktober je mesec številka 10. Koristilo vam bo, dragi oktobrski, če boste o številki 10 vedeli čim več. Ali veste, da so mnoge narodne pesmi zložene v *desetercih*? Ne samo v lahkoatletiki, tudi med kulturniškimi klani so vedno pogostejši *deseteroboji*. Razmislite, zakaj skrivamo, da je tudi v demokraciji še vedno precej *desetih* bratov in *desetnic*. Lepo je bilo včasih, ko so delovni ljudje odraževali samo *desetino*. Pri nas sta potrošništvo in karizem poštene ljudi že *zdesetkala*. Ob nihanju našega tolarja nam bi prišel prav tudi kakšen nemški *dese-tak*. Slabo nam gre zato, ker ne spoštujemo *deset* božjih zapovedi, pa tudi drugih ne. Zelo hudo je – posebno upokojencem – že *desetega* v mesecu. Spomnite se, da vam pri vojakihi pije kri *desetar*. V športu ste lahko premagani že zaradi ene same *desetinke* sekunde. Kdor bi rad od jeze koga ustrelil, naj – vsaj v mislih – nabije puškino cev z nabojem, ki se imenuje *dese-tak*. Vedite, da je danes vedno bolj pomembno *desetprstno* tipkanje, in to v pravem in prenesenem pomenu, kajti tipkanje, v žargonu veseloživk pomeni ljubljenje. Zato, dragi oktobrski in oktobrke, čim prej obvladajte *desetprstno* tipkanje!

11 NOVEMBER

November. *Enajsti* mesec! Številka 11! Novembrski, vedite, da niste razgledani, če ne veste, da ima nogometno moštvo *enast* igralcev. Ne pozabite, da so Prešernovi soneti zgrajeni v ritmu *enajsterca*. Če ne štejemo Judeža Iskariota, je bilo apostolov samo *enast*. Danes pa prevečkrat vidimo *enajst* Judežev in samo *enega* poštenega apostola. Številka 11 sta pravzaprav dve enici, ki stojita druga ob drugi in dajeta skupaj vrednost *enajst*. Na žalost pa to ne drži pri naših založnikih, ker so dve enici kar sešteli: ena in ena je dve. In tako številka 11 v založništvu nima več vrednosti *enajst*, ampak samo še vrednost dve, ki je osnova za honorar. To je tudi naša nova matematika, katere končni račun se imenuje inflacija. Novembrski, protestirajte, ker bodo vaši otroci – po nešteti reformiranih reformah naših šol kmalu lahko obiskovali samo še Cankarjevo *enajsto* šolo pod mostom. Naša demokracija šepa tudi zato, ker v gol naše lenobe slabo streljamo *enajstmetrovke*. Da bi novembrcem prebudil seks firbec, jim svetujem, da si v učbenikih ljubljenja, ki so preplavili naš knjižni trg, ogledajo *enajsto* figuro veneris.

12 DECEMBER

December je mesec številka 12. Rojeni v decembru, prislunhite! Včasih je voditelju Kristusu zado-stovalo *dvanajst* apostolov, imenovanih *Dvanajsteri*. Z njimi je priredil samo en banket, znan kot Zadnja večerja. Okrog naših strankarskih voditeljev pa se je razmnožilo že več kot 12 krat 12 apostolov. Razumljivo je, da mora biti potem tudi banketnih zadnjih večerij vedno več, ki tudi stanejo vedno več kot 12 tisoč tolarjev. Priporočite našim humoristom, naj napišejo delo, kot je humoreska Ilfa in Petrova z naslovom *Dvanajst* stolov. Vsi veste, da prinese milijone pri športni stavi samo *dvanajstica*. Vsi se jezimo na proračunske *dvanajstine*. Svetujem, da se na napake v naši družbi jezite samo z blago jezo, sicer vam preti nevarnost, da boste dobili čir na *dvanajsterniku*. Pa tudi zato, da se ne boste znašli na sodišču, ki se po slovensko imenuje tudi *dvanajstija*. Na reševanje gospodarskih napak smo se spomnili pet minut pred *dvanajsto*. Zapomnite si, da imamo v telesu *dvanajst* lukenj in luknjic. Če štejemo od spodaj navzgor, najbolj častimo drugo. No, nekateri tudi prvo. In končno ne pozabite, da ima tudi leto Pegazovega piknika *dvanajst* mesecev. Za konec želim založbi Pegaz, da izda čim več knjig *dvanajsterk*!

ŠE ZADNJIČ BOMO ODRINILI DOHODNINO PO STAREM ZAKONU

Prvega januarja je začel veljati novi zakon o dohodnini. Zanj pravijo, da bo nekoliko bolj prijazen do državljanov z nizkimi prejemki. Za minulo leto, to je za leto 1993, pa bomo dohodnino odrinili tako kot doslej, torej po starem zakonu. Davčne napovedi bo treba napisati in oddati do konca marca.

Posebna olajšava za upokojece

Tudi po novem zakonu o dohodnini, ki ga bomo občutili šele prihodnje leto, bomo plačevali državi davek na plače in vse druge osebne prejemke, na dohodek iz kmetijstva, dohodek iz dejavnosti, kapitala, premoženja in premoženjskih pravic.

Kdo je dolžan plačati dohodnino? Vsaka fizična oseba s stalnim bivališčem v Sloveniji, ki v koledarskem letu, za katerega se odmerja davek, prejema

na njenem območju tudi dohodke. Seveda pa morajo davke plačevati tudi osebe, ki nimajo stalnega prebivališča v Sloveniji, v državi pa so živele nepretrgoma najmanj pol leta in so v tem času prejemale tudi dohodke.

In kaj je v novem zakonu o dohodnini novega? Osnova za dohodnino se brez izjeme vsem zmanjša za 11 odstotkov letne povprečne plače zaposlenih v Sloveniji v tistem letu, za katerega se odmerja davek na dohodek. Od tako zmanjšane osnove pa se invalidom s 100-odstotno telesno okvaro odšteje še letna povprečna plača zaposlenih v državi, in to v primeru, če je takim invalidnim davčnim zavezancem priznana pravica do tuje nege in pomoči. Osnova za dohodnino se lahko poleg tega zmanjša za 40 odstotkov tudi študentom, dijakom in učencem, ki so imeli prejemke iz naslova

plačila za začasno ali občasno opravljanje dela, prejemke pa so jim izplačevali preko študentske organizacije. Za vse davčne zavezance, ki so že dopolnili 65 let, pa se osnova za odmero dohodnine ob že omenjenih 11 odstotkih olajšav zmanjša še za 8 odstotkov.

Kajpak brez potrdil ne bo šlo

Spisek olajšav, ki jih bo moč uveljaviti po novem zakonu o dohodnini, ni tako majhen. Osnova za dohodnino se bo namreč lahko zmanjšala še za tri odstotke, če bodo zavezanci uveljavljali olajšave za porabljeni denar na tistih področjih in za tiste reči, kjer je državni interes najmočnejši. Za vse olajšave pa bo moral vsak, ki jih bo uveljavljati, imeti tudi ustrezno potrdilo.

Omenjenih olajšav, kot že rečeno, ne bo malo. Zakon predvideva naslednje:

– plačani zneski za šolnine, kot so denimo glasbeno, jezikovno, podiplomsko izobraževanje;

– porabljeni denar za nakup učbenikov in druge strokovne literature, namenjene pridobivanju znanja;

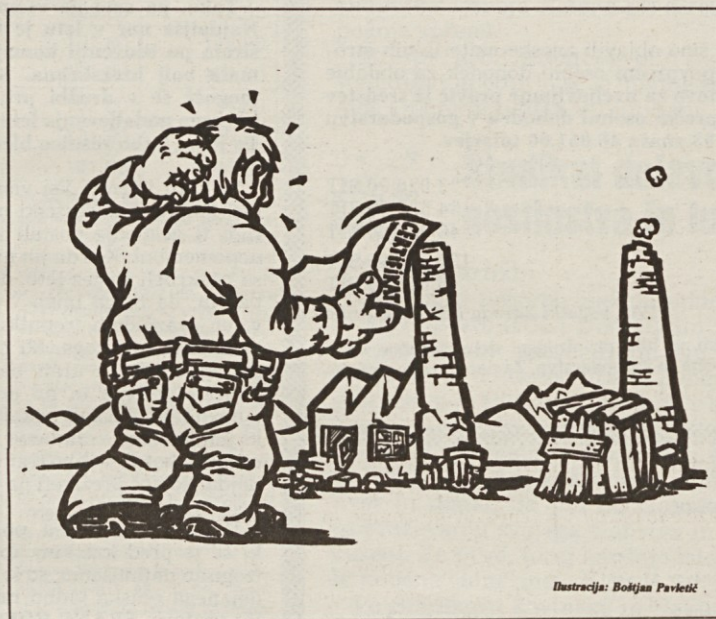
– plačani prostovoljni denarni prispevki in vrednost daril v naravi za humanitarne, kulturne, izobraževalne, znanstvene, športne, ekološke in religiozne namene, kadar so izplačani osebam, ki so v skladu s posebnimi predpisi organizirane za opravljanje takšnih dejavnosti, pa tudi prispevki in darila, izplačana invalidskim organizacijam;

– plačane članarine političnim strankam in sindikatom;

– nakup vrednostnih papirjev, katerih izdajatelj je republika Slovenija in katerih vračilni rok je daljši od 12 mesecev;

– porabljeni denar za nakup delnic zasebnih in državnih skladov, ki so namenjene izključno razvoju znanosti in tehnologije;

– nakup ali gradnja stanovanjske hiše ali stanovanja, če

Ilustracija: Boštjan Pavlič

pravilno stanovanjski problem, za vzdrževanje teh objektov in odpravo arhitekturnih in komunikacijskih ovir za invalide v teh objektih;

– če je lastnik naravne znamenitosti ali kulturnega spomenika porabil denar za njegovo vzdrževanje v letu, za katerega se odmerja dohodnina, vendar le na podlagi dokumentacije izvajalca del, za davčno olajšavo

pa se razen tega prizna tudi porabljeni denar za nakup likovnih del, leposlovnih knjig in plošč umetniške vrednosti;

– plačani znesek sredstev, ki jih zavezanec v skladu s pogodbo dodatno prispeva v okviru cene za telefonski priključek ali priključek za vodovod, kanalizacijo, plinovod, toplovod ali kabelsko televizijo in ki so v celoti ali deloma zgrajeni s sredstvi samoprispevka;

– prispevki in premije, namenjeni za povečanje socialne varnosti zavezanca na področjih pokojninskega in invalidskega zavarovanja, zdravstvenega

so, kot pravijo poznavalci, zapise precej zapleteno.

Za davčne zavezance šest razredov

Seveda bodo posebnih olajšav deležni tudi vsi tisti, ki vzdržujejo otroke. Zavezancem, ki vzdržujejo družinske člane, se poleg omenjenih možnosti olajšav prizna še posebna olajšava, ki znaša za prvega otroka in za vsakega drugega vzdrževanega družinskega člana 10 odstotkov letne povprečne plače zaposlenih v državi. Za vsakega naslednjega otroka pa lahko uveljavljajo še dodatno po 5 odstotkov povprečne letne plače v Sloveniji. Za otroke z motnjami v telesnem in duševnem razvoju znaša olajšava 50 odstotkov letne povprečne slovenske plače.

V primeru, ko ima družinski član lastne dohodke, se znesek olajšave zmanjša za toliko, kolikor so znašali letni dohodki tega člana. Znesek olajšave pa se ne zmanjša, če gre za prejemke po predpisih o vojaških in civilnih invalidnih vojne, za delo med rehabilitacijo, jubilejne nagrade, odpravnine, varstvene dodatke, denarno pomoč brezposelnim in druge oblike pomoči, prispevke za preživljanje otrok, štipendije in plačila učencem, dijakom in študentom za delo na obvezni praksi ali za plačila, ki jih ti prejemaajo za začasno ali občasno delo preko študentskih oziroma mladinskih organizacij.

Kajpak se po novem zakonu spreminja tudi lestvica davčnih obremenitev. Davčni zavezanci bomo razvrščeni v šest davčnih razredov, pri čemer bodo blažje obdavčeni (17-odstotno) tisti z najnižjimi prejemki, po zelo progresivni lestvici pa bodo obdavčeni ljudje z najbolj polnimi žepi. Za primer: če bo kdo zaslužil 2,7 milijona tolarjev v letu dni bo moral državi odrediti skoraj milijon tolarjev.

A. U.

65-MILIJONTI VOLKSWAGEN

Častni 65-milijonti avto je bil moder golf

Konec minulega leta je pri največjem evropskem proizvajalcu avtomobilov Volkswagnu AG prišel s tekočega traku 65-milijonti avtomobil – modri golf. Desetmilijonti avtomobil so pri Volkswagnu izdelali leta 1965, petdesetmilijontega pa leta 1985. V domači tovarni v Wolfsburgu so doslej izdelali že 28,5 milijona avtomobilov. V Evropi so prodali 13,5 milijona avtomobilov, 10,1 milijona v ZDA in 8 milijonov v Braziliji. Najuspešnejši model vseh časov še vedno ostaja legendarni VW hrošč.

(Reuters)

NOVO • NOVO • NOVO • NOVO • NOVO • NOVO

KOLEKTIVNA POGODBA ZA NEGOSPODARSKE DEJAVNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI

s komentarjem in stališči komisije za razlago kolektivne pogodbe

Poleg kolektivne pogodbe s komentarjem in stališči brošura vsebuje še:

– Tarifni del KP za zdravstvo in socialno skrbstvo – Sklep IS Republike Slovenije o določitvi koeficienta za določanje OD – Zakon o plačah delavcev v javnih vzgojno-izobraževalnih zavodih – Sklep o določitvi kalkulativnih osnov za določitev obsega sredstev za plače v zavodih, ki se financirajo iz proračuna.

Cena 950,00 SIT. Brošuro lahko naročite na naslov: ČZP ENOT-NOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni 321-255, 110-033, faks 311-956.

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 1

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmožljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na (061) 326-982 ali 322-975; naš telefaks je (061) 326-982, žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15. ure.

SINDIKALNE ORGANIZACIJE, PODJETJA, TURISTIČNE AGENCIJE IN POSAMEZNIKE VABIMO, NAJ BORZI POSREDUJEJO V PRODAJO PROSTE TERMINE V SVOJIH POČITNIŠKIH OBJEKTIH.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

1. **Hišice na Veliki planini** – za 6 do 8 oseb, dve oz. tri sobe, dnevni prostor, kuhinja, sanitarije – koča ima elektriko. Cena 44 DEM v tolarški protivrednosti.

2. **Apartmenti Kaninska vas** – za 4 osebe, v celoti opremljeni. Cena 38 DEM v tolarški protivrednosti.

3. **Rogla** – apartmaji z opremljeno kuhinjo, bivalni prostor, kopalnica, skupno za 4 osebe. Cena 45 DEM v tolarški protivrednosti. Termini od 24. do 29. januarja in po 14. marcu.

4. **Pokljuka** – apartmaji za 4 osebe 38 DEM, za 2 osebi 27 DEM, prijavna taksa 1,5 DEM, turistična taksa 1,10 DEM v tolarški protivrednosti. Najkrajši termin je tri dni, do zimskih šolskih počitnic.

5. **POČITNIŠKI DOM V BOHINJSKI BISTRICI** – 9 dvoposteljnih sob z možnostjo dodatnega ležišča. Cene: penzion 35 DEM, polpenzion 32 DEM; smučarske vozovnice: dnevna 20 DEM, popoldanska 13 DEM v tolarški protivrednosti.

6. **Počitniške hišice v Bohinju** – UKANC v idiličnem okolju pod Komarčo, tri spalnice, kmečka dnevna soba, kuhinja z jedilnim kotom, kopalnica, WC. Možnost bivanja za 7 oseb. Cena: 52 DEM v tolarški protivrednosti.

7. **Kope** – garsonjera za 4 osebe, cena 37 DEM v tolarški protivrednosti. Termini od 16. do 27. januarja, 23. do 27. januarja, 31. januarja do 16. februarja, od 5. do 12. februarja.

8. **Apartmenti v Kranjski Gori** – za štiri oziroma tri osebe. Cene za mali apartma 37, za velikega 43 DEM v tolarški protivrednosti. Termini: od 8. do 12. februarja, od 27. februarja do 3. marca in po 3. marcu dalje.

Zdravilišča

1. **Dobrna** – garsonjera za štiri osebe – TWC, bivalni prostor s kuhinjo, cena 49 DEM v tolarški protivrednosti.

2. **Čatež** – velika hišica za šest oseb, mala za štiri osebe, cena 72 oz. 59 DEM v tolarški protivrednosti.

3. **Hišica v Čatežu** – za 4 osebe od 6. do 20. februarja. Cena 45 DEM v tolarški protivrednosti.

4. **Atomska vas** – garsonjera za štiri osebe, prosto do 18. februarja. Cena 45 DEM v tolarški protivrednosti.

Morje

1. **Enosobno stanovanje v Barbarigi pri Puli** – opremljeno za 4 osebe: dnevni prostor s kuhinjsko nišo, spalnica, kopalnica. Cena 1500 tolarjev.

2. **Trisobno stanovanje v Novigradu** – opremljeno za 6 oseb: dve spalnici, otroška soba, kuhinja, kopalnica. Cena 2.000 tolarjev na dan.

3. **Garsonjera v Novigradu** – za pet oseb: bivalna dnevna soba, otroška soba, kuhinja z jedilnim kotom, kopalnica. Cena 1.400 tolarjev na dan.

B. SEJEMSKA PONUDBA

1. **DÜSELDORF** – od 12. do 14. januarja 1994 sejem reklamnih izdelkov vseh vrst, štiridnevno potovanje, odhod 11. januarja. Cena 1290 DEM v tolarški protivrednosti.

2. **IMM KOLN** – od 18. do 23. januarja pohištvni sejem – tridnevno potovanje, odhod 19. januarja. Cena 1060 DEM v tolarški protivrednosti.

3. **NORDBYGG STOCKHOLM, sejem gradbeništva** – od 18. do 23. januarja, specializirana razstava naprav za ogrevanje, energetske in klimatske naprave, sanitarne naprave. Štiridnevno potovanje, odhod 18. januarja, cena 1650 DEM v tolarški protivrednosti.

4. **PREMIERE FRANKFURT** – od 29. 1. do 2. 2. 1994, sejem papirniških potrebščin, daril, kozmetike in parfumerije. Tridnevno potovanje, odhod 29. januarja. Cena 1090 DEM v tolarški protivrednosti.

SKUPINAM NAD 25 OSEB NUDIMO 5% POPUSTA. OB OGLEDU SEJMOV PRIPRAVIMO DODATNI PROGRAM PO VAŠIH ŽELJAH.

C. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. Planinske koče na Veliki planini od 15. januarja do 9. marca 1994 za šest do deset oseb.

2. Počitniške zmožljivosti v zimskošportnih krajih: **KRANJSKI GORI, BOHINJU, KRVAVCU, ROGLI, KANINU**, v času zimskih šolskih počitnic (od 19. 2. do 6. 3. 1994).

3. Počitniške hišice v **ČATEŽU, ATOMSKIH TOPLICAH** ali **MORAVSKIH TOPLICAH**.

Informacije gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 15 dni pred odhodom za že rezervirani termin zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 7%. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. **Prosimo za pravočasno odpoved: najmanj 20 dni pred začetkom potovanja.** Reklamacije v skladu s turističnimi uzanci rešujemo sporazumno.

ATRIS je povsod, kjerkoli ste
Metod Zalar, direktor borze

6. januarja 1994

Sindikalna lista

Prvi del

januar 1994

1. Dnevnice	SIT
- cela dnevna (nad 12 ur do vključno 24 ur odsotnosti)	2.500
- polovična dnevna (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.200
- znižana dnevna (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča 2 uri po njem)	900
2. Kilometrina (od 31. 7. 93 dalje)	20,60
3. Ločeno življenje	24.607
4. Prenočišče se izplačuje po predloženem računu, skladno z navodilom na potnem nalogu. Če na nalogu ni drugače določeno in delavec ne predloži računa, ima pravico do povračila prenočišča v višini	900
5. Regres za prehrano	5.200

Drugi del

V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem pa objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje avgust '93 do oktober '93 kot osnovo za uveljavljanje pravic iz sredstev neposredne skupne porabe. Povprečni osebni dohodek v gospodarstvu Slovenije od avgust do oktober '93 znaša 46.051,00 tolarjev.

1. Jubilejne nagrade	
- za 10 let	23.026,00 SIT
- za 20 let	34.538,00 SIT
- za 30 let	46.051,00 SIT
2. Nagrada ob upokojitvi	138.153,00 SIT
3. Solidarnostne pomoči	46.051,00 SIT

Vir: podatki Zavoda RS za statistiko

Opomba: v prejšnji sindikalni listi je bilo pri drugem delu napačno vzeto republiško povprečje, namesto povprečja za gospodarstvo. Za napako se opravičujemo.

Konfederacija sindikatov Slovenije 90

Konfederacija sindikatov Slovenije PERGAM

Neodvisni sindikati Slovenije

Neodvisnost-Konfederacija novih sindikatov Slovenije

Sindikat delavcev poslovnih bank Slovenije

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

GOSPODARSKA ZBORNICA SLOVENIJE

Podpisniki Splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo so na usklajevalnem razgovoru dne 27.12.1993 soglasno sklenili, da se pogajanja za novo tarifno prilogo za leto 1994 nadaljujejo v prihodnjem tednu. Soglašali so, da se tarifna priloga za leto 1994 čim prej podpiše. Do sklenitve tarifne priloge za leto 1994 je v veljavi tarifna priloga k Splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo za leto 1993, vključno s točko 8, ki pogodbeni stranke obvezuje, da se v primeru, ko kumulativna stopnja inflacije doseže 15%, dogovorita o sprejemu nove eskalacijske lestvice.

Ljubljana, 27.12.1993.

Konfederacija sindikatov Slovenije 90
SLOBODAN RADUJKO

Konfederacija sindikatov Slovenije
PERGAM
DUŠAN REBOLJ

Neodvisni sindikati Slovenije
RASTKO PLOHL

NEODVISNOST-Konfederacija novih
sindikato Slovenije
FRANCE TOMŠIČ

Sindikat delavcev poslovnih bank
Slovenije
IRENA MILANOVIČ

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
GREGOR MIKLIČ

GOSPODARSKA ZBORNICA SLOVENIJE
DAGMAR ŠUSTER

Kot nam je ob zaključku redakcije povedal Gregor Miklič, se bodo pogajanja med sindikati nadaljevala danes, v četrtek, jutri (petek) pa naj bi se sestali s pogajalsko skupino Gospodarske zbornice Slovenije.

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Nerazumljiva brezbržnost

Zadnja lanskoletna seja ROS nas je razočarala – ne po vsebini povedanega, ampak po precej skromni udeležbi članov. Upajmo, da je bilo razlog novoletno pričakovanje ali neodločljivo sindikalno delo. Pričakujemo, da bodo člani vsaj po telefonu povprašali, kaj smo se dogovorili, če že niso imeli pred sejo časa opravičiti svojo odsotnost. Tako tudi nismo mogli popolne izvedeti o lastninskem preoblikovanju javnih podjetij.

Živahnješa je bila razprava o problematiki ponujenega socialnega sporazuma z vladne strani. V njej je sodeloval član predsedstva ZSSS Brane Mišič. Na delovno gradivo je bila vrsta pripomb in o sklenitvi sporazuma neenotna mnenja. Sindikat mora imeti možnost vplivati na nekatere odločitve, zato mora imeti stike z vlado. V sporazumu morajo biti zapisane obveznosti ne le sindikatov, ampak vseh partnerjev. Socialni sporazum je le nadgradnja kolektivnih pogodb, zato je treba zagotoviti njihovo funkcioniranje. Za komunalce je pomemben še tisti del, ki govori o cenah. Zanje že leta zahtevamo, naj pokrivajo vsaj enostavno reprodukcijo ali pa je treba zagotoviti drugo nadomestilo za normalno poslovanje komunalnih podjetij.

Na seji je svetovalka ZSSS Lučka Böhm tudi izčrpno informirala o delu skupščine Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije in posebej o ugodnostih prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja za leto 1994 prek naše krovne pogodbe.

Miloš Mikolič, sekretar

sindikalni

MALI LJUDJE VELIKEGA SRCA

Tako, pa smo ga vsemu navkljub preživeli. Novo leto namreč. Najdaljša noč v letu je bila za večino neposrednih proizvajalcev širom po Sloveniji komaj kaj več kot ena izmed mnogih, mogoče malo bolj brezskrbna. Skromno silvestrovanje v krogu družine, mogoče še v družbi prijateljev in znancev, ob trpkem priokusu bornega nadaljevanja leta, v katerega stopamo še za kanček revnejši. To je na ljubo resnico blede žalostna slika našega standarda.

So tudi izjeme. Vsi vemo zanje, ampak v silvestrski noči so tudi ti gospodje postali za nas nepomembni. Kot da jih ni. Zase so poskrbeli že čez leto, delavec pač ni, da bi ga imeli v mislih v teh prazničnih trenutkih. Seveda kakor za koga. Mi pa smo se odločili in v urah tik pred koncem starega in na prehodu v novo leto obiskali nekaj tistih, ki jim je urnik vsakdanje službe odredil, kot že velikokrat doslej, najdaljšo noč preživeti na delovnem mestu.

V nazarskem Glinu, podjetju, ki se je pred kratkim komajda izognilo najhujšemu, so se nenačrtovano obiska vidno razveselili vratarja FRANC BORŠNAK in JOŽE IVANOVIČ ter dežurni gasilec RADO KRAJNER. Za Boršnaka je to že četrta silvestrska noč zapovrstjo na delovnem mestu. Pa kaj bi tisto, pravi, samo da je delo. Še dve leti bo poskušal zdržati, potem pa v pokoj. Tudi Ivanovič je navajen na to noč zapuščati družino in služiti borni kos kruha za svoje domače. Gasilec Rado pa pravi, da skrbi za požarno preventivo. V času, ko tovarna ne obratuje, je nevarnost požara še večja. Še to nama zaupajo, da bi lahko kdo od šefov prišel in jim stisnil roko. Kar tako, kot človek človeku. Pa zdravja zase in za družino si želijo v novem letu. Tudi delo je pomembno, brez njega bi bilo še veliko slabše. Drugo bo, kot bo naneslo.

V Gorenju MGA naju je prijazno pozdravil vratar IGNAC

Ignac Oprčan

Rado Krajner, Jože Ivanovič in Franc Boršnak

Jože Žnidarko

OPRČAN. Zadnje ure leta je bolj mimogrede, ker mu pač redni obhodi ne dovoljujejo drugače, preživljal pred televizijskim sprejemnikom. To pa seveda ni isto kot v krogu družine. Ampak družina se je z njegovo odsotnostjo sprijaznila, saj kako bi drugače. Zase pove, da je vsega navajen; čeprav je včasih tudi težavno, pa ni, da bi človek tarnal. Le nadrejeni se bolj slabo zanimajo za male ljudi. Sicer pa so njegove želje skromne in realne. Živeti je treba s tem, kar ti življenje nudi.

Dežurni policaj na policijski postaji v Mozirju JOŽE ŽNIDARKO naju je sprejel nasmejan. Kako tudi ne, ura se je blizala polnoči, s terena pa so mu kolegi sporočili, da je »vse normalno« in tudi težav na cestah zaenkrat še ni bilo. Vse je nekako bolj mirno in brez hrupa.

Da bi tudi druga polovica noči minila brez posledic, nesreč in tatvin! Sicer pa se tudi na policiji zavedajo, da je silvestrska noč nekaj posebnega in pustijo ljudi na miru. Dvajset let policijske službe je za njim, tako da

natakarica ALENKA PAČNIK je bila menda edina v celi Zgornji Savinjski dolini, ki je v lokalu še imela goste. Organizirana gostilniška silvestrovanja so seveda izjema. Kaj češ, pravi, dokler so gostje pri volji, jim je treba biti na uslugo. Le zakaj bi bilo tokrat drugače. Pa še zaposlena je samo pogodbeno, tako da ni mogoče izbirati. Družina jo bo pričakala doma, saj kar gre. Le zdravja, miru in sreče ni nikoli dovolj. Pa nič ne tarnaj, saj jih je veliko še na slabšem. Res je, pa še več jih bo. Kljub vsemu hvala za kavo.

TOMO STANKOVIČ je vratar v podjetju Smreka Gornji Grad. Nasmejan pove, da sva prva obiskovalca v letu 1994. Dela samo v nočni izmeni, letos je pač on na

Tomo Stankovič

vrsti, da dočaka novo leto v službi. Žena je doma, otroka sta odrasla, tako da pričakujeta novo leto v krogu svojih prijateljev. Nekaj manj kot tri leta še, potem pa v pokoj. Da bi le zdravja bilo, si želi. Brez dela tudi ne gre, saj če bo delo, bo tudi zaslužek.

Vsa bridka resnica krutega prehodnega obdobja, katerega menda moramo preživeti, se skriva v stavku preprostega vratarja. Če bo delo, bo tudi skromen zaslužek. Kaj pa tisti, ki so ostali brez dela, in to brez svoje krivde? Kaj pa tisti, ki čakajo na svoje prvo delo polni poleta, a brez upanja? In vsa večina tistih, ki kljub delu živijo na meji revščine? In kje so tisti, ki na račun prehodnega obdobja, ki ni nič drugega kot lažna farsa, neupravičeno bogatijo? Mogoče je ta čas primeren trenutek, da se njihov farizejski srečno učloveči in postane resnični srečno, znosen za vse.

Edi Mavrič

Alenka Pačnik

Najbolj vztrajni in vroči krajan Mozirja so se odločili pričakati novo leto kar na prostem, pred zloglasno občinsko stavbo. Mozirjani so še enkrat dokazali, da se ne dajo. Sicer brez ognjemeta, pa saj niso Ljubljana, zato pa z zvrhano mero dobre volje, zlahtno kapljico in svečo pod nosom. Ampak ta se je – vsaj upamo – že utrnila, vsemu navkljub.

Polnoč in srečno novo leto, kot se temu reče, sva pričakala v toplem zavetju gostilne Liman na Ljubnem ob Savinji. Prijazna

pavlu, rudnik pa v Zabukovici. Torej v rudnik, kjer je bil očetov sorodnik veliki šef. Saj me je bilo malo sram, ali vseeno sem poklenil pred glavnim direktorjem, proseče dvignil roke.

– Gospod, vzemite očeta na delo! On je že delal v rudniku v Velenju...

– Potem pa naj kar pride! Pobec, vstani, saj nisem Bog oče. Mater častite s kavo, pobčja pa s kruhom in salamo.

Do tega ganljivega trenutka ne mati in ne oče nista vedela, da sem bil jaz tisti, ki je očetu v fabriki preskrbel delo. Pobožala me je po skuštrani glavi in me poljubila na čelo.

Kakor da se je odprlo nebo, tako sem bil srečen. Nič več sezonsko delo, to je bilo njegovo edino stalno delo, vse do upokojitve.

Ne samo, da se je v družini izboljšal standard, skratka, zaživeli smo kot podnajemniki pravo proletarsko življenje.

Takrat sem se že začeli pogovarjati o lastni parceli, o lastni hiši.

Zame pa ni bilo večje sreče kot zadeti koš in z materjo čez hrib in dol po »fasungo« v zabukovski konzum.

Da smo končno prišli do lastne hiše, so minila leta in leta. Temelje smo pomagali zabetonirati, porasel sem, hodil svoja pota, globoko v sebi pa vedno nosil spomin, kaj pomeni sindikat in delavska enotnost.

Ko sem hodil iz ene v drugo službo, sem bil sindikalist z dušo in telesom. Mati in oče sta že kar precej let pod rušo, jaz pa še živim, opazujem sindikalno gibanje; vseskozi, pri 42 letih delovne dobe živi v meni, kaj pravzaprav pomeni delavska enotnost.

Marsikaj se je spremenilo, se spreminja, žal sindikati nimajo prave veljave, še manj delavska enotnost. Iznicheni so tudi delavski konzumi. Kdo, le kdo razmišlja, kako živi, životari 150.000 brezposelnih!!!!

Drago Kumer

Po čem smo (pre)živel?

DECEMBER 1993

Skupina dobrin iz košarice	tričlanska delavska družina			štiričlanska delavska družina			indeks cen življenjskih potrebščin XII. 93/XI. 93	indeks cen življenjskih potrebščin XII. 93/1992
	poprečni stroški	minimalni stroški	mini. mes. stroški	poprečni stroški	minimalni stroški	mini. mes. stroški		
1. Hrana	36147,82	28467,70	28467,70	45567,25	34759,84	34759,84	101,60	137,30
2. Pijača	4951,18	1842,08	1842,08	4973,37	1851,59	1851,59	100,50	131,90
3. Kajenje	2442,00	1320,00	1320,00	2442,00	1320,00	1320,00	100,00	132,60
4. Oblečila	19107,43	11823,38	549,69	23578,20	14639,10	606,27	100,70	161,00
5. Obutev	4252,70	3253,86	0,00	4987,78	3613,49	0,00	100,20	151,40
6. Stanovanje	10846,16	7792,21	5595,68	13263,77	9394,35	6735,40	102,30	196,10
7. Ogrevanje, razsvetljava	15198,64	10643,59	8922,33	18764,61	12682,68	10615,15	106,90	157,40
8. Gospodinjna oprema	10246,86	5418,57	0,00	12127,69	6260,61	0,00	102,00	142,90
9. Higiena, zdravstvena nega	8773,33	7311,48	5502,78	10043,82	8294,55	6459,82	101,80	142,20
10. Izobr., kultura, razvedrilo	17235,68	7142,38	3995,57	19831,67	8155,88	4122,32	101,00	162,00
11. Prometna sr. in storitve	22783,55	7637,19	3122,00	28196,55	10195,14	3536,16	102,00	134,80
12. Razni predmeti in storitve	2267,39	1412,67	0,00	2830,11	1598,20	0,00	101,80	145,30
13. Drugi izdatki	18725,75	3788,60	2963,31	20796,50	4018,68	2983,31	101,80	145,30
SKUPAJ (v SIT)	172978,48	97853,72	62301,14	207403,32	116784,13	72989,86		
stopnja rasti XII. 93/XI. 93	1,95	2,04	2,32	1,97	2,05	2,35		

KOMENTAR: Ob zaključku starega leta in začetku novega leta navajamo uradne statistične podatke o rasti cen v letu 1993. Inflacija (rast drobnoprodajnih cen) v Sloveniji je od decembra 1992 do decembra 1993 znašala 22,9%. V istem času so cene življenjskih stroškov porasle za 22,8%. Povprečje drobnoprodajnih cen v celotnem letu 1993 v primerjavi s povprečjem leta 1992 je za 32,3% višje. V enakem obdobju so bile cene življenjskih stroškov višje za 32,9%. Inflacija v decembru 1993 je znašala 1,5%, rast življenjskih stroškov pa je bila 1,8 odstotna. V decembru 1993 je 3-članska delavska družina za kritje nujnih mesečnih stroškov potrebovala 62.301,14 SIT. V decembru 1992 pa je ta znesek znašal 46.956,16 SIT ali 32,7% manj. Uradni statistični podatki za mesec oktober 1993 (najnovejši podatki) kažejo, da so se realne plače v 12 mesecih povečale za 4,2%. Realne plače za obdobje prvih 10 mesecev 1993. leta v primerjavi z enakim obdobjem leta 1992 pa so višje za 14,4%. Toda v oktobru so bile realne plače za 1,4% nižje od septembrskih.

Strokovna služba

Struktura življenjskih stroškov

Mesec: DECEMBER 1993

1. Hrana	20,9	29,1	45,7	22,0	29,8	47,6
2. Pijača	2,9	1,9	3,0	2,4	1,6	2,5
3. Kajenje	1,4	1,3	2,1	1,2	1,1	1,8
4. Oblečila	11,0	12,1	0,9	11,4	12,5	0,8
5. Obutev	2,5	3,3	0,0	2,4	3,1	0,0
6. Stanovanje	6,3	8,0	9,0	6,4	8,0	9,2
7. Ogrevanje, razsvetljava	8,8	10,9	14,3	9,0	10,9	14,5
8. Gospodinjna oprema	5,9	5,5	0,0	5,8	5,4	0,0
9. Higiena, zdravstvena nega	5,1	7,5	8,8	4,8	7,1	8,9
10. Izobr., kultura, razvedrilo	10,0	7,3	6,4	9,6	7,0	5,6
11. Prometna sr. in storitve	13,2	7,8	5,0	13,6	8,7	4,8
12. Razni predmeti in storitve	1,3	1,4	0,0	1,4	1,4	0,0
13. Drugi izdatki	10,8	3,9	4,8	10,0	3,4	4,1
SKUPAJ:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Zavod Republike Slovenije za statistiko

Izračun: Strokovna služba Sveta ZSSS

Sindikat upokojencev Slovenije oziroma upokojenci sami bodo v tej rubriki lahko postavljali vprašanja o najbolj aktualnih problemih, ki zadevajo slovenske upokojence, priznanemu strokovnjaku sistemske zakonodaje s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja mag. Alekseju Cvetku.

Vprašanje:

Kako bi razložili potrebo po razvoju čimveč oblik dodatnega in prostovoljnega zavarovanja, s katerim bi sedanjim aktivnim zavarovancem omogočili čim širšo pravo izbiri prispevnih osnov? Izbira le-teh pa naj bi zaradi povezave med prispevki in pokojnino vplivala na višino njihove pokojnine?

Odgovor:

Da bi lahko dobili natančen odgovor, bi bilo treba prej razjasniti vrsto pojmov in opredeliti njihovo vsebino, česar pa prostor tu ne dopušča. Šele takrat bi namreč lahko pojasnili, kaj ta institut predstavlja, kam ga vključujemo, kakšne prednosti oziroma pomanjkljivosti prinaša posamezna vrsta dodatnega ali prostovoljnega zavarovanja in zakaj se kaže potreba po njem. Brez zadržkov pa kljub temu lahko rečemo, da so različne oblike dodatnih oziroma prostovoljnih zavarovanj v svetu nekaj običajnega in lahko celo v precejšnji meri vplivajo na socialno varnost upravičencev. Zato je prav, da je prostovoljno in dodatno zavarovanje predvidela že tudi naša sistemska zakonodaja s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja, predvideva pa se še sprejem posebnega zakona, ki bo opredelil možnosti dodatnih zavarovanj.

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 12/92) namreč omogoča tri oblike prostovoljnega zavarovanja:

– različne oblike dodatnih zavarovanj v podjetjih in zavarovalniških organizacijah (2. člen);

– prostovoljno vključitev v zavarovanje (24. člen);

– prostovoljno vključitev v zavarovanje za dodaten obseg pravic (25. člen).

Prva oblika dodatnega zavarovanja, katere možnosti in obseg bo predpisal poseben zakon, predstavlja pravo dodatno zavarovanje.

Urejeno bo moralo biti povsem samostojno in temeljiti na pravilih obligacijskega oziroma zavarovalniškega prava. Namen takega zavarovanja je možnost pridobitve nekaterih dajatev, ki lahko dopolnjujejo pravice, ki gredo upravičencem iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, lahko pa predstavljajo tudi povsem samostojne dajatve. V bistvu gre za sisteme, ki so povsem ločeni iz sistema obveznega zavarovanja, možnosti pridobitve pravic in njihovega obsega pa ne zagotavlja zakon, ampak gre za takšen ali drugačen pogodbeni odnos.

Drugi dve obliki prostovoljnega zavarovanja ureja zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (odprto vprašanje sicer je, če so rešitve najbolj ustrezne) in sta povezani z obveznim zavarovanjem. Prostovoljna vključitev v zavarovanje omogoča državljanom Slovenije, starim najmanj 15 let, da se v primerih, naštetih v zakonu, zavarujejo takrat, ko niso izpolnjeni pogoji za obvezno zavarovanje (šolanje, služenje vojaškega roka, skrb za otroke, bivanje v tujini in podobno). Pri prostovoljni vključitvi v zavarovanje za dodatni obseg pravic pa gre v bistvu za podo-

ben sistem, kot smo o njem govorili že v prvem primeru, s tem da je v tem primeru eden od pogodbenih partnerjev Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje; omogoča pa pridobitev dodatnih pravic iz naslova starostne pokojnine, invalidske pokojnine, družinske pokojnine in invalidnine. Zato bi morda bilo primerneje to obliko zavarovanja obravnavati kot dopolnilno in ne kot dodatno zavarovanje.

Obe možnosti lahko, ko bo sistem utečen, bistveno povečata socialno varnost upravičencev. Ker pa se glede na sedanje predpise pravice, priznane iz teh naslovov, samo deloma pokrivajo iz dodatno plačanih premij, deloma pa iz skupno pridobljenih sredstev, je skupni učinek takšnih zavarovanj pogojno vprašljiv, saj se teoretično lahko, če se za-

deva zakonsko primerno ne uredi, v končni obliki vsi riziki prevajajo v breme sredstev, zbranih za pokrivanje obveznosti iz obveznega zavarovanja.

Vprašanje:

Kaj bi po vašem mnenju moral določati socialni sporazum v zvezi z upokojensko populacijo? In ali menite, da bi moral socialni sporazum določati tudi gibanja pokojnin v letu 1994 kljub opredelitvam v veljavni sistemske zakonodaji?

Odgovor:

Po določbi 1. odstavek 50. člena Ustave Republike Slovenije imajo državljani pod pogoji, določenimi z zakoni, pravico do socialne varnosti. Sporazumi zato ne morejo biti osnova za spremembo pravic, ki jih določajo in zagotavljajo ustrezni zakoni.

DE KANAL – DE

Slava v XX. stoletju

Kako je postal Chaplin v svojem času najbolj znan človek na Zemlji? Zakaj poznamo Picassa bolj kot Matissa? In Einsteina bolj kot kateregakoli drugega znanstvenika? Zakaj je od vseh Hitler najbolj slaven? Angleška dokumentarna serija **Slava v XX. stoletju** ima osem delov; prvi bo na sporedu v nedeljo, 9. t.m. ob 21.30 na TVS 1.

Sen o svetovni državi

Nadaljevanka **Habsburžani – zgodovina neke evropske rodbine** je prikaz

Avstrijsko-nemška dokumentarna nadaljevanka Habsburžani – zgodovina neke evropske rodbine ima štiri dele; prvi z naslovom **Sen o svetovni državi** bo na sporedu v četrtek, 13. t.m. ob 20.10 na TVS 2.

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikat kulture

Hrestač je vendarle bil...

Časnikarji pravijo, da se ni zgodilo, če ni bilo objavljeno. Zato je prav, da objavimo, kar se je zgodilo.

Ljubljanski baletni ansambel je tik pred novim letom v decembru že drugič zagrozil s stavko. Tokrat je šlo zelo zares. Zahtevali so izplačilo zaostalih norm in objavo razpisa za vodjo baleta, sicer ne bo noveletne predstave, HRESTAČA.

Sindikat kulture Slovenije je baletnike podprl in jim zagotovil pravno varstvo, opozoril pa je na cilj: ta pa je izpolnitev zahtev in ne stavka.

Po posvetovanju in strpnih, a trdi intervenciji sindikalnega zaupnika Jerneja Kalana pri direktorju Opere in baleta, je le-ta pogoje sprejel.

Hrestač je bil, pravici je bilo zadoščeno, utrdilo se je zaupanje v sindikat in odprlo se je upanje za učinkovito reševanje problemov Opere in baleta v Ljubljani.

Doro Hvalica, tajnik

Sindikat delavcev gostinstva in turizma

V izbrani družbi

Generalni sekretar mednarodne unije hotelirstva, gostinstva in agrikulture (IUL) Dan Gallin je malo pred novim letom »z zadovoljstvom« sporočil Mihaelu Zveru, da so na svojem zasedanju 6. in 7. decembra v Ženevi sprejeli Sindikat delavcev gostinstva in turizma Slovenije v svoje vrste kot polnopravnega člana.

»S tem sprejemom smo dosegli še enega od načrtovanih ciljev za leto 1993,« si je zadovoljno pomel roke sekretar SGIT Mihael Zver in dodal, da jim bo članstvo v IUL v veliko pomoč pri izobraževanju svojega članstva in izmenjavanju dragocenih izkušenj. Za prvo, torej letošnje leto jim za to ne bo treba plačati še nobene članarine.

Po Sindikatu kovinske in elektroindustrije ter Sindikatu kemične, gumarske in nekovinske industrije je Sindikat gostinstva in turizma tako tretja sindikalna dejavnost iz Slovenije, ki je vključena v kakšno svetovno sindikalno organizacijo.

Sindikat državnih in družbenih organov

Pred zasedanjem DZ še seja ROS

Republiški odbor sindikata družbenih in državnih organov je na seji 22. decembra obravnaval informacijo o pripombah in rezultatih usklajevanja v ministrstvih glede zakona o plačah v javnih zavodih in državnih organih. Ministrstvo za finance in ministrstvo za pravosodje sta sprejela večji del pripomb in stališče konferenc sindikata carinikov, RUJP, pravosodja, KPD in zaporov.

Prejeli smo predlog zakona o razmerjih plač v javnih zavodih, državnih organih in organih lokalnih skupnosti, ki bo obravnavan na drugi razpravi v državnem zboru 25. januarja. Z ministrstvom za delo smo dogovorjeni, da bomo do 10. januarja še posebej pregledali amandmaje, ki jih bodo pripravili za sejo državnega zbora. Še pred sejo državnega zbora bomo organizirali razširjeno sejo ROS, na katero je povabljena tudi ministrica za delo; obljubila je, da se je bo udeležila.

ROS je svojo skupino za pogajanja z vlado Republike Slovenije pooblastil glede aneksa h kolektivni pogodbi za negospodarske dejavnosti. Pogajanja z vladno pogajalsko skupino se bodo nadaljevala 5. januarja. O sklenitvi KP za negospodarske dejavnosti bo odločal ROS. Vlada je sprejela uredbo o razporeditvi delovnega časa v upravnih organih (40-urni delovnik) in s tem realizirala določilo KP oziroma zahteve ROS, večkrat postavljene v letu 1993. Vlada je poslala ROS analizo o plačah delavcev v republiški državni upravi.

Pripravljamo posvet (20. januarja, vabilo sledi) o realizaciji zakona o lokalni samoupravi v občinskih upravnih organih in informacijo o zakonu o upravi, zakonu o ministrstvih.

Drago Ščernjavič, sekretar

v samostojnih sindikatih

PERGAM

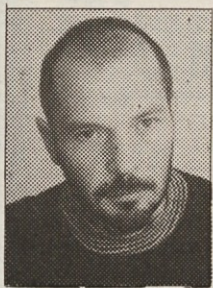
Konfederacija sindikatov Slovenije

VREDNOSTI IZHODIŠČNIH OSEBNIH DOHODKOV ZA MESEC DECEMBER 1993

V skladu z 42. in 43. členom Kolektivne pogodbe celulozne, papirne in papirno predelovalne dejavnosti ter na osnovi Aneksov po sklenjenih pogajanjih o spremembah Kolektivne pogodbe za grafično, časopisno informativno, založniško in knjigotrdsko dejavnost, ki urejata tudi 51. in 52. člen navedene kolektivne pogodbe, ob upoštevanju določb Tarifne priloge Splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo, GZS – Združenje za tisk in Konfederacija sindikatov PERGAM, objavljamo vrednosti izhodiščnih osebnih dohodkov za mesec NOVEMBER 1993.

Tarifni razred	Izhodiščni bruto osebni dohodki za DECEMBER 93			
	celuloz., papir. d.	grafična dejavnost	časop. inf. založ. dej.	
I.	48.372	38.026		38.026
II.	55.627	41.829		43.730
III.	62.883	46.772		49.434
IV.	70.139	52.857		55.138
V.	82.232	60.842		64.645
VI.	106.417	70.349		83.658
VII.	125.766	79.855		98.869
VIII.	159.626	110.276		125.487
IX.	183.812	133.092		144.500
Koeficient rasti življ. stroškov za november 93 po eskalac. klavzuli iz PKP	2,3%	0,0%		0,0%
Znesek za prehr. med delom po PKP	8.989	5.519		7.968

Regres za prehrano z tekoči mesec se delavcem izplača v denarnem znesku (če jim ni zagotovljena prehrana med delom) najkasneje do izplačila plač.

Piše: Franci Križanič

O interni inflaciji

Interna inflacija, ki jo povzroča mesečno prilagajanje plač in obresti (pa tudi ostalih pogodbenih zneskov) povečanju cen v prejšnjem mesecu, močno vpliva na obseg in strukturo gospodarske dejavnosti pa tudi na možnosti ekonomske politike, da z vplivom na devizni tečaj domače valute, znižanjem davkov ali povečanjem javne porabe omogoči in pospeši gospodarsko rast.

Prilagajanje pogodbenih zneskov inflaciji v prejšnjem obdobju vpliva na stroške podjetij, ki morajo obračunati ustrezno višje obresti, plačati ustrezno višje plače in morda tudi cene kupljenih polizdelkov oziroma surovin. Nekatera podjetja lahko povečane stroške pokrijejo s porastom cen svojih izdelkov (blaga ali storitev), druga pa tega ne morejo ali pa le deloma. Običajno so pri tem najbolj uspešni monopolisti in pa producenti t.i. nemenjalnega sektorja, ki mu tujina ne more konkurirati s svojo ponudbo (zaradi visokih transportnih stroškov, izjemnih carin in/ali drugih administrativnih ovir). Tudi če ni inflacijskih pritiskov (zaradi povečanja pomembnejših svetovnih cen surovin, spreminjanja sestave in/ali rasti domače porabe, ipd.), sama interna inflacija preusmerja delo in kapital v nemenjalni sektor, ki je običajno manj produktiven in manj konkurenčen od menjalnega. Ker je, zaradi omejenosti domačega trga, bolj podvržen zakonomu padajoče koristnosti dobrin in padajočih donosov dela ter kapitala, je običajno v takem gospodarstvu tudi ves čas visoka stopnja brezposelnosti z ustreznimi političnimi posledicami (državnimi udari), ki zopet vodijo v poslabševanje gospodarjenja zaradi ekonomsko nekompetentnih vlad.

Večjim zunanjim spremembam (povečanje cen, uvedba novih tehnologij, sprememba povpraševanja itd.) se narodno gospodarstvo z interno inflacijo prilagaja samo tako, da se inflacija pospeši ter pri zadosti močnem zunanjem sunku preide v hiperinflacijo. Začetnemu sunku zaradi spremenjenih (vsaj za del gospodarstva povečanih) stroškov od zunaj namreč sledi povečevanje plač in obresti (morda pa tudi drugih pogodbenih zneskov) povsod drugod. Pojavi se strah pred gospodarsko izgubo zaradi visokih podražitev in temu strahu (pravimo mu »inflacijska pričakovanja«) sledi povečevanje cen za pričakovano inflacijo. Končna posledica je razpad denarnega sistema in naturalno gospodarstvo.

Ekonomska politika je pri interni inflaciji manj učinkovita v stabilizacijskih ukrepih in posvem neučinkovita v spodbujanju agregatnega povpraševanja. Omejitvena monetarna politika ob interni inflaciji vodi v globoko krizo brezposelnosti, saj se plače in obresti nominalno povečujejo kljub danemu obsegu in hitrosti denarja v obtoku. To je tudi vzrok, da je potrebno pri stabilizaciji poleg omejitvene denarne politike odpraviti indeksacijo.

Kadar imamo opraviti z interno inflacijo, se vsak poizkus ekonomske politike za pospeševanje povpraševanja konča v novem inflacijskem valu, pa čeprav so na voljo neizkoriščene gospodarske zmogljivosti. Povečanje vrednosti deviz z ustrezno tečajno politiko poveča uvozne stroške in se že v naslednjem mesecu preko indeksacije prenese tudi v tisti del gospodarstva, ki sploh ne uvaž. Na tak način je okrepjeno povpraševanje zaradi povečane donosnosti izvoza več kot nadomeščeno z zmanjšanim povpraševanjem zaradi višjih stroškov uvoznih polizdelkov in surovin, dela ter kapitala. Podobno, le da na nekoliko drugačen način vpliva interna inflacija na naučinkovitost fiskalne politike. Zaradi časovnega presledka med obračunavanjem in plačilom davkov ter med plačilom davkov in poplačilom državnih izdatkov (plače zaposlenih v upravi in javnih službah, plačilo računov za državne nakupe ipd.) mora država pri interni inflaciji ob enaki realni porabi obračunavati višje davke kot država z nižjo inflacijo oziroma brez inflacije. Tako fiskalna politika povečuje stroške nad potrebnimi in zavira gospodarsko dejavnost. Tudi poizkus povečanja porabe z zmanjšanjem davkov podjetjem običajno samo olajšuje plačilo z indeksi rastočih obresti in plač (ter tako blaži likvidnostno krizo), ne vodi pa v krepitev produkcije. Tudi če do rasti pride, se že prva manjša nestabilnost s povečano rastjo cen, plač in obresti prenese v ponovno gospodarsko stagnacijo.

Da bi bila mera polna, je za poglobljanje krize v gospodarstvu z interno inflacijo povsem dovolj, da ponudniki v kakem mesecu povišajo cene, ne da bi podraženo blago uspeli tudi prodati. Že v naslednjem mesecu se takšne podražitve prenesejo v rast obresti in plač ter stroške celotnega gospodarstva.

SILVESTRSKI POZDRAV »PO LJUBLJANSKO«

Kako silno težko se sporazumevamo v mladi državi Sloveniji, dokazujejo med drugim tudi najnovejše igralniške zdrahe v Tolminu. Še nedavno smo za večino svojih težav krivili druge, predvsem ljudi iz Beograda, sedaj pa je vse bolj na dlani, da smo prav sami sebi najbolj neprijazni in nevarni. Če le moremo, drug drugemu jamo kopljemo, pri tem pa pozabljamo, da po tej poti ne bomo prišli nikamor. Ostali bomo del balkanske krčme.

Pa znova v Tolmin, kjer so dobili delavci Paradisa – znana in zelo priljubljena zabavišnega centra – 31. decembra minulega leta, to je na samo silvestrovo, vladni »pozdravček« iz Ljubljane. Finančno ministrstvo jim je sporočilo, da jim ne podaljšuje obratovalnega dovoljenja. To je z drugimi besedami pomenilo, da morajo še isti dan oziroma ob polnoči Paradiso zapreti, številne goste pa vreči na cesto. Zares izvirno in prijazno novoletno voščilo, mar ne?

Kabinetni odločitvi iz Ljubljane se je 70-članski kolektiv Paradisa uprl. Predvsem zato, ker bi hkrati, ko bi svoje obiskovalce pognal čez prag, tudi sami delavci ostali na cesti. Pa tudi zato, ker je šlo – in še vedno gre – predvsem za nagajanje, od katerega ne bo nikakršne koristi, zato pa veliko škode. Za zaposlene, pa tudi za Tolmin in državo Slovenijo, ki jima je Paradiso prinašal velik dohodek.

Ja, kaj veliko logike v sklepu vlade, da prepove nadaljnje obratovanje zabaviš-

nega centra v Tolminu, res ni. Kaj pa, če gre, kot sleherni dan in ob sleherni priložnosti v tej mladi državi – kdo bo koga? Je to uvod v napovedano podržavljanje slovenskih igralnic in obenem uvertura za velik pogrebni ceremonial? Mnogih velikih smo se že lotili v Sloveniji in prenekaterih tako temeljito, da si bodo za dolgo zapomnili. In dokazov, da tudi na igralnice nismo pozabili, je iz dneva v dan več.

Davorin Lozej, vodja tolminske igralnice, je ob zaprtju Paradisa dejal, da si želijo zaposleni predvsem ohraniti svoja delovna mesta. Zato od vlade pričakujejo, da jim bo povsem nedvoumno povedala, ali tolminski igralnici prepoveduje ali dovoljuje nadaljnje obratovanje. Ogorčeni so tudi drugi delavci. Praviijo, da nikoli niso poslovali ilegalno, temveč vedno in brez izjeme javno. Gre le za papir, ki ga je vlada Kobaridu dala, Tolminu pa ne. K temu pa moramo pristaviti, da Kobarid nima igralnice. Ima pa, kot že rečeno, zanjo dovoljenje. Igrice, prav nečedne igrice, mar ne?

Ob tem, ko mnoge slovenske tovarne grdo uničujejo vse živo okoli sebe, ko marsikje pridelujejo iz leta v leto večjo izgubo, na ministrstvu nikomur ne pride na pamet, da bi zaukazal to, kar so za silvestrovo ukazali Tolmincem. Pa so le-ti pridelovali le dobiček. In prav nič niso zastrupljali okolja. Le papirja za obratovanje jim nočejo dati. To je njihov največji – in verjetno edini – greh.

Andrej Ulaga

NAČRTI ENO, RESNIČNOST DRUGO

Iskra Avtoelektrika iz Šempetra pri Novi Gorici je pred nemara svojo najtežjo preizkušnjo. Lani se je namreč iztržek tega holdinga zmanjšal približno za četrtino, na slabih 70 milijonov mark (devet desetih tega je zaslužila na tujih trgih), kar lahko pomeni, da bo treba v prihodnje precej zmanjšati tudi število zaposlenih.

Avtoelektrika je eno izmed številnih slovenskih podjetij, ki si je dobiček ustvarjalo na bivšem jugoslovanskem trgu, pomemben delež pa tudi pri nekdanji JLA. Ti viri so pred časom usahneli. Preusmerjanje na druge trge ni bilo mogoče izpeljati ne v dovolj velikem obsegu ne dovolj hitro, pa so v minulih dveh letih iz Avtoelektrike že odpustili kakih 600 delavcev. Ker so leta 1992 poslovali z izgubo, so lani pripravili sanacijski program, bolje rečeno: program razvoja delniške družbe in obvladovanja stroškov. Program je na papirju veliko obetal: predvidel je prodajo neizkoriščene

opreme in zapiranje nedonosnih obratov, zmanjševanje zalog, nižanje finančnih stroškov, stroškov delovne sile. Predvidel je tudi zmanjšanje števila zaposlenih za 168 delavcev, pretežno iz nekdanjih splošnih služb. Letošnji rezultati pa kažejo, da bo treba napore okrepiti, predvsem tiste pri zmanjševanju stroškov. To bo najlažje storiti s še večjim odpuščanjem zaposlenih, ki jih je zdaj nekaj več kakor 1500. Za letos načrtovani obseg proizvodnje naj bi jih bilo dovolj le okoli 1200, kar pomeni, da vodstvo ne pričakuje, da bi letos lahko pomembneje povečali prodajo in s tem proizvodnjo. Pogovori, ki jih vodijo s partnerji, bodo sicer po zagotovilih vodstva povečali proizvodnjo, toda ne takoj. In ker je Avtoelektrika iskala finančno podporo le pri novogoriški banki, tu pa zaradi znanih razlogov denarja ni več, tudi na ugodna posojila za ublažitev finančnih zadreg ne more računati.

B. R.

ZAUPANJE V LISCO

Iz Konfekcije Lisca iz Sevnice so nam zadovoljni sporočili, da se je 2628 lastninskih udeležencev odločilo doslej naložiti svoj delež nekdanje družbene lastnine v Lisco. Franc Ernestl, direktor splošnega področja v Lisci, nam je povedal, da so bili ti certifikati zbrani do vključno 3. januarja do 10. ure dopoldne in da jih je vpisalo 1137 zaposlenih (od 1344 vseh zaposlenih), 160 upokojevcev, 79 bivših zaposlenih in 1252 družinskih članov zaposlenih v Lisci. Skupna vrednost certifikatov je več kakor 668 milijonov tolarjev, s čimer je dodobra pokrita 20-odstotna interna razdelitev, presežek pa bo prodan s popustom. Zbrana vsota certifikatov pokriva za zdaj 48 odstotkov vrednosti podjetja, tako da bodo v Lisci v celoti izpolnili načrt, zapisan v programu lastninjenja in da bo Lisca ostala v večinski lasti zaposlenih.

B. R.

ZDRUŽITEV LITOSTROJA IN METALNE?

Med gospodarstveniki v Mariboru ter še posebej med bivšimi delavci Metalne Tovarne investicijske opreme je močno odmevala izjava predsednika holdinga Litostroj prof. dr. Jožeta Duhovnika, ki je v intervjuju za mariborski Večer razkril, da je pred dvema letoma predlagal nekdanjemu direktorju Metalne Janezu Gajšku, naj bi Metalna in Litostroj skupaj ustanovila vseslovensko firmo Melit. Leta naj bi združevala vse potencialne in prodajala popoln inženiring, kar bi prispevalo k omilitvi problemov slovenske strojegradnje in delavcev v njej, ki so plačali in plačujejo največjo ceno za prestrukturiranje slovenskega

gospodarstva. Dalje od dveh pogovorov z Gajškom zamisel ni prodrla, zato je dr. Duhovnik predlog ponovil Marjanu Anžurju, vendar je tudi ponovni predlog zvođenel.

Izjava dr. Duhovnika je naletela v Mariboru na toliko večji odmev, ker so se pred uvedbo stečajnega postopka v Metalni TIO pojavile govornice, da nekateri posamezniki »kradejo« znanje Metalni in ga prenašajo v Litostroj. Nekateri so očitali tudi sedaj že bivšemu direktorju Metalne Marjanu Anžurju, da je zavi-

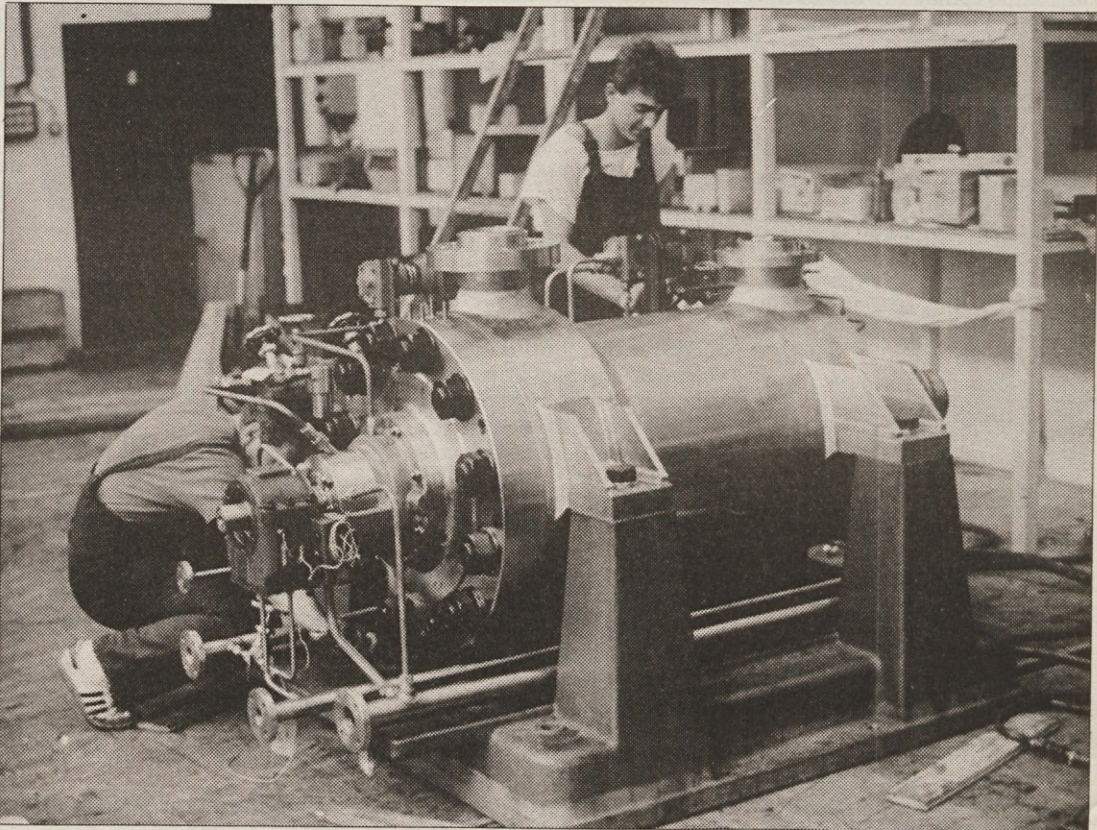
ral razvoj Metalne v korist Litostroja. Prof. dr. Jože Duhovnik je takšna namigovanja odločno zavrnil in pojasnil, da je prišlo v slovenski strojegradnji do korektnih delitve programov, zato so tudi programi Metalne in Litostroja komplementarni.

Bivši direktor Metalne Janez Gajšek je navedbe dr. Duhovnika že potrdil in tudi sam izrazil prepričanje, da bi bila združitev znanja in dela v Melitu perspektivna za slovensko strojegradnjo. Nadaljnje po-

govore o združitvi Litostroja in Metalne je pred več kot dvema letoma ustavilo vodstvo Metalne TIO, ki je vztrajalo, da bi bil sedež Melita v Mariboru. Sicer pa so v sedaj že nekdanjem TIU zadolžili celo dva komercialista, ki naj bi vodila ustrezne komercialne aktivnosti v zvezi z združitvijo.

Mnogim sedanjim in bivšim delavcem Metalne se postavlja vprašanje, ali je ideja o združitvi v Melit še aktualna in uresničljiva in ali bi lahko pomenila novo perspektivo vsaj za del brezposelnih strokovnjakov in visokokvalificiranih delavcev nekdanje Metalne TIO v stečaju in drugih podjetjih na področju slovenske strojegradnje, kjer se je število zaposlenih v zadnjih letih več kot prepolovilo.

Tomaž Kšela

Litostroj in Metalna se proizvodno in tržno dopolnjujeta

ZAKON O SOUPRAVLJANJU

s komentarjem Milana Utršič

v Rokovniku-priročniku '94.

Cena 1.575, pri plačilu po predračunu pa 1.155 SIT.

Naročila pošljite na naslov:

ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, 1310-033, fax 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) izvod(ov) Zakona o soupravljanju (v Rokovniku 94).

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju
3. Želimo po prednaročniški ceni – plačamo predračun pred izidom

Žig

Podpis naročnika

NE GRE LE ZA DELOVNA MESTA

Bolnišnica v Topolšici je preživela številne poizkuse zapiranja. Prav zdaj ji znova streže po življenju ministrstvo za zdravstvo. Osebe je za namero o ukinitvi bolnišnice izvedlo posredno iz predloga Inštituta za varovanje zdravja, po katerem bi se 91 pulmoloških postelj iz Topolšice premestilo v Splošno bolnico Celje. Po tem predlogu bi za prezaposlitev zdravnikov kolegialno poskrbelo ministrstvo za zdravstvo. Drugo osebe bi seveda ostalo skrb velenjske občine in krajevnih oblasti. Naj povemo, da v Topolšici sedaj delajo 204 delavci, med njimi le 17 zdravnikov.

Glavni problem pa ni izguba delovnih mest, ampak možnost

dostopa do bolnišničnega zdravljenja. Ustanova v Topolšici je poleg zdravljenja pljučnih bolezni opravljala tudi druge bolnišnične storitve za zavarovance velenjske, mozirske in žalske občine. Prav zato vse tri občine odločno nasprotujejo najnovejšim načrtom o ukinitvi ustanove, ki se je uveljavila v prostoru med Celjem in Slovenj Gradcem.

Najbolj glasni so Velenjčani. Predsednik izvršnega sveta Srečko Meh pravi, da ne bodo popuščali niti za korak, ker bolnice niso gradili na račun drugih. Protestirajo tudi pulmologi, ki imajo v tem kraju skoraj 100-letno tradicijo. Trdijo, da je pljučnih bolezni vse več in ne vse manj, kot

prikazujejo scenaristi nove mreže bolnišničnih ustanov. Trdijo tudi, da so obolenja dihal na območju Topolšice pogostejša kot drugje v državi. K temu dodajajo, da je zdravljenje v njihovi bolnici cenejše kot v drugih bolnišničnih ustanovah. Zdravniki opozarjajo, da se bo s predvidenimi spremembami v mreži bolnišnic najslabše godilo bolnikom v odročnih krajih, na boljšem bodo le bolniki v velikih središčih zlasti v Ljubljani.

Odločnim protestom se je pridružila tudi območna organizacija ZSSS Velenje. Ministru Božidarju Voljču so med drugim pisali, da se ne strinjajo z zniževanjem standardov zdravstvenega varstva aktivnih zavarovancev.

Če smo dobro obveščeni, bodo Velenjčani pritiskali stopnjevali. Njihovim argumentom je težko ugovarjati, zato bi bilo prav, da minister Voljč znova pretehta namere o ukinitvi bolnice, ki jo družno branijo sposobni zdravniki in ogroženi zdravstveni varovanci.

F. K.

VLADA SADI ROŽICE POZIMI

Leto 1994 se ni začelo najlepše: z dežjem in nekaj podražitvami, zaradi katerih se bodo ljudje morali odločiti med bolj zdravim ali prijetnejšim, vendar dražjim življenjem. Začela sta veljati tudi sporazuma o ukinjanju carin v medsebojni trgovini s Češko in Slovaško: to je bila že boljša novica. Najboljša pa je prišla, prese-netljivo, iz ust ministra za ekonomske odnose in razvoj dr. Davorina Kračuna. Da bo letošnje leto leto gospodarske rasti, je dejal na tiskovni konferenci ter še, da v gospodarstvu v bistvu ostaja samo še en velik problem. Nezaposelnost, ki je menda sicer v povprečnih okvirih nezaposlenosti v Evropski skupnosti, je pa s 15 odstotki za tako majhno ekonomijo, kot je slovenska, vendarle že prevelika. Spomnimo se: nekdanji premier Lojze Peterle se je pridružil, da slovensko gospodarstvo lahko brez problemov prenese kvečjemu 10-odstotno nezaposlenost in da le-ta večja tudi ne bo. No, sedanja vlada že pripravlja ustrezne ukrepe, ki jih bo združila pod skupnim imenom »projekt promocije zaposlovanja«.

Zakaj je dobra novica presenetljiva, če pride iz Kračunovih ust, se bodo vprašali poznavalci tega ministra, ki mu mnogi pravijo kar »minister, ki rad rožice sadi«. Presenetljivo se nam zdi zato, ker smo ga še pred nekaj tedni slišali

razlagati, da ni treba optimističnih napovedi vlade o gospodarskih rezultatih letošnjega leta in obetov za leto 1994 jemati povsem dobesedno. Vmes da je veliko »čevčev« in da vlada ni povedala nič

drugega kot to, da je možno, da v letu 1994 krene na bolje. Kračun, vzdevek je dobil zaradi nekaterih poprejšnjih nebrzdano optimističnih podatkov, zlasti o realni višini slovenskega izvoza (ki da je večji, kot kažejo statistični podatki), je torej sredi minulega decembra postal skrajno previden v napovedih, ob koncu leta pa spet optimist.

No, konec koncev ni tako zelo pomembno, koliko je kateri minister optimist ali pesimist. Važno je, da so gospodarska gibanja proti koncu minulega leta menda krenila v pravo smer, da se menda pospešeno in uspešno dogovarjamo o povezovanju Slovenije v razne mednarodne trgovinske, carinske in gospodarske zveze. Če ne bo velikih sprememb na slabše v svetovnem gospodarstvu in če se ne bo vojna na Balkanu širila, oziroma če se bo zmanjševala, imamo Slovenci morda vse možnosti, da v letošnjem letu gospodarsko napredujemo.

Potem bo morda tudi takoimenovani projekt promocije zaposlovanja dal rezultate, čeprav je o njem za zdaj še premalo znane, da bi si lahko ustvarili mnenje o njegovi resnični vrednosti. Vsekakor pa je spodbudno že dejstvo, da se je vlada končno zganila tudi na tem področju, čeprav bi se lahko že mnogo prej. Znani ekonomisti trdijo, da bi vlada ohranila na desetisoče delovnih mest, ki so bila v minulih treh letih izgubljena, če bi takoj po osamosvojitvi sklenila socialni pakt in z njim zavrla naraščanje stroškov dela. Vendar moramo dodati, da plače niso edini možni vzvod za povečevanje zaposlenosti, so pa najbrže edini, ki je na voljo s takojšnjim učinkom. In dodati moramo še to, da najbrže zato, če bodo plače realno nižje, nova delovna mesta še ne bodo zagotovljena, ampak za nekaj časa ohranjena dosedanja. Da bi odpirali nova delovna mesta, bi vlada morala še kako drugače pomagati gospodarstvu, ne samo zniževati stroške dela. Zmanjševanje plač je le ukrep za preživetje nekega obdobja, potem pa bi morala dati rezultate privatizacija, novi tržni prijem menedžerjev, močna, tudi materialna podpora glavnim izvoznikom, pa naložbe v opremo, vzgojne. Za hip pa je preblislila misel, da Kračun in vlada morda na tihem računata, da bo v velikih podjetjih, kjer je največ problemov s številom zaposlenih, prevladala oblika delavskega lastništva in da se bodo delavci pač raje odločili za nekoliko nižje plače, kot da bi se metali na cesto... V tem primeru bo tempo izgubljanja delovnih mest resda zmanjšan, vprašanje pa je, ali bo to povečalo gospodarsko rast.

Vprašanje je tudi, ali smo Slovenci res tako zelo potrebni takšnih tiskovnih konferenc. Če je tako, pa je položaj verjetno bil mnogo slabši, kot smo si lahko predstavljali. Če je namreč že možnost, da nam bo ob izpolnitvi številnih »čevčev« morda le šlo na bolje, vredna tolikšnega rompom-poma, res ne vem, kaj naj si mislim o tokratnem sajenju rožic.

Boris Rugelj

OBETI, PA TUDI VELIKE SKRBI

Podjetje Elektronika, ki ga je lani aprila ustanovil Koržetov sklad za razvoj na poslovnem pogorišču Gorenjeve Elektronike (ta je šla takrat v stečaj), posluje tekoče sicer z dobičkom, vendar je njegov obstoj še vedno vprašljiv. Ne nazadnje zato, ker odnosi do bivšega Gorenja Elektronike še niso razčiščeni oziroma novo podjetje še vedno bremeni stari dolgovi. S tem bremenom za vratom so tudi obetajoči začetni rezultati novega podjetja, ki je širokopotezno začel izdelovati barvne televizorje in satelitske sprejemnike za evropski (in domači) trg in ki ima še bolj širokopotezne

načrte tako pri povečevanju proizvodnje kot pri zaposlovanju, manj bleščavi. Lahko se zgodi, da se računica sklada za razvoj, ki je bivšo Elektroniko oziroma njeno proizvodnjo reševal s stečajem in ustanovitvijo nove firme (ne da bi pri tem do konca razrešil odnose do upnikov nekdanjega Gorenja Elektronike), ne bo izšla in bomo priča ponovnemu stečaju.

Na težaven položaj podjetja kaže tudi število zaposlenih, ki je sicer v letošnjem letu res naraslo na 207 redno zaposlenih in skoraj 300 pogodbenih delavcev, za bodoče načrte pa bi jih rabili vsaj še sto. To, vse

je odvisno od finančnega stanja podjetja. Vprašanje je, kako si bo Elektronika lahko plačala vseh 500 zaposlenih ob enakih dajatvah in prispevkih zanje po ukinitvi nižje obdavčitve pogodbenega dela.

Vprašanje pa je tudi, kako bo Elektronika uspela slediti razvoju tehnologije in napovedanemu prodoru digitalne tehnologije v televizijski medij. Skratka, podjetje je res doseglo ugodne začetne rezultate, na primer 700 tisoč mark dobička v pol leta in dvakrat večjo proizvodnjo, kot jo je kdajkoli imelo preminulo Gorenje Elektronika, z bilančno vsoto 15 milijonov mark (ustanovitveni kapital sklada za razvoj je znašal 700 tisoč mark). Toda neugodna struktura finančnih virov in obveznosti ga lahko še vedno pokoplje, ne da bi obenem razmišljali tudi o svetovni krizi elektronske industrije.

B. R.

GOSPODARSKI PREOBRAT

Gospodarske tendence v drugi polovici leta 1993 kažejo, da si lahko, prvič po dolgih letih oziroma dobrem desetletju, leta 1994 obetamo sorazmerno razveseljive produkcijske rezultate, ne da bi se s tem ogrozila notranja (rast cen) ali zunanja (devizni primanjkljaj) stabilnost slovenskega gospodarstva. Poleg deregulacije (opuščanja birokratskega vmešavanja v uravnavanje gospodarskih tokov) in aktivne zunanjetrgovinske politike (vsaj dopuščanja, če že ne omogočanja zadostnega povpraševanja po devizah, da se izboljšuje dohodnost slovenskega izvoza in konkurenčnost slovenskih ponudnikov nasproti uvoznikom) bo morala slovenska ekonomska politika v letu 1994 odpraviti še vzrode naše inertne (t.j. južnoameriške) inflacije, ki jo povzroča mesečno prilagajanje plač in obresti (pa tudi drugih pogodbenih zneskov) povečanju cen v prejšnjem mesecu.

Glavni vzrok dolgotrajnega nadaljevanja gospodarske krize na Slovenskem po uvedbi tolarja (oktobra 1991) je prav dejstvo, da naši državi ni uspelo izvesti deindeksacije. Po denarni osamosvojitvi se je depresija poglobila predvsem v menjalnem sektorju slovenskega gospodarstva. Vzrok je bilo zaostajanje rasti cene deviz za inflacijo, na kar je, poleg razpada Jugoslavije (ki je bila velik kupec slovenskih deviznih sredstev) in nizkega dohodka ob gospodarski depresiji, že po svoji naravi vplivala tudi sama inertna in-

flacija. Ta namreč najbolj prizadene tista podjetja, ki morajo na svetovnem ali domačem trgu konkurirati tujim producentom (t.i. menjalni sektor gospodarstva) in pri katerih ni pričakovati, da bi lahko povečala cene tako, kot jim narekuje vsakomesečni indeksacijski »tam-tam« obresti in plač.

Po izračunu F. Cimpermana in F. Drenovca (»Izračun efektivnega deviznega tečaja za Slovenijo«, Prikazi in analize I/1, september 1993, Banka Slovenije, str. 34 in 35) so cene na Slovenskem od oktobra 1991 do julija 1993 realno kar za 35 % (junija 1992 je bil zaostanek že 42 %) prehiteli z deviznim tečajem preračunano inflacijo naših trgovinskih partnerjev (po strukturi izvoza). Realna rast plač (povečanje plač nad inflacijo) pa je v industriji (glavnem delu menjalnega sektorja) julija 1993 dodatno vplivala še na osem odstotnih točk (skupaj 43 %) slabšo konkurenčnost zaposlenih (pri dejanskih ali potencialnih izvoznikih ter podjetjih, ki konkurirajo uvozu) kot oktobra 1991. Če se omejimo samo na plače (ki so med oktobrom 1991 in julijem 1993 rastle, medtem ko so se realne obresti, t.i. mali »r«, zmanjšale) vidimo, da je glavni del krize menjalnega sektorja pripisati indeksaciji (prilaganju plač tekoči inflaciji) in le petino nadinflacijski rasti plač.

Ukrepi za odpravo indeksacije so znani in jih ne bi ponačljali. V naših razmerah je treba upoštevati, da so neka-

teri izmed teh ukrepov (»Dornbuscheva nominalna sidra« oziroma zamrzitev obresti, plač, davkov in deviznega tečaja), zaradi napačno vodene stabilizacijske politike v nekdanji Jugoslaviji, sedaj »na slebem glasu« in se zanje ob nezaupanju prebivalstva ter gospodarstva ne kaže odločiti. Upamo, da ne bomo čez leto ali dve podobno govorili tudi o socialnem paktu. Po goja za gospodarsko smiselno in s tem uspešno deindeksacijo sta: omejitvena denarna politika (ki pri nas verjetno ni vprašljiva) in tako nastavljeni devizni tečaj, davčne stopnje ter obseg javne porabe, da je zagotovljeno zadostno agregatno povpraševanje (vsota investicijske, osebne in državne porabe, povečana ali zmanjšana za razliko med izvozom in uvozom) za gospodarsko rast in preprečevanje krize brezposelnosti. Slednje je pri naši ekonomski politiki vprašljivo. Pri njenem vodenju je namreč razvidna monetaristična predpostavka, da so gospodarske zmogljivosti v Sloveniji polno zaposlene, ljudje pa lahko dobijo službe zgolj v primeru znižanja plač in z njimi tako ali drugače povezanih socialnih prispevkov ali pa v primeru novih investicij. V resnici bo v sedanji gospodarski depresiji na Slovenskem eno in drugo (t.j. znižanje plač in nove investicije) povečalo možnosti za zaposlovanje in večjo gospodarsko dejavnost, je pa, brez ustreznih spodbude povpraševanju, ne bo zagotovilo.

F. Križanič

Priročnik za vsakogar, ki ga kakorkoli zadeva privatizacija družbenega kapitala v Sloveniji

Gojko Stanič: MOJE DELNICE

Iz vsebine knjige:

Izbira pravnoorganizacijske oblike družbe; Lastni in tuji kapital; Delnice; Vrste delnic; Osnovni vložki in poslovni deleži; Partnerstvo – osnova modernega podjetništva; Notranji delničarji kontrolirajo družbo; Delovno razmerje in delničarstvo; Upravljanje delniške družbe; Divja privatizacija; Način zbiranja denarja za managersko-delavski odkup; Tuji lastniki slovenskih podjetij.

Cena knjige 2.500 SIT + 5-odstotni prometni davek: 2.625,00 SIT.

Naročite jo lahko tudi pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, telefaks 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) knjigo Gojka Staniča MOJE DELNICE. Naročeno mi (nam) pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

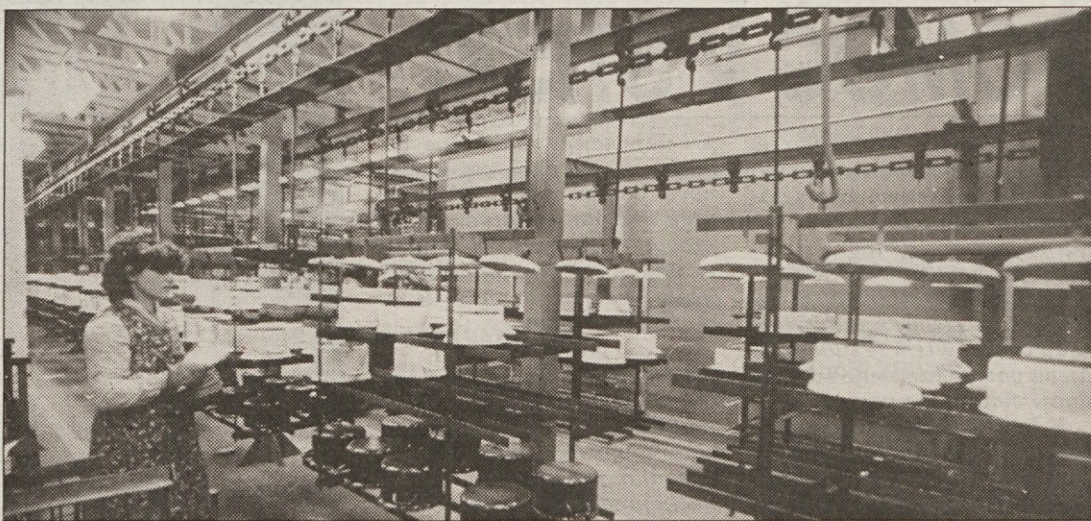
Račun bom(o) plačal(i) v zakonitem roku.

Ind. kupcem pošiljamo po povzetju.

Žig

Podpis naročnika

HOLDING EMO PRED STEČAJEM

V dobro obveščenih krogih v Celju je bilo mogoče konec lanskega decembra izvedeti, da bo v začetku letošnjega leta holding EMO šel v stečaj. Družbe, ki naj bi šle v stečaj, so Posoda, Inte, Vzdrževanje, Servis in Energetika. Na zavodu za zaposlovanje bi se njihovim delavcem pridružila tudi režija, kar bi na koncu

pomenilo tisoč šeststo zaposlenih manj. V EMU bo po teh napovedih osetalo le še petsto delavcev. In direktor Maks Bastl, ki še ni povedal, kaj so se dogovorili na sestanku med upravnim odborom in skladom za restrukturiranje in razvoj na silvestrovo.

Franc Furland

LETO TRIINDEVETDESETO

Konec leta je, in vse stranke se hitijo v javnosti hvaliti s svojimi uspehi in napovedmi za prihodnost.

Hrušč in trušč tega letnega obračuna »velike« politike je nekako zakril najpomembnejši politični proces, ki je v Sloveniji teklen silovito in hkrati ostal neviden in neslišen, preglašen s to vulgarno glasno in samovšečno strankarsko kakofonijo: leto triindevetdeseto je bilo namreč predvsem – leto obnove civilnodružbenih energij.

Začetek tega leta je minil v znamenju zamrznitve plač in pokojnin, izteka se z začetkom lastninjenja, v katerem bodo zaposleni v dobrih podjetjih lahko postali vsaj s pomembnim deležem solastniki podjetij, v katerih delajo, z uzakonitvijo dokaj širokih možnosti soupravljanja in z resnim sporazumevanjem vlade, Gospodarske zbornice in sindikatov o socialnem paktu in o ustanovitvi stalnega organa za sporazumevanje družbenih partnerjev. V ozadju tega dogajanja je zamolčano dejstvo, da so sindikati na ravni nacije prerasli v resno politično silo, ki jo bo morala upoštevati vsaka politična koalicija.

Merjenje moči

Tako rekoč vse leto je potekalo silovito merjenje moči med pragmatično in kratkoročno stabilizacijsko – beri Reaganom – naravnano dnevno politiko večine strank vladne koalicije in civilnodružbenim pritiskom, da politika v Sloveniji začne resno jemati ustavno opredelitev o socialni državi in se obrne tudi k dolgoročnejšim razvojnim ciljem. V letu 1993 so slovenski upokojenci, ki so do popolnosti razvili strategijo znotrajstrankarskega pritiska na parlamentarne odločitve, dokazali, da so več kot sposobni ubraniti svoje interese, ker si nobena politična stranka preprosto ne more privoščiti, da bi jih ignorirala. Kot vedno doslej je spet vlada tista, ki bo zadnja »vzela« to lekcijo in tudi upokojske organizacije pripoznala za sindikatom enakovredne partnerje v socialnem sporazumevanju.

Mnogo bolj simptomatično za ponovni vzpon civilnodruž-

bene pobudnosti pa je prodor na točki, ki zadeva družbeno najšibkejšo skupino – otroke. Akcija, ki so jo povezano vodile Zveza družin pri ZPM, avtonomne civilnodružbene ženske skupine in ženske frakcije praktično vseh strank, je dala izreden rezultat. Predvsem organiziranosti in vztrajnosti tega pretežno ženskega in pretežno civilnodružbenega pritiska gre namreč zahvala, da je bila v letu 1993 sprejeta zares moderna resolucija o družinski politiki in je bil vendarle narejen prvi korak k njenemu resnemu uresničevanju. Parlament je namreč sprejel zakon o razširitvi kroga upravičencev do sedanjega otroškega dodatka že v letu 1994 in o uveljavitvi univerzalnih otroških dodatkov v letu 1995.

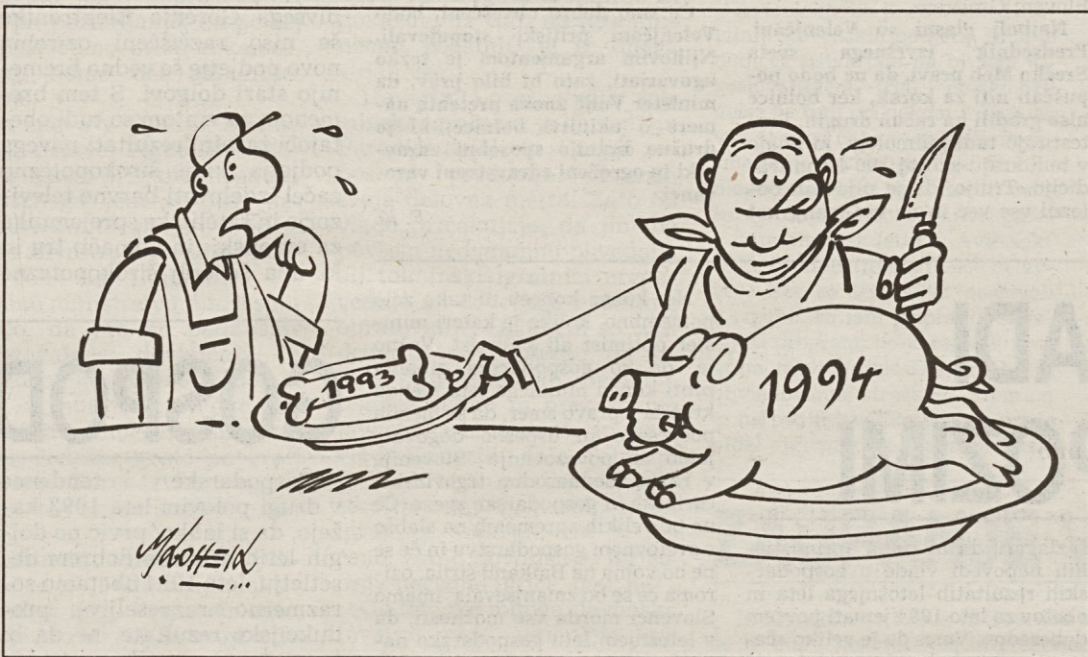
Družbeno najbolj protislovno znamenje dejanske obnove civilnodružbenih energij pa je štirimesečna zasedba nekdanje kasarne JLA na Metelkovi. Po eni strani kaže na silovitost teženj po dejanskih možnostih za svobodo alternativnega umetniškega in socialnega ustvarjanja, po drugi pa razgalja tragično nemoč slovenske strankarske politike, da bi na demokratičen način, konstruktivno, odgovorila na tako elementarno potrebo tako velikega števila pretežno mladih, ustvarjalnih ljudi.

Zanikanje prejšnjih dosežkov

Toda v letu 1993, se je v slovenski civilni družbi naglo razpasel tudi demokrati in človekovim pravicam odkrilo sovražna civilnodružbeni potencial, zlasti tisti, ki gradi na zanikanju vseh dosežkov socialističnega obdobja našega razvoja, na vmešavanju kato-

liške cerkve v politiko, na slepem revanšizmu ter na strahu in sovraštvu do Neslovencev. Tragično utegne postati, da so ljudje v večini – tako vsaj kažejo javnomnenjske raziskave, proti tovrstni nedemokratični civilnodružbeni radikalizaciji, hkrati pa je očitno, da postaja parlamentarna politika na tozadevne politične prit-

magoških učinkov vsake šovinistične kampanje razdelila na samotne jezdece, ki se temu nepovezano upirajo, in na večino strankarskih pragmatikov, ki so se začeli temu pritisku tiho uklanjati. Civilna družba pa se je začela organizirati v dva sovražna nasršena tabora odkritega obnavljanja fašizma na eni strani in ogor-

ske nedemokratične civilne družbe – nevarno občutljiva.

Javna skrivnost je npr., da se je nevarno okrepil nikjer uradno priznan, zato pa vse bolj nestrpen in celo odkrito nasilen odnos do Neslovencev v vsakdanjem življenjskem okolju. »Morda« politika večine strank na te pojave ni odreagirala z jasno koalicijo strank ustavnega loka. V vsaki zreli demokratični družbi se demokratično naravnane stranke zavedajo, da je brezkompromisna obramba samih temeljev ustavne ureditve, ki izrecno prepoveduje podpihovanje mednacionalnega sovraštva in vsakršno razlikovanje po nacionalni, verski, ... pripadnosti, njihov lasten, življenjsko pomemben interes. V Sloveniji tega doslej ni bilo tako, pač pa se je strankarska politika zaradi kratkovidnih dnevnopolitičnih de-

čene, a nekako osamljene obrambe tradicij antifašizma na drugi...

Pričujoča analiza torej dokazuje, da je bilo leto 1993 res leto obnove civilnodružbenih energij.

Politično najbolj pomemben pa je odgovor na vprašanje, zakaj se je to zgodilo.

Zorenje demokracije

Možen bi bil odgovor: naša demokracija zori in vse bolj postaja postindustrijsko evropska. To pa pomeni, da družbi ne vladajo samo politično vsemočni vršički parlamentarnih strank, ampak vsaj toliko tudi močne civilnodružbene skupine, ki so se za svoje neposredne interese sposobne organizirati v sindikate in drugačne skupine za pritisk, ki učinkovito silijo vlado

in parlament, da se resno ukvarjata z reševanjem tistih zadev, ki te skupine najbolj vitalno prizadevajo.

Možen bi bil tudi naslednji odgovor: stranke so v svojih slepih bojih za oblast in družbeno lastnino povsem izgubile zaupanje ljudi in se do te mere oddaljile od potreb njihovega vsakdanjega življenja, da so bili le-ti prisiljeni ubrati nove, mnogo bolj neposredne poti uveljavljanja svojih interesov. Izbrali so pot demonstracije, stavke, zasedbe objektov družbene lastnine in tako pri-

silili politiko, da jih je začela vsaj malo upoštevati.

Za oba odgovora bi bilo mogoče navesti kopico sociološko in politološko utemeljenih argumentov, kljub temu pa mislim, da bo še najbolj držal naslednji odgovor: siloviti tektonski premiki v civilni družbi napovedujejo, da se dejanski družbeni spopad v zvezi s spremembo politične kulture in političnih razmerij moči v naši družbi sploh še ni odigral, da pa se prej ali slej mora odigrati in da se bo odvijal – ne na prelomnici rdeče/črno, ampak na prelomnici, ki loči demokracijo iz časov pred drugo svetovno vojno od demokracije modernih postindustrijskih družb. Dilema Slovenije, kot se kaže skozi procese v civilni družbi, je torej: ali zamudniška ali moderna postindustrijska civilizacijska opredelitev. Vztrajnost včerajšnje politične kulture večine slovenskih parlamentarnih strank nas vleče v prvo smer, življenjska energija zaposlenih, žensk, inteligence in mladine pa v drugo smer.

Povsem jasno je tudi, da družbenim silam modernizacije – ne tistim, ki obstajajo v skoraj vseh slovenskih parlamentarnih strankah, ne tistim, ki so se že profilirale v demokratični civilni družbi, izid tega preloma ne bo podarjen.

Sonja Lokar

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Vpliv alkohola na mlade

V Ljubljani so učitelji imeli leta 1911 svoje protialkoholno zborovanje in izdali knjigo z naslovom Učitelj v boju proti alkoholizmu. Uvodni članek je napisal učitelj Ivan ŠTRUKELJ. Uvod začena takole: »Upam, da ga ni tovariša, ki bi mi ugovarjal, češ, še tega mi je treba! Učitelji ljudstva smo, med ljudstvom živimo in vidimo žalostne, prežalostne posledice neizmerne uživanja opojnih pijač. Nezmerno pijančevanje je izvor raznim boleznim, je izvor akutnega in kroničnega zastrupljenja, izvor nenaravnih dejanj, povod samomora, raznovrstnim nesrečam, umobolu, zločinom; je rušilec družinske sreče, pomnoževalec uboštva, proletarijata, gorja! In statistika nas uči, da je vsak deseti mrlič žrtev alkohola. Stritar pravi: 'Žganje pomori jih več, kakor kuga, glad in meč.'

Od 100 blaznih – jih je 30 vsled alkohola, od 100 postopačev je 79 obsojenih, ker so se vdali alkoholu,

od 100 nenravnih dejanj povzroči jih alkohol 77.

Kaj drastično nam opisuje pijanca sv. Bazilij, ko piše: 'Oči ima, pa ne vidi, ušesa ima, pa ne razume, noge ima, vendar ne more hoditi; res, oči ima, ki jih včasih obrača, kakor leščerbe, a mu vse drugače kažejo – tako, da ima stole za – otroke, okna za vrata, gnoj za posteljo!'

Grozno vpliva alkohol na potomstvo.

Toda dovolj o tem! Starih pijancev ne poboljšamo, (vsaj vseh ne) pri otrocih začnimo! Prof. Sepp pravi: 'Vse kar je človeškemu organizmu škodljivo, škoduje mu desetkrat bolj, dokler je še v rasti.' Mnogokrat se pokažejo posledice šele pozno.

Prvič si oglejmo vpliv alkohola na telo otroka!

Profesor Forel je na VIII. protialkoholnem kongresu na Dunaju povedal, da je 10 pijanosti vdanih družin rodilo 57 otrok; 12 jih je kmalu umrlo, 36 je bilo idiotičnih, božjastnih, bolnih na možganih, le 9 je bilo normalnih! 10 treznih družin je rodilo 61 otrok, od katerih je le 5 kmalu umrlo, 50 je ostalo normalnih in samo 6 v rasti zaostajalo.

Kneipp pripoveduje sledeči slučaj: Neka grofica mu je pripeljala dva 6–7 let stara otroka, ki sta bila še le toliko razvita, kakor otroci v normalnih razmerah 2–3 let. Preiskava je dognala, da sta že od nežne mladosti dobivala razna močna vina, pa pri tem tudi najboljšo hrano. Vkljub temu sta bila prava pohabljenca, ki sta postala žrtev opojnin.

V curiških šolah so l. 1894/95 zdravniško preiskali 19.947 otrok v letih 6–7, in sicer je bilo 10.075 deklic in 9.872 dečkov. Preiskava je dognala, da je bilo le 17% in 20% deklic normalnih! Dr. Demme je napravil s 27 otroki, ki so bili v razvoju zaostali, preiskavo in je prišel do zaključka, da je bil 19 otrokom vzrok zaostanka – alkohol!

Dr. Frick, curiški zdravnik, je konstatiral, da so otroci, ki so navajeni na razne opojnine, mnogo bolj boleznim podvrženi, kot njih sovrstniki, ki opojnin ne poznajo. Imenovani tudi navaja razne bolezni, kakor: krč, božjast, trganje itd. Dokaz, da so omenjene bolezni resnične posledice alkohola, navaja dejstvo, da nehajo, ko opuste opojne pijače. In kateri izmed tovarišev še ni prišel do sličnih izkušenj!

Da, po vsej pravici smemo reči z direktorjem Waldschmidom: Alkohol je eden izmed največjih sovražnikov otroškega telesa, učinkuje uničevalno na razkrojitev otroškega organizma in ovira njegov normalni razvoj.

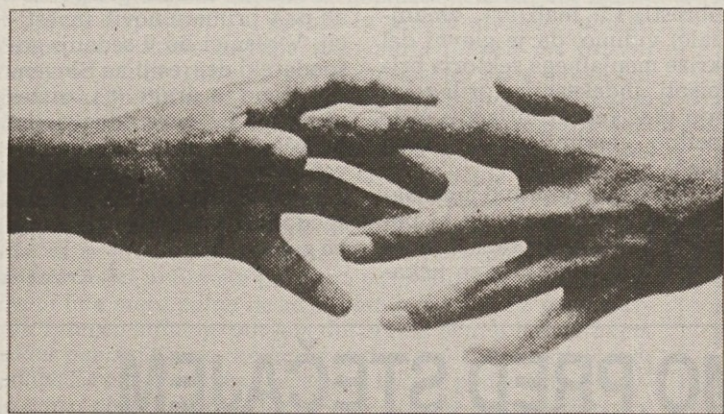
Ali lahko dandanašnji še kaj dodamo?

BEDA V SLIKI

Osamljena skodelica čaja.

M. F.

POMOČ V STISKI

Minila so tri leta, odkar je Zveza svobodnih sindikatov začela tudi v Novem mestu dodeljevati svojim članom denarno pomoč. Vendar pozor! Denarno pomoč, ki so jo dozdaj dodelili približno 3.200 članom, je treba v določenem roku vrniti. V tem se tudi omenjena pomoč razlikuje od nekdanje sindikalne pomoči.

V lanskem letu so odobrili pomoč približno 900 proslencem. Sindikalno pomoč dajejo od junija 1991 tudi v Trebnjem in tam so jo do sedaj izplačali 731 proslencem, lani pa okrog 190 proslencem.

Največji znesek, za katerega ljudje lahko zaprosijo, je 20.000 tolarjev, rok za vračilo omenjene vsote pa je tri do šest mesecev. Pravilo, ki velja

pri najemanju sindikalne pomoči, je, da član zaprosi za novo pomoč takrat, ko vrne prejšnjo. Za denarno pomoč prosijo najpogosteje delavci z najnižjimi osebnimi prejemki. Večina jih vrne denar po petih mesecih.

Pomoč iz sindikalne blagajne je doslej prejel že vsak peti član. V Novem mestu si je sindikalno članstvo doslej izposodilo skupno več kot 31 milijonov tolarjev, v Trebnjem pa več kot sedem milijonov tolarjev. Če bi dodeljevali nevrčljiva sredstva – tako menijo v sindikatu – bi razpoložljivi denar, ki se napaja predvsem iz članarine, kaj kmalu skopnel.

VSE TEŽJE BREME BREZPOSELNOSTI

Ključni problem slovenske vsakdanjosti je tudi v letu 1994 brezposelnost. Po lanskim novembrskih podatkih Republiškega zavoda za zaposlovanje je bilo v Sloveniji 136.051 brezposelnih, kar pomeni 1206 oseb manj kot oktobra. Po treh mesecih zaporednega povečevanja števila oseb brez zaposlitve je november v znamenju upadanja brezposelnosti. Vendar pa bodo šele naslednji meseci pokazali, ali je upadanje naključno ali pa napoveduje oživljanje gospodarstva.

Vlada je zaradi vse težjega bremena brezposelnosti po dolgem zavlačevanju pohitela s pripravo socialnega sporazuma, v katerem daje prednost zaposlovanju in ponuja razne ugodnosti delodajalcem. Ena od znanilk boljših časov je tudi naraščanje števila prostih delovnih mest. To se sicer dogaja že od leta 1991, vendar je šele zadnje mesece prišlo do povečanja potreb po delavcih, tako da jih je zdaj dobrih 11.000 oziroma devet odstotkov od števila brezposelnih.

Vodilo vlade je: ne ogrozimo prihodnosti s plačami. Vsi zaposleni so namreč zainteresirani le za višje plače, zato odpuščajo slabše delavce in na novo ne zaposlujejo, da jim ostane več denarja za izplačilo. V vmesnem obdobju lastninjenja, ko se podjetja še v večinski družbeni lasti, bi

država z uravnavanjem meddržerskih plač lahko vplivala na interes vodilnih ljudi za rast podjetij in povečanje zaposlovanja. To pa bi bilo možno izpeljati le, če bi bile menedžerske plače namesto na plače zaposlenih vezane na dohodek, rast tržnega deleža in število zaposlenih. Vse skupaj je odvisno od socialnega pakta, ki še vedno ni sklenjen.

V gospodarstvu 27.000 oseb manj

Toda novembrsko upadanje brezposelnosti je doslej najmočnejše in nekateri v njem vidijo pomemben preobrat, ki naj bi ga še okrepile napovedane vladne olajšave in spodbude za zaposlovanje brezposelnih. Vendar prve lastovke še niso znanilke pomladi, saj je pred nami val novih stečajev in učinkov privatizacije, ki

utegnejo kmalu prinesiti racionalizacijo delovnih mest.

Za zaposlovanje v zasebnem sektorju je za lansko leto značilna pozitivna rast, saj se je število zaposlenih pri zasebnih obrtnikih povečalo v vseh mesecih razen v januarju. Ob koncu septembra je bilo pri zasebnikih zaposlenih že prek 38.000 oseb, kar je za 13,9 odstotka več kot septembra 1992.

Vse od lanskega januarja je v porastu tudi samozaposlovanje, narašča tako število za-

sebnikov kot število svobodnih in drugih poklicev. V času od predlanskega do lanskega septembra se je število samozaposlenih povečalo za dva odstotka. Med samozaposlenimi je dobra polovica kmetov, dve petini predstavljajo zasebniki, svobodnih in drugih poklicev pa je bilo okrog sedem odstotkov.

Žal pa drugi pokazatelji niso optimistični. Zaposlenost se še naprej znižuje na področju gospodarstva, kjer upada celo hitreje kot v enakem obdobju predhodnega leta: v lanskim prvih devetih mesecih se je zmanjšala kar za 27.000 oseb!

Upadanje zaposlenosti v gospodarstvu, večja zaposlitvena gibanja v privatnem sektorju, pozitivna rast samozaposlovanja ter visoka raven brezposelnih, vse to čedalje bolj spreminja sestavo aktivnega prebivalstva. Zaposle-

nost v gospodarstvu je v jeseni dosegla le še 53,5-odstotni delež, medtem ko je delež zaposlenih v negospodarstvu dosegel 15,6 odstotka, delež zaposlenih pri zasebnikih 4,2 odstotka in delež samozaposlenih 11,5 odstotka. Tako je bilo lani ob koncu septembra zaposlenih v Sloveniji vsega skupaj 620.327 oseb, kar je za kakšnih šest odstotkov manj kot pred letom poprej.

Vse več trajno presežnih delavcev

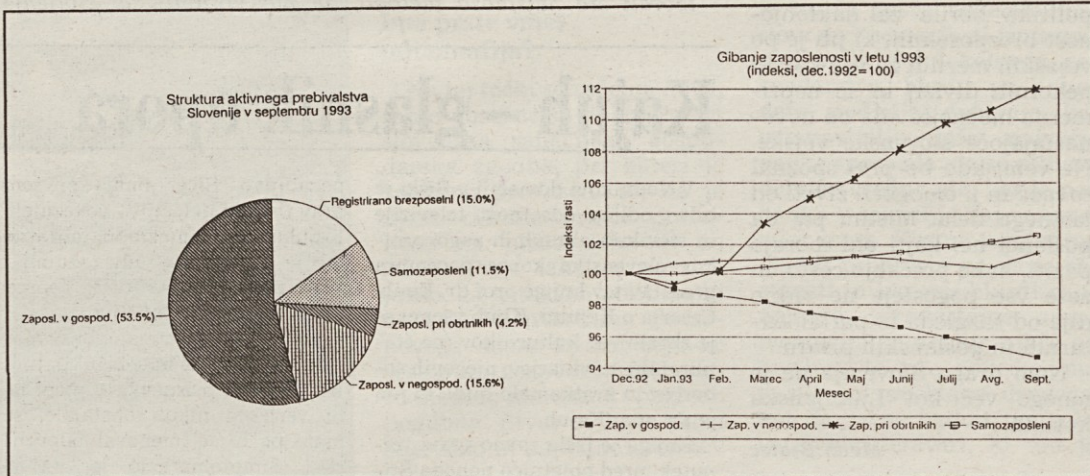
Na obsežnost posameznih prilivov v brezposelnost najbolj kaže medletna primerjava strukture brezposelnosti, iz katere je vidno, da so se lansko jesen znižali deleži vseh kategorij brezposelnih, razen seveda deleža dolgotrajno brezposelnih in deleža trajno presežnih delavcev. Prvi se je v enem letu zvišal za 1,6 odstotka, drugi pa za 7,6

odstotka. Število trajno presežnih delavcev je namreč v enem letu poraslo za 108,8 odstotka. V strukturi brezposelnosti so se zvišali tudi deleži iskalcev prve zaposlitve, mladih do 26. leta starosti, povečal pa se je tudi delež žensk. Delež žensk v septembrski brezposelnosti je 44,3-odstoten, iskalcev prve zaposlitve je 20,7 odstotka, mladih do 26 let 38,2 odstotka, triano presežnih delavcev 18,9 odstotka.

Med brezposelnimi se rahlo zvišuje delež tistih, ki imajo poklicno, srednjo in višjo izobrazbo, kar ni ravno spodbudno za razvoj gospodarstva. Pada pa delež brezposelnih brez strokovne izobrazbe, zelo počasi se zmanjšuje število brezposelnih z visoko izobrazbo.

Sicer pa čakajo brezposelni na zaposlitev v povprečju eno leto, šest mesecev in 15 dni. Rast brezposelnosti je po posameznih območnih enotah vse bolj neenakomerna. Medtem ko se je na področju nekaterih enot pričela umirjati, se v drugih še vedno povečuje. Umirjena rast brezposelnosti je značilna predvsem za območne enote Kranj, Murska Sobota in Koper, izredno hiter tempo naraščanja brezposelnosti pa za območne enote Nova Gorica, Velenje, Sevnica in Novo mesto. Območna enota, v kateri je bila rast v prvih devetih mesecih lani najpočasnejša, pa je Kranj. Število brezposelnih na Gorenjskem je v primerjavi z decembrom 1992 skorajda nespremenjeno.

M. F.

»TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«

Spoštovani prijatelji, lani smo v ČZP Enotnost za Vas založili zbirko romanov in avtobiografskih pričevanj znanih slovenskih in tujih piscev. Njihova umetniška dela in pričevanja Vam želimo še bolj približati z nagradno akcijo »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«.

Vabimo Vas, da se dosedanjim prijateljem pridružite tudi Vi z vključitvijo v klub prijateljev knjige DE.

Vanj se vključite tako, da do 31. marca letos naročite vse knjige ali samo posamezno iz zbirke, ki Vam jih podrobneje predstavljamo.

V aprilu 1994 bomo izmed »prijateljev knjige DE« izžrebali 27 nagrajencev.

Nagrade: 1. 200.000 SIT; 2. dve nagradi po 100.000 SIT; 3. štiri nagrade po 50.000 SIT; 4. deset letnih naročnin na knjige založbe DE v letu 1994 v vrednosti 18.000 SIT; 6. deset letnih naročnin DE v vrednosti 8.320 SIT

Seznam izžrebanih nagrajencev bomo objavili v tedniku DE 14. aprila 1994.

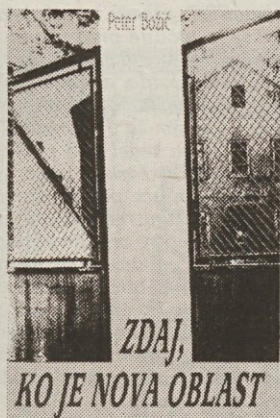
PAKET DOBRIH KNJIG, odličen tudi za darilo!

Paket sestavljajo knjige:

Peter Božič

ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST

On, Radenko Radenković, ga je povabil na hrano. Na pijačo in na hrano te Slovenci ne povabijo nikoli. On to zelo dobro ve, ker ga še noben Slovenec razen na pijačo ni nikoli kam povabil.

Cena knjige je 1.720 SIT

Da bi ga pa kdaj kak Slovenec povabil na pijačo, ne, tega pa pri Slovencih ne boš doživel nikoli. In zato ga Radenko tudi ne vabi na Cico Oriental. Radenko Radenković je bil toliko in toliko časa pri vojaških arestantih in tam seveda sploh ni pičkl in zato Radenko nujno potrebuje Cico Oriental samo zase, za danes.

Drugič mogoče, je pribil Radenko. In pri tem je ostalo in Niko je moral sam nazaj v kasarno. In ko je prišel tja, je bila ura ravno šest zjutraj in »smotra« in trubač je pravkar zaigral »mirno«, ker se je na »krugu« prikazal general, komandant brigade, in šel naprej proti svoji pisarni.

In ko je vsa brigada stala na »krugu« mirno kot pribita, je komandant brigade opazil Nika, ki se je prestopal z noge na nogo in lovil ravnotežje, pijan in izmučen od celonočne hoje.

Rudi Čačinovič

MED DVEMA CERKVAMA

Moja generacija je živela ob žerjavi in plamenih dveh svetovnih morij. Sreče in močgane so nam pretresale revolucije: oktobrska iz l. 1917, različne »povojne« po 1945., zmagovite »od spodaj« ali »od zgoraj«. Dvajseto stoletje se bliža koncu. Bilo je polno svetlih upanj človeštva, bilo pa je tudi v znamenju krvavih diktatur. Bilo je stoletje Hitlerja in Stalina. Po tolikih izkušnjah bi se stoletje moralo končati brez lažnih iluzij in utopij, dokončno zavrniti vse lažne preroke, ki obljubljajo splošno srečo in zveličanje, pri tem pa hočejo osrečevati človeštvo s svojimi ideološkimi prisilnimi jopiči.

Cena knjige je 1.920 SIT

Komunizem je razpadel, ker se je izrodil v nehumano, strogo disciplinirano organizacijo izoliranih vojščakov, ki niso zaupali ljudem in so jih hoteli prisilno osrečevati po svoji meri. Kljub težkim izkušnjam iz svoje preteklosti, kljub neposrednim zgovornim zmotam komunizma, skuša »stara cerkev« stopati po poti, ki ga je zrušila. Hotel je iz enega centra gospodariti nad celotno komunistično resnico. Poskusi reform so bili prepočasni in prepozni.

Knjige lahko dobite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, 110-033, faks 311-956.

Miroslav Jančič

GLASNIK PEKLA I. in II.

I. Umreti s Sarajevom

II. Umreti brez Sarajeva

Cena I. knjige je 1.850 SIT
Cena II. knjige je 1.700 SIT

Kadar se z njim srečam – Bog oziroma Alah vesta, kolikokrat počnem tisto, kar mi je bilo že od nekdaj mrzko – preštevam, koliko je okrog mene Muslimanov, koliko Hrvatov, koliko Srbov in koliko drugih, med katere spadam tudi jaz. Razmerje je približno takšno kot na republiški ravni, nekateri bi celo rekli, da je inscenirano – 40:15:30:15. Ko so Srbi iz tistega dela mesta, ki je v njihovih rokah, začeli izganjati Muslimane, in to brez prtljage, sem prestregel, kako neka muslimanska sosedka drugi pravi:

»Nič drugega ne ostane, kot da tudi mi izženemo njihove!«

Matej Bor

JERNOV ROKOPIS ALI MARTINOVA SENCA

Avtor sporoča v čas in prostor ujetu in z njima tudi opredeljeno zgodbo prek (...) Jernovega rokopisa, v katerem pripovedovalec skuša razjasniti eno samo uganko: kdo je v ključnem trenutku povzročil smrt njegovemu prijatelju Martinu.

Jern namreč nosi breme krivde skozi povojno življenje, in da bi se očistil ali vsaj problem razjasnil, napiše zgodbo od otroškega zavedanja do razpleta, ki se konča z Martinovo smrtjo. Bistveno pa je, da je blodni Martin umrl, vrača pa se v Jernov rokopis, kot bi se njegova duša selila vanj.

Cena knjige je 1.650 SIT

Vladimir Kavčič

STEBRI DRUŽBE

Psihosocialni portreti sodobnikov

Res smo dobili svojo državo, a zdaj ne ljudstvo ne politiki ne vedo, kaj bi počeli z njo. To je posledica predhodnega neznanja, kajti te države niso izsilili amaterji, temveč diletanti, tisti, ki mislijo, da vedo in znajo, a se v resnici ne zavedajo niti meja svoje nevednosti. Vodijo jih oholost, prestiž, bolesterne osebne ambicije. Več kot polovica sedanjih političnih akterjev samo nadaljuje kariero, ki jo je začela pod prejšnjim režimom, za njih je torej osebna promocija na pravem mestu. Druga polovica so razni frustrirani tipi, ki spominjajo na jecjavca, ki je hotel postati televizijski napovedovalec, zdaj pa zatrjujejo, da ni uspel, ker ni bil v partiji.

Knjiga bo izšla v začetku oktobra 1993.

Ugodnosti, ki Vam jih pri vključitvi v klub nudimo, so: izredni popust, plačilo v treh obrokih (nakup nad 3.000 SIT) in možnost sodelovanja v naši nagradni akciji »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«. Pa še to: ČLANI KLUBA bodo imeli prihodnje leto 30% popusta pri vseh novitetah založbe – po lastni izbiri – neobvezno.

Vrednost vseh šestih knjig je 10.740 SIT, vendar vam jih nudimo za 6.950 SIT.

Če naročite pet knjig, jih prejmete za 6.200 SIT, če naročite štiri knjige, jih prejmete za 5.000 SIT, tri knjige pa za 4.000 SIT.

Pri naročilu dveh knjig prejmete knjigo Jožeta Smoleta: PRED USODNIMI ODLOČITVAMI brezplačno!

NAROČILNICA – Pri ČZP Enotnost nepreklicno naročamo

_____ izvod(ov) knjige **ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST** _____ izvod(ov) knjige **GLASNIK PEKLA II.**
_____ izvod(ov) knjige **MED DVEMA CERKVAMA** _____ izvod(ov) knjige **JERNOV ROKOPIS ALI MARTINOVA SENCA**
_____ izvod(ov) knjige **GLASNIK PEKLA I.** _____ izvod(ov) knjige **STEBRI DRUŽBE**

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bom(o) plačal(i) v enkratnem znesku v zakonitem roku
2. Račun bom(o) plačal(i) v treh obrokih
3. Knjige mi pošljite po povzetju
4. EMSO za ind. naročnike in telefon, če ga imate

Stroški dobave in 5-odstotni davek so vključeni v ceno.

Vse naročilnice, ki nam jih boste poslali do tega dne, bodo vključene v žrebanje in uvrščene v klub »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«.

Tebi, ki iščeš zaposlitev

Od leta, ki je za nami, sem se poslovil z željo: da bi lahko živeli od svojega dela!

Zdaj pa je tu, to novo in mlado, up zbujačo leto, ko naj bi bilo konec gospodarske hoje navzdol in naj bi se še bolj stabilizirali in evropeizirali. Vsem nam in oblasti še posebej želim uspeha pri tem početju.

Moje praznične misli pa so pri 150.000 brezposelnih, ki jih je po statistiki toliko, po socioloških evropskih kriterijih pa mnogo manj. Zakaj sociološka stroka molči pred dejstvom, da je zaposlen tisti, ki ima legalno sklenjeno delovno razmerje in iz njega ureja vse obveznosti do države in svojo pokojninsko dobo, ne vem.

Da bom bolj nazoren: Jugoslovanska ljudska armada je imela ob koncu sobivanja in pričetku naše samostojnosti pod orožjem približno 200 tisoč mladeničev in znotraj te številke 50 do 60 tisoč profesionalnih vojakov.

To pomeni, da imamo nezaposlenih za celo bivšo JLA in med njimi prevladujejo mladi. Res zaenkrat ne potrebujejo orožja, letal, tankov, topništva in obleke – so pa vendar tu, vsak dan na očeh in jih je treba preživeti, čeprav si z de-

lom na sivo in črno marsikdo ustvarja možnost preživetja sam. Celo dohodninski zakon bo te nezaposlene pridneže, ki ne obupajo ali celo nočejo živeti zgolj od državne podpore, slej ko prej zajel skozi enotno matično številko, ki jo sicer Evropa množično opušča, ker dovoljuje neverjetne kršitve človekove osebnosti, zasebnosti in tudi človekovih pravic. Ampak tako je! Sociološka stroka bo nekoč sprejela ta spoznanja in spoznala, da sta legalno delovno razmerje in pokojninsko zavarovanje temelj sodobne civilizacije. Lastnina kot temelj demokracije, ki jo gradimo, ni nebeška mana, je samo rezultat dela!

Dokler pa ne bo tako, se bo politika borila za naklonjenost brezposelnih, ki jih je po vojaških merilih za več kot 10 pehotnih divizij in so neprimerno močnejša sila od novonastajajoče slovenske vojske. Ne vem, kdo bo prvi spoznal to moč in ji omogočil živeti od lastnega dela. Mislim pa, da poslanci ne, kajti oni morajo paziti, kako prečkajo cesto, in zato vse pogosteje ne vidijo dlje od razgleda iz parlamentarnih in poslanskih pisarn.

Nam draga Slovenija pa je mnogo več kot Ljubljanska kotlina!

Milan Bratec

Piše: Vlado Babić

Kraljevo

To lepo mesto v srcu Srbije je znano po gostoljubnih prebivalcih, dobrih kavarnah in zglednih vinogradih v okolici. Kraljevo slovi tudi zaradi vrste močnih podjetij, med katerimi je še posebej znan »Magnohrom«. Te dni sta bila to podjetje in Kraljevo nasploh znova v središču pozornosti.

Tokrat žal zaradi pisma, ki ga je dvesto upokojencev tega podjetja poslalo Slobodanu Miloševiću in predsednikoma vlad ZRJ in Srbije.

Pogosto sem se spreševal, kako ti naši voditelji lahko sploh spijo. Tudi ko sem prebral to pismo, mi je to najprej prišlo na misel. Morda pa tisto o vesti velja le za navadne ljudi. Najbrž je tako, saj se tisti, ki bi se po naravi stvari morali zaradi tega najbolj vznemirjati, vedno bolj redijo in sijejo od zadovoljstva. Da pa njihov optimizem ni nalezljiv, je razvidno iz naslednjih vrstic.

»Spoštovani gospodje, ogrožena je naša temeljna pravica do življenja, vi pa pričakujete naše glasove na bližnjih volitvah. Je sploh mogoče, da zvezna in republiška vlada ne vesta, koliko družina porabi samo za kruh in mleko? Je mogoče, saj vi živite v izobilju. Kako naj kupimo zdravila in plačamo komunalno? Če ne plačamo, bomo šli na sodišče in v zapor. Tam bomo dobili vsaj kak krožnik juhice.

Izbrali ste najslabšo metodo, da nas spravite ob življenje

Kajuh – glasnik upora

V Vodnikovi domačiji v Šiški je bila v odlični odsotnosti televizije in številnih aktualnih zagovornikov slovenstva konec decembra predstavitev knjige prof. dr. Emila Cesarja o Kajuhu. Kljub vsemu se je zbralo več kulturnikov (ne etabliiranih), novinarjev, njegovih sodelavcev in kratkotalo ljudi, ki jim je pri srcu Kajuh.

Knjiga je izšla ravno pravi trenutek, pred obletnico pohoda Štirinajste na Štajersko in s tem tudi pred petdeseto obletnico pesnikove smrti, česar bi se slovenska javnost morala še posebno slovesno spomniti. Vendar mi kar nekaj govori, da se bo slovenska država naredila gluho, slepo in

pozabljivo. Sicer imajo povsem prav tisti, ki neločljivo povezujejo Kajuha s Štirinajsto in obratno ter je prav zato tudi razumljiv molk nekaterih institucij, čeprav popolnoma neopravičljiv.

Tiste, ki tako ravna, bi se morale zavedati, da brez NOB in tudi Kajuhovega prispevka v njem ne bi verjetno nikoli obstajale, še manj pa bi se imenovala slovenske! Simptomatično je, da je knjigo izdalo Društvo zgodovinske pisce NOB, ker za druge založbe ni bila (tudi finančno) zanimiva. Skoraj prepričan sem, da so se tokrat zmotile!

Pisal naj bi o knjigi, pa moram o vsem drugem, kar je povezano

– lakoto. Priznali boste, da je to isto kot najstrašnejši genocid nad generacijami, ki so na svojih hrbitih nosile najtežje breme. Želimo in znamo – in to bolje od vas – razumeti položaj, v katerem se je znašla naša država. Ne moremo pa odobravati vaših namer, da se na tak način, z izčrpavanjem z lakoto, rešite več kot milijona upokojencev. Gospodje na oblasti, če je tako, potem vam, ki smo vam na minulih volitvah dali svoje glasove, predlagamo učinkovitejši način, kako se nas znebiti. Vse hkrati nas pobijte in z buldožerji zasujte v skupno grobnico, da s tem ne bodo imeli stroškov naši otroci. Sprašujemo se, ali nas sploh štejete za človeška bitja, saj mi sami niti z živino ne ravnamo tako.

Seveda ubogi upokojenci odgovora ne bodo dobili in dvomim, da se bodo tisti, na katere je pismo naslovljeno, sploh zganili. Da je cinizem zaščitni znak oblasti, dokazujejo tudi izjave slovitega dr. Borisa Jovića. Ta trdi, da država ne more delovati brez hiperinflacije ter da je poglaviti vzrok njenih težav, da imajo ljudje preveč denarja. In tako se država izgovarja na sankcije in pije kri svojih vdanih podanikov, bo tem pa se vedno bolj krepi. Očitno se ne bo zaustavila vse dotlej, dokler bo še kdo, ki mu bo lahko jemala zadnje marke.

Če upokojencem to pomeni kakšno zadoščenje, je tudi dr. Jović končno upokojen. Če bi bila v življenju kaka pravica, bi moral svoje upokojenske dneve preživljati v Kraljevu. Končno pa si lahko predstavljate, kako lepo je živeti v državi, kjer – četudi imate delo – ne morete preživeti s svojim delom. Upokojencem in nam drugim se zdi, da so volitve premalo, da bi kaj spremenili. Preostane nam vera v čudeže ali vsaj optimizem. Poskusimo to dvojico ob novi plošči kantavtorja Djordja Balaševića »I život ide dalje (sve dalje odavde...)«.

z njo. Kajuha res ni treba posebej predstavljati. Če nič drugega, se danes vsi sklicujejo, da nas je en sam milijon (čeprav nas je že dva). Še bolj simptomatično je, da ravno njih ni bilo zraven. Ko govorimo o Kajuhu, ga je treba najprej upoštevati kot enega najpomembnejših slovenskih pesnikov, kot revolucionarja in kot izjemno močno osebnost samo zase. Če rečemo, da je bil najpomembnejši pesnik upora, to ne pomeni podcenjevanja Bora, Župančiča, Klopčiča in mnogih drugih, temveč samo priča o njegovem pomenu za slovensko kulturo, katere pomemben del danes poskušajo razvrednotiti in osmešiti. Ni zaman Ivan Dolničar na predstavitvi poudaril, naj le dobi Balantič svoje mesto v slovenski literaturi, toda naj ga zato Kajuhu ne kratijo, še manj

pa je mogoče enačiti njuno zgodovinsko vlogo!

Sicer pa je knjiga izredno pregledno in dovolj preprosto napisana, brez nepotrebnih ekspertističnih izživljanj, s pregledno navedbo virov in obsežnim imenskim kazalom, tako da je dostopna zelo širokemu krogu ljudi. Ne glede na stopnjo izobrazbe in tudi za dobre poznavalce Kajuha pomeni resnično odkritje.

Žal se spet vračajo časi, ko Kajuha recitirajo na protestnih zborovanjih (pred Metalko so Kajuhovega Kralja Matjaža) in ko je celo za pisanje o njem potreben poleg znanja predvsem pogum. Zanj je treba avtorju še enkrat čestitati.

Tugomer Kušlan

Ludvik Mrzel

Bog v Trbovljah

Po krivici pozabljeni in zapostavljeni književnik Ludvik Mrzel, ki ga mnogi literarni teoretiki štejejo za prvega nadaljevalca Cankarjevega osebnostno obarvanega sloga, je leta 1937 izdal zbirko modernih socialnih pravljic, ki so sorodne socialnim pravljicam češkega pesnika Jiříja Wolkerja. V njih je posrečeno povezal in s pravilčno obliko v ljudskem duhu prikazal socialno dogajanje okoli tridesetih let. Knjigo, ki ima danes bibliofilsko vrednost, je z dvajsetimi originalnimi lesorezi opremil Maksim Sedej.

Veliki hlapec je stopil v dvorano nazaj. Njegova svetlost gospod baron je dal znamenje z roko, pred gradom so počili strelji. Najprej v nebo, kjer puška nikogar ne more zadeti, potem v ljudi. Pocedilo se je nekaj krvi, med gredami grajskega vrta je obležalo dvoje, troje življenj. Ko čreda ovac, ki se je tolpa volkov zapodila mednje, so se rudarji razbežali na vse strani. Po kolonijah je zajokalo tisoč žena in otrok, da je njih vik in krik segel do nebes, a še preden se je zdrnil dan, je težka, pridušena tišina objela revir.

In skozi plaho tišino prvega jutra so baronovi hlapci odvedli gospoda Boga v neznano smer, da ni bilo več o njem ne pisma ne glasu. In če bi danes še kdo povprašal starega rudarja, ki sedi na klopi pred hišo zvečer in žveči svoj tobak, ali je Bog v Trbovljah ali ga ni, bi mu dejal:

– O, bil je nekoč, vsi vemo, še pravljica piše o tem. Pa so ga hlapci njegove svetlosti gospoda barona na enem teh hribov, nad Klečco, na Špicbergu ali na Bukovi gori na skrivaj pribili na križ in zagrebli v zemljo, da mu živa duša groba ne ve.

Pravljica o tem, kako je Bog ustvaril svet

V starih časih, pred začetkom vseh reči, je bilo vse čisto drugače, kakor je zdaj. Ne mene ne tebe še ni bilo tedaj, ne zemlje ne solnce ne zvezd. En sam ogromen, prazen vsemir je bil, brez dna in brez neba, in človeku, ki bi mu bilo dano, da pogleda vanj, bi bilo pri srcu najbrž še malo bolj mrzlo in tesno, kakor nam je, če sredi zime stopimo v sivo, nezakurjeno dvorano na vasi in pogledamo, ali bi se dala čez teden ali čez mesec dni napraviti veselica v nji. Brez konca in kraja je ležal vsemir, ne severa ne juga, ne vzhoda ne zapada še ni bilo, vse je bilo kakor ena sama strašna, neskončna sekunda, v kakršni človek umre, nikjer se nikoli nič ni zganilo, nikoli se ni premaknil čas. Tako je bilo pred začetkom vseh stvari in tako bo najbrž spet, kadar bo vse opravljeno, kar še moramo na tem svetu storiti, in bo vsega kraj.

En sam je hodil po svetu tisti čas: Bog, ki je bil prvo upanje neskončnega prostora in ki bo najbrž nekoč še njega zadnja žalost in obup. Tiho je hodil okrog in vse, kar je prišlo se potem in kar bo do konca še prišlo, vse je bilo pri njem in v njem. Tudi jaz sem bil takrat še tam in ti. Hodil je okrog in je meril, tuhtal in mislil, ali bi bilo vredno, da ustvari kakšno reč, ali naj rajši vse skupaj pusti kar tako.

Nikoli še ni bilo težjega premišljevanja na svetu in nikoli ga ne bo moglo biti več. Dobro je vedel Bog, kako žalostno bo moralo biti vse, kar bi lahko ustvaril. To je že res, da je bila v njem vsa luč, kar je bo sijalo do konca sveta, toda bila je v njem tudi vsa neskončna tema. Vsa radost življenja in vsa trohoba smrti, vse nezasišane zmage človeka in ves njegov zadnji brezupni poraz – vse, prav vse je bilo že tisto uro v njem in dobro je vedel, kakšen bo tok stvari, če ga enkrat započne: da bo nekoč glad kruh množic in da bo razkošje greh bogatinov, in kdor bo prelil kaj krvi od svojega srca, da bo končan, in kdor bo mnogo

ubijal, da bo vladar vsega.

– Ne, ne, se je zgrozil Bog, ko so mu prišle na misel te reči, in se je obrnil stran. Ne, to se ne bo smelo nikoli zgoditi, zato sem pa jaz.

Toda ko je tako hodil okrog in je bil na vsem prostranem božjem svetu čisto sam, mu je bilo pri srcu neznansko tesno. Neštetokrat se mu je zazdelo, da so nekje v vsemiru jeknili koraki nekoga od nekdaj, toda ko se je ustavil in prisluhnil, je nazadnje zmerom spet videl, da ne more biti nikogar od nikoder, saj vendar še ustvarjati ni začel. V takšnih trenutkih mu skoraj ni bilo mogoče obstati. In potem se mu je dan na dan zmerom dramila želja, da bi se vendarle lotil kakšne reči in bi si ustvaril nekaj čisto malega.

– Nekaj čisto malega, je prigovarjal samemu sebi, saj ni treba, da bi porabil kar celo vesoljstvo. Samo majhen košček sveta.

In kadar je prišel skozi kakšen pripraven kraj, se je zmerom malo ustavil in si je povsod kaj na tihem dejal: Tukajle bi se dalo prižgati solnce, si je mislil, odtod bi žarki sijali in greli najbolj lepo. In semle bi človek postavil jug. In da ne bi pozabil, se je z robom svojega božjega plašča povsod narahlo dotaknil kraja in njegove misli so kakor bela znamenja ostala za njim.

Pa se le ni mogel pripraviti, da bi se lotil sveta – tako se je vsega bal, kar je moralo priti.

– Eh, si je na tihem rekel nazadnje, sicer je pa tudi dobrega v meni dovolj, da bom lahko izhajal z njim. Nič ne bom ustvarjal človeka in sveta – kaj bi si še te križe nakopaval na glavo. Na vse večne čase pa vendarle ne bom ostajal sam.

Pa je s svojim božjim dihom dahnil v svojo božjo dlan in tisti mah je milijon belih angelov klečalo pred njim.

In Bog je pogledal in bilo je dobro.

– No, za majhen raj jih bo dovolj, si je mislil na tihem.

In potem se je pričelo življenje, da še nikoli tega. Vse je bilo kakor ena sama velika noč, kakor sama sveta nebesa. Angeli so bili iz vsega srca veseli, da so, in Bog si nikoli ne bi bil mogel misliti, da se kdo lahko tako noro veseli tako majhne reči, kakor je življenje ustvarjenega bitja. Sam pri sebi, na dnu svojega srca pa se je še zmerom bal, kakor da ga na koncu večnosti čakajo silne, nezasišane reči, kakor da vsa večnost, kar je je bilo pred njim, kriči po vsem, kar bo še prišlo. Včasih, kadar se je za trenutek odtrgal od svojega raja, ga je na samem obšla neznanška žalost in tedaj se mu je zmerom zazdelo, kakor da nekje čisto na drugem kraju vsemira čuje neusmiljeni ropot plazu, ki se je utrgal nekje in in ki

ga nobena sila ne bo mogla več zadržati. Potem je stopil bliže, prisluhnil je na vse uho – ne, za božjo voljo, saj ni nič, saj se ni moglo nikjer nič utrgati, saj še nikjer ničesar ni bilo, samo nespameten strah se je zganil na dnu njegovega srca.

Na straži bom moral stati, si je mislil, gledati bom moral, da kaj ne uide mojim očem.

In nekega dne se je zgodilo, pred čimer je najbolj trepetal. Najlepši angel, kar jih je bilo, se mu je vrgel k nogam. Sama čista luč ga je bila in zato so mu rekli Lucifer, po je: Nosilec luči.

– Kaj je? je vprašal Bog in ga dvignil s tal.

– Pomagaj nam, gospod, reši nas!

– Govori, je rekel Bog.

– Mi ne moremo več tako, je prosil angel, vse nas škemi od prevelike luči. Gospod, zakaj nisi vsaj malo teme dahnil v nas? Vsaj malo teže bi nam bil moral dati. Mi ne bomo mogli vso večnost lebdeti samo pri vrhu vsega, mi bi šli radi kdaj tudi malo na dno. Gospod, daj nam vsaj malo teže in teme!

– Otroci moj, ga je zavrnil Bog, saj ne veš, kaj govoriš. Tema in teža so prenerodne reči, da bi ž njimi bremenil, kogar ljubim. Glej, zaobljubil sem se, da jih nikoli ne bom dal od sebe. Pojdi in živi, kakor si!

In tako je angel šel. Bog pa se je pognel v žalostne skrbi. Eh, da, saj skoraj res ne more biti nič težjega na svetu, kakor je, biti iz same luči – človek ne bi mogel nikoli grešiti in bi se nikoli ne mogel ničesar kesati, in kdor vsaj enkrat ne pade, ne more nikoli vstati. Samo ne biti večna luč, prižgana vrh neba, v brezdnu pod njo pa vse teme, kar jih je od začetka bilo – ne, samo tega nikar.

In ko se je neko nedeljo potem po raju nagnil, da bi malo zadremal, je čutil, kako je nekdo iz gneče angelov Luciferja pocukal za rokav in mu šepnil:

– Zdaj.

Toda Lucifer je samo prst položil na usta in tiho odvrnil:

– Pst! Naj še malo zaspi.

Vedel je Bog, kaj se pripravlja, toda njemu je bilo skoraj čisto vseeno. Po pravici je bil užaljen v dno srca. Glejte, komaj se je bil nekaj malega lotil ustvarjanja, precej je bil ogenj v strehi, precej so prišle te pripombe od vseh strani in te sitne, lahkomišelnih prošnje, naj bi bilo vse skupaj vsaj malo drugače. Dobro, si je mislil Bog, pa jim za minuto popustimo vajeti, pa si naj posteljejo, kakor si vedo in znajo – jaz jim ne bom ničesar kriv.

Tedaj se je Lucifer nagnil k njemu in mu z roko segel pod plašč. In tako se je zgodila prva tatvina na svetu in od tistihmal imajo revni, od vsega dobrega zapuščeni ljudje še dandanes navado, da po vlakih in čakalnicah, po sejmi in gnečah popotnikom segajo pod plašče in jim jemljejo, kar jim že pride pod roko. Toda ko je Lucifer takrat Bogu segel pod plašč, da mu zase in za svoje vzame nekaj žarkov teme, se je zgodilo, česar ne bi bil nikoli nihče pričakoval. Vsa tema sveta se je božjemu oblačilu utrgala iz gub in se Luciferju in vsemu, ki so bili z njim, vrgla v obraz, da so pri tisti priči nehali sijati in da so se na mah potopili in sedli v eno samo brezoblično, gluho noč. Tedaj se je Bog zdrnil in se je ko čudovit, od vrha do tal vsemira segajoč blisk postavil ob svoje, kar jih je še imel, temo pa je naenkrat obšel takšen sram in takšna žalost, da si je z roko zakrila oči, se zavila sama vase in zbežala na konec sveta.

– Zdaj je, kar je, se je Bog obrnil k svojim, ko se je spet zbral. Zdaj se ne reče nič drugega, kakor da do konca bojujemo ta boj.

In je poljubil prostor, kar ga je bilo nad njim, in bilo je nebo. In vsakomur, kdor je ostal pri njem, je dal žarek svetlobe v roko in ga je poslal, da ga na kakšen pripraven kraj pribije na nebo, in tako so zagorele zvezde. Samo žarek za solnce je bil pretežak, nobeden izmed angelov ga ni mogel privzdigniti in tako ga je Bog sam vzel v roke in ga pribil na sredo neba.

In ko je tako ukrenil vse največje reči in je sedel, da si malo oddahne, se mu je po plašču zakotalil en sam žalosten, pozabljen žarek teme – menda se mu je bil nerodno v brado zataknil ali kam in je ostal pri njem. In Bog ga je ulovil v svojo dlan, mu pridelal še žarek luči, ju zgnel med prsti in iz njiju ustvaril zemljo. In potem je vzel prgišče te zemlje, dahnil je vanjo in bil je človek.

In tako je bilo že od vsega začetka, da sta zemlja in človek pol luč in pol tema.

Nadaljevanje prihodnjic

Novoteks se je uprl bančnemu ultimatu

BANKOMAFIJA IZSESAVA ZDRAVA PODJETJA

Tik pred novoletnimi prazniki so bili delavci novomeškega tekstilnega podjetja Novoteks postavljeni pred ultimativno dejstvo: ali sprejmejo ponujeni kredit Ljubljanske banke Dolenjske banke d. d. v višini 125 milijonov tolarjev pod hipoteko ali se soočijo z realno možnostjo stečaja. Njihova skupščina bi morala še tisti dan do 14. ure sprejeti sklep o sprejetju kredita in o tem sporočiti na banko. Skupščina Novoteksa, katere zasedanja se je udeležil tudi direktor LB DB Franci Borsan, se je po dolgotrajni in večkrat mučni, če ne celo žalostni razpravi odločila, da ponujenega kredita ne sprejme. Njihovo podjetje se je tako podalo na negotovo pot, na kateri ga čaka polno (ne)predvidenih pasti. Zakaj pravzaprav gre?

In zdaj k bistvu. Novoteksova akumulacija, glede na okoliščine, ki smo jih orisali, ne zadošča hkrati za tekoče pozitivno poslovanje in odplačevanje omenjenega starega dolga, ki mu banka pripisuje bankomafijske 39-odstotne obresti. Človek kljub najboljši volji za takšno početje ne najde primernejšega izraza, še zlasti, če vemo, da zakonske

s hipoteko v gotovem stečajnem postopku postavil prvi v vrsto upnikov. Njegove besede, da je pač z družbenimi sredstvi konec, da so zdaj oni delničarska družba in da je on dolžan zavarovati interese delničarjev, lahko sicer komu zvenijo prepričljivo. Vsekakor pa si bodo ob tem svoje mislili ljudje, ki to delničarsko brado malce bolje poznajo in ki vedo, na podlagi katerega in kakšnega denarja je nastal Novoteksov dolg.

Ima prste vmes udbomafija?

Na tej točki se začena nova, rahlo obsežnejša dolenjska in slovenska sanacijsko gospodarska zgodba, pri kateri je značilno predvsem to, da je njeno celotno breme prevajeno na pleče delavcev za stroji. Prav tako je povsem jasno, da je takšna politika, ki omogoča konverto Borsanovega kova, da kot pijavke sesajo kri gospodarstvu, v narodnogospodarskem pogledu pogubna. Stvar se kaže skozi oderuško in nerealno krepitev

enega (bančnega) sektorja gospodarstva na račun drugega (proizvodnega), kar ima vrsto izredno neugodnih učinkov. Za nas je najbolj pomembno dejstvo, da zaradi takšne gospodarsko iracionalne politike propadajo zdrava podjetja, s katerimi izgubljam po nepotrebnem na tisoče delovnih mest. Problem je tembolj nerazumljiv, če vemo, da so takšna podjetja na milost in nemilost prepuščena bančnim pijavkam ne zaradi njihovega slabega gospodarjenja oziroma zgrešenih poslovnih potez, temveč zaradi stisk, povzročenih od višje sile (osamosvojitve, izguba trga itd.). Leto v gospodarsko razvitem svetu pojmujejo kot nekomercialni rizik, ki ga je dolžna kriti država. Ker se pri nas dogaja ravno nasprotno, človek pri iskanju vzrokov za takšno stanje nikakor ne najde ekonomsko zdravorazumske razlage. Kakšna politika Banke Slovenije in vlade je to, če pušča nekemu Borsanu do onemoglosti izmognati velik del lokalnega gospodarstva, hkrati pa prizadeta podjetja dobivajo kot ustanovitelji naše največje banke sporočila, da so njihove delnice vredne nič, ker je pač banka v sanaciji. Naj razume, kdor more. Ker pa tega zdrav človek preprosto ne more razumeti in ker mu hkrati ekonomsko verodostojne argumentacije ne ponuja nihče od nosilcev te iste politike, mu v sili ne preostane drugega, kot da začne brskati po subverzivni literaturi, ki mu jo

ponuja famozna Civilna iniciativa. Je res možno, da ima pri tej raboti prste vmes fantomska udbomafija, ki se je odločila zadržati svoj prevladujoči družbeni vpliv ne glede na ceno, ki jo za to plačuje narodno gospodarstvo in družba v celoti? Je res možno, da je sedanja kadrovska zasedba v slovenskem bančništvu zgolj posledica načrtne udbomafijske strategije? Če ni, se je vsekakor treba vprašati, kako je možno, da so na čelu domala prav vseh slovenskih bank nekdanji vidni partijski ljudje, kar velja tudi za sedanjega direktorja LB DB Francija Borsana. Je predstavnik krščanske demokracije na čelu Agencije za sanacijo bank Janka Deželaka res lahko jemati zgolj kot fasado, ki nima niti znanja niti informacij in ne moči, da bi kaj resnega ukrenil?

Vprašanja ostajajo odprta. V Novem mestu ta trenutek poleg Novoteksovih delavcev še kako mučijo njihove sotrpine v Adrii Caravan, Novolesu, TOB-u in še kje, kjer jim grozi, da bodo ostali brez delovnih mest. Prav na tej točki pa še zlasti ne bi smeli stati križem rok sindikati. Vlado bi morali z vso potrebno resnostjo in ostrojo opozoriti, da ji po nepotrebnem pred očmi izginjajo nujno potrebna delovna mesta. Če opozorila ne bodo zalegla, pa se je že zdaj potrebno pripravljati na splošno stavko, katere cilj bi bil zgolj opozoriti vladno, naj opravlja posel, za katerega je izvoljena.

Ivo Kuljač

Delajo samo še za bankomafijo. Ko bo njihovo podjetje propadlo, jih bo banka prodala in z njimi naredila nov posel.

Pričujoča Novoteksova zgodba se začena z razpadom Jugoslavije oziroma slovensko osamosvojitvijo, ko je novomeško podjetje spričo višje sile poleg štirih petin trga, dela premoženja ostalo tudi brez 4,2 milijona DEM nepoplačanih terjatev. Novoteks si v stiski ni mogel pomagati drugače, kot da jo je premostil z najetjem takrat 44 milijonov dinarjev. Ti milijoni pa so, kot je splošno znano, dobili inflacijsko revalorizacijska krila, ki so še zlasti plapolala ob slovenski denarni osamosvojitvi, ko so obresti za posamezne mesece narasli celo do višine 940 odstotkov letno. Če te obresti primerjamo s takratno rastjo cen Novoteksovih izdelkov, nam v hipu postane jasno, da jih podjetje ni imelo od kod kriti. Milijoni dinarjev, ki so se medtem spremenili v tolarje, so torej plesali in pristali na točki 227 milijono-

nov, pri čemer velja poudariti, da jih je Novoteks približno 40 odplačal.

Novo posojilo za dokončni potop

Novoteks se je seveda ves ta čas krčevito boril za svoj obstanek. Kakih 600 (pretežno) delavk se je s tržnim zasukom na lohn posle odločilo za izredno trd kruh. O tem več kot zgovorno priča podatek o 31 tisoč tolarjev povprečne plače. Toda kakor koli že je, podjetje vendarle tudi v takšnih nemogočih okoliščinah tekoče pozitivno posluje. Zgolj za ilustracijo teh okoliščin naj povemo, da delavke vlečejo lohn šive v nezakurjenih prostorih, da polovico plače dobijo v bonih, da... Sami si lahko mislite, kaj vse še sodi k takšnim razmeram, ki jih označuje krvavi boj za preživetje.

zamudne obresti znašajo 25 odstotkov. Za nadaljevanje te oderuške zgodbe je LB DB ponudila Novoteksovi Konfekciji nov kredit v višini 125 milijonov tolarjev za dobo petih let po 15-odstotni obrestni meri. Banka je bila pripravljena odložiti odplačevanje glavnice do 30. septembra letos. Gre seveda za posojilo, s katerim bi podjetje poplačalo zapadle terjatve iz naslova starega dolga. Svojo »dobrohotno pomoč« pa so bankirji iz Novega mesta pripravljali nuditi s hipoteko nad celotnim premoženjem Novoteksovega obrata v Vinici. S tem v zvezi najbrž ne bo odveč, če omenimo mnenje Francija Borsana, po katerem »banka nima interesa, da bi Novoteksu kaj ukradla ali da bi postala lastnica podjetij«. Hkrati je prvi novopečeni novomeški bančni menedžer izrazil mnenje, da se jim v Novotekstu ne more zgoditi nič slabega, če bodo posojilo odplačali, in da je prepričan, da ga bodo sposobni odplačati. Borsanove besede so seveda že na daleč kontradiktorne, saj glede na njegovo prepričanje ni jasno, zakaj potem vztraja pri hipoteki. Prav tako je samo Borsanu jasno, zakaj ni pristal na ponujeno hipoteko nepoplačanih Novoteksovih jugoterjatev, ki jih bo podjetje prek države uveljavljalo v sukcesiji. Pač, stvar je najbrž jasna tudi komu drugemu. V tem pogledu pa so seveda Borsanove besede cinizem posebne sorte, o katerem bo v tem pisanju še govor.

Skupščina Novoteksove Konfekcije je kljub omenjenim Borsanovim besedam hitro spregledala njegove resnične nakane. Ugotovila je pač, da je ponujeno posojilo zgolj nov in dodaten strošek za servisiranje starega in nerealno naplajenega dolga, kar podjetje slej ko prej sili v potop. To isto seveda ves čas ve tudi banka oziroma Borsan, ki hoče Novoteksu pomagati tako, da bi ga najprej do konca izsesal, potem pa se

Pravobranilci o reviziji

Družbeni pravobranilci samoupravljanja v Republiki Sloveniji so na skupni seji obravnavali svoje delo in odprta vprašanja v zvezi z ukrepanjem na podlagi revizijskih poročil Službe družbenega knjigovodstva o postopkih lastniškega preoblikovanja podjetij. Ugotovili so, da je bilo doslej družbenim pravobranilcem samoupravljanja poslanih 148 revizijskih poročil, na podlagi katerih so pravobranilci že ukrepali v 84 primerih, od tega so v 59 primerih oškodovanja družbenega premoženja pri pristojnih sodiščih vložili tožbe.

V zvezi z nekaterimi javnimi kritičnimi ocenami dela družbenih pravobranilcev samoupravljanja v Republiki Sloveniji in še posebej republiške družbene pravobranilke samoupravljanja mag. Anice Popovič so bili pravobranilci mnenja, da so take ocene neupravičene in zlonamerne. Delovni dogovor družbenih pravobranilcev, da v primerih, ko ni podan utemeljeni sum, da gre za dejansko nezakonito prilaščanje družbenega premoženja in so bile zaznane le manjše formalne kršitve, ne posegajo v statusna razmerja z najbolj drastičnimi pravnimi ukrepi (tožba na izbris vpisa iz registra), dokler ne bodo znane ugotovitve revizije, se je pokazal za smotrnega.

Tudi v zadnjih mesecih v javnosti najbolj izpostavljenem primeru kamniške Kočne so dosedanje odločitve sodišč in Agencije za

prestrukturiranje in privatizacijo potrdile stališča in ukrepe družbenih pravobranilcev samoupravljanja.

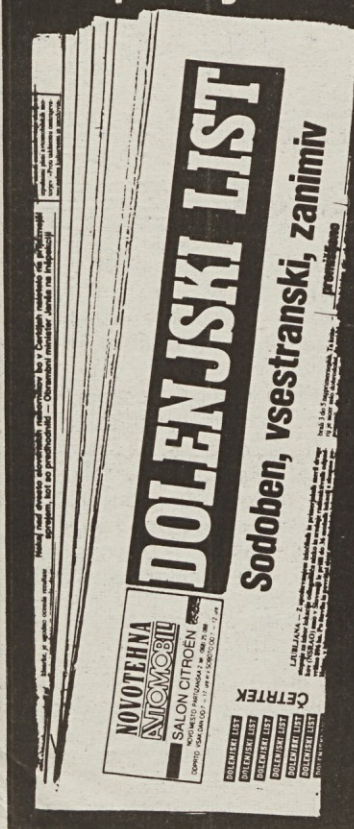
Ker že v 46 občinah v Sloveniji ni pravobranilcev, so obstoječi pravobranilci, tudi na ravni države, preobremenjeni z delom. Pri njihovem delovanju jim je bila zlasti v oporo pozitivna ocena, sprejeta v državnem zboru ob obravnavi poročila vseh občinskih in republiškega DPS za leto 1992. Državni zbor je poročilo ocenil kot resen prikaz o stanju, pojavih in problemih na področju varstva družbene lastnine in varstva pravic delavcev.

Iz dosedanjih revizijskih poročil izhaja nadaljnji vsebinski zaključek, da je nedvomno dosti več primerov oškodovanja družbene lastnine v podjetjih s sedežem v občinah, kjer že od leta 1990 dalje družbenih pravobranilcev ni več.

Družbeni pravobranilci menijo, da je na zmanjšanje ugleda te institucije vplival predvsem odnos občin do utemeljenosti in koristnosti obstoja pravobranilcev, ne pa delovanja oz. nedelovanja še obstoječih pravobranilcev, ki jim je šele zakon o lastniškem preoblikovanju podjetij dal podlago in možnost pridobitve konkretnih informacij za njihovo delovanje.

Mag. Anica Popovič, družbeni pravobranilec samoupravljanja Republike Slovenije

... pokrajinski tednik, ki poroča

- o vsem, kar se zgodi zanimivega na Dolenjskem, Beli krajini, Posavju, na Kočevskem in drugod,
- piše preprosto, razumljivo in kratko,
- daje vsem svojim bralcem možnost, da v njem sodelujejo,
- nudi nešteto možnosti za oglaševanje,
- je glede na obseg med vsemi podobnimi časopisi najcenejši

68000 Novo mesto
Glavni trg 24
tel.: 068/23-606
fax: 068/24-898

Slovenske investicije po novem

Cerkev srca Jezusovega na Rakeku

